

BOŽIDAR PROSENJAK

DIVLJI KONJ

NAGRADE:

"IVANA BRLIĆ-MAŽURANIC"

"GRIGOR VITEZ"

U DIVLJINI

U početku sam živio u divljini, na prostranim, otvorenim pašnjacima. Zvali su me Divlji konj. Ondje, gdje se vjetrovi sudaraju prsima prostiralo se moje mjesto pod suncem. Na potocima i izvorima bile su moje žeđi, a u osamljenim šumarcima moje šutnje i moja rzanja.

Dok sam bio malen, valjao sam se u travi, utrkivao i grizao s ostalom četveronožnom mladunčadi. Oko nas je svuda raslo dovoljno sočnog busenja da ga se nasitiš punim ustima.

Ako bi me ponekad odrasli konji potisnuli u stranu pa bi mi od gladi svojski prigustilo, u blizini je uvijek bila moja majka s mlijekom. Tada bih se brzo pri vinuo uz nju i do mile volje veselo sisao svoj obrok. Sve je oko mene prskalo. Uporno sam zabadao njuškicu pod njezine slabine i tražio svoje pravo na još, i još!

ZAKON

Dakako, ne možete ni zamisliti koliko je bilo moje zaprepaštenje kad sam prvi put čuo da postoji neki Zakon, da on važi od postanka svijeta, da po njemu teče život svih konja i da mu se pokoravaju čak i oni najjači i najmudriji.

- To za mene ne važi! - zavrtio sam glavom. - Kakav Zakon? Ne dajem za te priče ni tri suhe slamke. Meni je od svega draža moja sloboda!

Zakon, naprimjer, nalaže da odrasli konji više ne smiju sisati.

5

- Kakva je to budalaština? - rasrdio sam se. - Zašto? Zar da se odreknem takve poslastice samo zbog nekog Zakona?

U svojoj zaslijepljenosti nisam ni primijetio da je majku boljelo moje ponašanje i da se zbog mene stidjela pred stadom. Naime, svi moji vršnjaci već su odavno prestali sisati, a ja sam još uvijek navaljivao. Uzalud se ona branila i opirala. Njezino veliko, toplo srce nije moglo odoljeti mojim nasrtajima. Bio sam joj miljenik, njezina radost, njezina slabost, i to sam često iskorištavao. Salijetao sam je i navaljivao sve dok nakraju ne bi popustila. Tada bi ona zašla za neki žbun, pa bi mi skrivena od pogleda ostalih konja, dopustila da sisam koliko mi srce želi.

Sanjario sam da ću postati junak, onaj koji će srušiti Zakon. Zato sam, jednoga sunčanog dana, naočigled svih konja, otvoreno prišao majci. Ne mareći za njezino zaprepaštenje, vrlo sam samouvjereno spustio glavu pod njezin trbuh, ali me tada pogodio žestok udarac.

"Mora da sam se zamjerio nekome nervoznom ždrijepcu!" pro-tutnjalo mi je kroz glavu. Sav usplahiren, povio sam rep i šiju nastojeći se zavući što dublje majci pod trbuh, gdje sam uvijek u sličnim prilikama nalazio siguran zaklon. Ali doživio sam samo još žešći sudar s kopitom.

Izbezumljen, upirao sam sve svoje snage ne bih li se sklonio majci pod trbuh. Nažalost, ona je to još jednom pogrešno protumačila. I opet - prasak.

Kopito, tvrdo kao kamen, oborilo se na mene i treći put. Posrnuo sam i pao na koljena. Srce mi je zajaukalo od bola u grudima. Ne, nije više bilo sumnje. Udarila me ona, moja majka. Pomislio sam da će se svjetlo na nebu ugasiti, ne od udarca, nego od moje žalosti.

- Do kraja života neću više od tebe tražiti sisu! - zakleo sam se stisnutih zuba.

L

!I

OTAC

Već dugo sam osjećao kako me iz prikrajka promatra golemi ždrijebac. U stadu se govorkalo da je bio jači i od samog predvodnika. Vidjelo se to po debelim slojevima mišića koji su mu nadimali kožu. Zadrhta sam već od samog pogleda na sjenu koju je pravila ta grdosija.

- Hej, mali! - ustremio se na mene. - Dođi da te vidim izbliza. U cijelome svom životu nisam razgovarao s nekim ždrijepcem.

Od tih silovitih živina mi mladunci mogli smo ubrati samo batine. Zato smo se i držali uz kobile.

- Ja sam tvoj otac - prozborio je.

- Otac? - ozario sam se kao ledina na mjesečini. - Onda ćeš mi ti dati sisati?

- To rade majke - uzvratio je strogo.

- A očevi, čemu oni služe?
- Očevi imaju drugi zadatak. Došao sam da te poučim ...
- Ali ja već sve znam.
- Ne znaš se još boriti.
- Što?
- Maločas sam te vidio kako bježiš pred jednim svojim drugom.
- Onaj je uhonja dvaput stariji od mene - pobunio sam se.
- Dobro si učinio.
- Dobro? - zinuo sam u čudu jer je preda mnom stajao jedan od najvećih boraca u stadu, a on nije mogao biti kukavica.
- I bijeg je dopušten ako je dio napada.
- Ali ...
- Vidiš, sve ovisi o tome za što se boriš. Borba nije sama sebi svrhom, ona je samo put da se ostvari postavljeni cilj. Gdje nema cilja, nema ni borbe, to je onda tučnjava. Samo se glupan tuče nizašto. Konj bez cilja srlja u prazno kao da je slijep. Jesi li ikad vidio slijepog konja kako baulja sve dok ne nađe svoju smrt? Kad ti put prepriječi slijepac, s njim ne treba ulaziti u borbu, dovoljno

7

je da se makneš, on će i bez tebe naći svoju propast. Za tebe je mudrije da čuvaš snagu za neku drugu priliku. Svaka borba počinje mnogo prije nego što je stvarno započela. Borba počinje s prvim zalogaom travo, jer najprije moraš svladati nju. A ti još pitaš za majčino mlijeko! Zar si ikad vidio borca koji sišu? Ne, jer je mlijeko mekano. Snaga je na otvorenom pašnjaku i ti je tamo moraš tražiti. Ona je u vjetru, u suncu i oblaku. To su tvoji prvi protivnici. Najprije se s njima porvaj, a kad njih svladaš, shvatit ćeš da se borba ne rada u tvom mišiću ili kopitu. Ona se rađa u tvojoj pameti. Zato hrabro zađi među konje i najprije nauči gubiti, jer u svakom trenu moraš znati što osjeća i na što je spreman onaj tko gubi. Ne brini, neka misle da si slab, šeprtljav i naivan. I u izgubljenoj borbi možeš biti pobjednik ako si ostvario svoj cilj, ako si uvježbao bar jedan borilački zahvat, pa se onda povukao . . . Sinko, pobjeda u kojoj nisi vidio svoj poraz, nije pobjeda. Čuvaj je se kao otrova jer pobjeda u kojoj si nadvladao samo protivnika, a ne i sebe, tvoj je poraz. Tvoj pravi protivnik si ti sam. Jedina se stvarna pobjeda zbiva u tvom srcu. I pazi, nikad ne idi dvaput po istom tragu. Kad ti se dogodi neko zlo, dobro upamti razlog i ne ponavljaj više istu pogrešku.

- Jesi li ti jak? - žmirkao sam. Osmjehnuo se.
- Koliko, koliko si zapravo jak?
- Dovoljno.
- Najjači u stadu? Ponovno se osmjehnuo.
- Kako znaš?
- To mi kaže svaka travka koju zagrizem. To možeš i ti. Kad odeš odavde, oslušni što ti kaže tvoj zaloga travo. Pitaj ga koliko si jak. On će ti sigurno reći.
- Nije istina! - poskočio sam. - Da si najjači, ti bi bio predvodnik.
- Rano je da to razumiješ, još si malen.
- Iako sam malen, ipak nešto znam.

"I*

nj?

ft

l

I

I

- Gle, gle, a što znaš?
- Čuo sam . . . šuška se okolo da predvodnik strahuje od tebe i da ti radi o glavi. Želi te ubiti. Zar bi ga zaista mogao svladati?
- Da, samo ja to ne želim.
- Zašto? Ali zašto?
- Jer tako kaže Zakon. Morao bih onda ja biti predvodnik. Porastao sam kao suncem ozračen. To mi se svidjelo.
- Samo, ja to neću! - dodao je smireno. - To nije moj cilj.
- Nećeš? - splasnulo sam i zbunjeno podigao pogled. "Kad bih ga privolio, kad bih ga uspio nagovoriti . . . Nas bismo dvojica izmijenili cijeli svijet! Kakav bismo život konjima stvorili!"
- Ti moraš biti predvodnik! - ustreptao sam do srži svoje duše. - Zašto trpiš ovog predvodnika, zašto ga slušaš? On je zao. Svi kažu da je podmukao. Želi te ukloniti. On osjeća da je slabiji i želi te se riješiti bez borbe. Zato uvijek baš tebe šalje u najveće pogibelji. Svi to vide, samo ti ne!
- Sinko, ono što konj misli da mu najviše godi, to mu zapravo najviše škodi.
- Ali, ti ... - nadimao sam se nastojeći ga nagovoriti i nakraju se rasplinuo pod očevim odlučnim pogledom.
- Ždrepciću moj - rekao je - ako mi se ikad nešto dogodi, stari će ti se Bijelac naći u blizini. Njemu se obrati.
- Bijelac? Neću njega, hoću tebe!
- Slušaj ga, njemu možeš vjerovati. - Otac se zatim udaljio teška koraka.

Otada smo mnoge dane provodili zajedno. On je uporno nastojao da upamtim njegove riječi, a ja sam ga uzalud nagovarao da postane predvodnik.

Jedne su noći stado napali vukovi. Čopor je nasrnuo iznenada. Svi su se konji smjesta dali u bijeg, a predvodnik je poslao mog oca da skrene i zadrži vučju potjeru. Kad smo stigli na sigurno, čuo sam da su ga zvijeri zaklale.

Dok je mjesec negdje u prirodi odavao počast njegovim kostima, konji su u našem stadu šaputali:

- Bio je veliki borac . . . Odbio je da bude predvodnik. Nije imao srca da šalje druge onamo gdje se prolijevala krv za opstanak stada. Radije se sam žrtvovao. Nečuveno, razumiješ?

Tužno sam uzdahnuo. Moje mi je srce reklo da sam svog oca volio. Tresući se, ležao sam na tlu, tijela savijena u luk. Svoju još malu njušku tužno sam spustio na kopito. Večernja je trava bila pokrivena bisernim kapima.

PROTIV ZAKONA

Razočaran Zakonom koji mi je oduzeo oca i zavadio s majkom, spustio sam glavu i nisam se više nikome približavao od izlaska do zalaska sunca. Baš za inat Zakonu koji je određivao da svaki divlji konj živi u stadu, odlučio sam ostati sam.

Smjenjivali su se sunce i zvijezde, a ja sam tumarao i muvao* se pašnjacima prkoseći svemu svijetu i tražio svoj put. Bio sam uvjeren da se samo slabici i kukavice drže stada i da sam ja drukčiji.

Razočaran svim konjskim rodovima, propinjao sam se i galopirao do besvijesti. Napokon, sav u znoju, drhtao mi je i zadnji mišić. Ništa oko sebe nisam čuo ni vidio. U meni su zamrli čak i instinkti.

Preda me je iznenada banula krvožedna zvijer. Gledali smo se u oči, lovac i žrtva. Zadrhtao sam, a dlaka mi se od straha nako-striješila.

Ubojica je nervozno mlatio teškim, debelim repom po tlu.

Počela je borba. Branio sam onaj dah u grlu koji znači život. Zvijer je kružila oko mene naglo mijenjajući smjer. Ja sam se okretao i poskakivao na stražnjim nogama udarajući je prednjim kopitima, ali je ona vješto uzmicala.

Ne znam odakle joj to lukavstvo. Pravila se kao da joj nije stalo do moje krvi, kao da se samo igra sa mnom.

No, oštre su se pandže na njezinim šapama prijeteći širile i skupljale, a očnjaci su joj opasno bljeskali. Ipak me najviše plašio njezin ledeni pogled bez milosti.

10

r u - -

S é

c o

Izazivajući me na sve žešće pokrete, sve brže skokove i okrete, zvijer je iz mog tijela crpla zadnju zalihu

snage. Moj se otpor topio, a zločinac je beskonačno strpljivo kružio i vrebao priliku za završni obračun.

Izenenada, nedaleko od nas, začulo se rzanje. Zvijer se srdito okrenula. Rzanje se ponovilo. Oplahnuo me neki novi dah, neka nova nada, neka toplina.

- Traži me, ipak me voli moja majka! - ozario sam se.

Hitra kao munja, krvožedna je životinja iz sve snage poletjela. Grabila je prema majci u cik-caku još izdaleka joj režući odstupnicu. Snažnim je skokovima stezala i rastezala kralježnicu, gipka kao leteća otrovnica.

Ali ni majka nije bila naivna. Već je jurila galopom, daleka i nedostižna, a za njom je vijorio visoko podignut rep.

Zvijer se osvrnula.

Shvatio sam. Bila je to jedinstvena prilika za spas, ali kakav spas? Na četiri noge! Poskočio sam i jurnuo iz sve snage. Nosila su me sunčeva krila, a ne kopita.

Kad je shvatio da mu plijen izmiče, ubojica je ispustio jeziv urlik. Svakom se živom stvoru od toga zaustavila krv u žilama.

PONOVNO U STADU

Iako sam bio odmetnik, u stado su me opet primili. Rika koju su čuli bila je dovoljna da shvate što mi se dogodilo. Tapšali su me njuškom po leđima i grivi. Sve su razumjeli. Znao sam da sam na sigurnome i da im ponovno pripadam.

Pouka je ovaj put bila djelotvorna. Kako i ne bi? Ta zamalo sam je platio glavom. Zakon je, dakle, ipak postojao. Odlučio sam ga bolje upoznati.

Počeo sam brižno motriti ponašanje stada. Moja je znatiželja iz dana u dan rasla:

12

- Kako se njuši neprijatelj? Gdje je hrana? Gdje su pojila? Kako se odgajaju mladunci? Kako se krote neposlušni? Na čiji se znak bježi galopom? Tko bira pašnjake? Tko vodi stado? Tko sluša? Tko naređuje? Tko kroji Zakon života u divljini?

Međutim, što sam više otvarao oči, to se nešto u meni jače komešalo, neka pobuna, neki novi otpor. Osobito kad bih ugledao snažne mužjake kako zlostavljaju nejakog kljuse, neko ždrijebe ili kobilu. Iz puke obijesti često su zamutili vodu u pojilu. Grizli su i proganjali svakog nesretnika ako bi kopitom samo dirnuo travu koju su oni sebi namijenili. U meni je vrilo i ključalo.

- Kako je moguće da je i to po Zakonu? To je nepravda! Tko je stvorio takav Zakon?

- To je Zakon jačega - podučio me šapatom stari Bijelac spu-stivši glavu do moje. - Jaki Zakon kroje!

Njegove su mi se riječi dugo vrmale po glavi.

Istovremeno, u meni je rasla snaga. Primao sam je od trave i zelenila, od kiše i plavetnila, od sunca i mjeseca. Crpio sam je iz vode i zraka. Ne konji, vjetrovi su bili moji takmaci i nisam mirovao dok ih nisam svladao, dok mi nisu pokorno dahtali za ledima, a ja sam ih šibao repom po nosnicama.

Tko zna kada i kako? Tek, jednog dana, postao sam svjestan da sam spreman. Činilo se da će mi iz nozdrva suknuti dim ako samo nekog strogo pogledam. Mišići i volja postali su mi čvrsti kao da su od kremenca. Više nisam besciljno jurio svijetom. Svijet mi je dolazio ususret.

Prignuo sam glavu i mirno zagrizao svoj busen trave. Puštao sam zemlji da vlada zemljom, kiši da vlada kišom, vjetru da vlada vjetrom, a ja sam vladao sobom. Snaga je bila u meni. Osjećao sam se poput ogromnog olujnog oblaka koji klizi, doduše naoko smireno i lijeno, ali svakog trena može iz njega kresnuti prasak groma i bljesnuti munje.

13

PREDVODNIK

Stado se selilo na novi pašnjak. Danima smo tapkali pustolinom. Njuške nam je prekrila prašina. Disali smo kao kroz rijedak list. Žeđ nam se zavukla pod kožu. Najslabiji su već počeli posrtati. Odjednom, cijelim se stadom pronio glas:

- Voda!

Kao u bunilu, navalili smo prema pojilu. Pohrlilo je mlado i staro. Od strašne žeđi konji su pomahnitali. Stuštili se svi u jednu gomilu, podizali na stražnja kopita, virili preko tuđih glava i bazali ukrug. Nitko da se probije do vode. Nervoja i prašina. Sve u istom grotlu.

- Što je zapelo? - upitao sam najbližu kobilu.

- Ždrijepci, oni najjači, i predvodnik zagrađili su pristup pojilu.

Moramo čekati dok se najprije oni napiju.

Progurao sam se između nekoliko konja i spazio vođe stada kako se brčkaju u plicaku, prskaju oko sebe i polagano pijuckaju. Za to je vrijeme stado na obali skapavalo.

Zagazio sam u vodu među njih, protiv Zakona. Samo su se pogledali. Predvodnik, krupan kao klisura, zgrabio me zubima za uho poput balavca.

Jednim jedinim udarcem iz mene su progovorile sve one munje i gromovi, bure i vihori koje sam tako uporno skupljao. Ždrijebac se srušio. Vidio sam mu iznenađenje u očima. Hitrim mi je pokretom htio uzvratiti, ali se sav njegov napor sveo samo na nemoćno ko-prcanje. Znao sam da će ga minuti volja za borbom čim shvati da će mu od mog udarca još dugo klekati koljena.

Okrenuo sam se. Stado je počelo silaziti prema pojilu. Pogledao sam ostale ždrijepce, ali nitko od bivših silnika nije pokazivao namjeru da mi se suprotstavi. Uostalom, stari je Zakon pao u vodu. Sada je bio na snazi novi.

Kakav je to bio preokret! Bezbroy grla zarzalo je od radosti,

14

od slobode. Ispunio se moj san. Bio sam uvjeren da će s mojim Zakonom napokon stići pravda za sve.

S vremenom, međutim, moje je razočarenje raslo. Iako sam poduzimao sve što sam znao i umio, činio sve što je ovisilo o meni, crv sumnje već je dubio svoje putove u mojoj nutрини. Shvatio sam da nitko ne može ugoditi svima. Neki su mislili da je moj Zakon preblag, drugi pak, preoštar.

Oko mene su se vrtjeli ždrijepci ulizice. Hodali su mi za repom, pazili na svaku moju želju. Uvjeravali su me da sam najjači i najmudriji konj kojega su ikad vidjeli. Tvrdili su da mi pripada pravo na najljepši dio pašnjaka, davali mi prednost na pojilu. U isto su se vrijeme iza mojih leđa širili glasovi da nemam smisla za šalu i da sam pogibeljan kao otrovna trava.

Okružile su me i mlade kobile. Njihale su se u hodu i upućivale mi zaljubljene poglede. Govorile su da im se baš sviđam i da jedino o meni sanjare.

A ja sam želio samo poštenu Zakon. Nizašto drugo nisam mario.

No, sve je već krenulo naopako. Dok sam štitio slabe, oni su me mrzili plašeći se da će im se njihovi protivnici kasnije, kad ne budem u blizini, još jače svetiti, a jaki su me mrzili smatrajući da im uskraćujem pravo koje im po prirodi pripada. Toliko su navikli na nepravdu da i nisu znali što bi s pravdom. Bila im je mrska i neprirodna. Moj im je Zakon bio nerazumljiv i nije se sviđao ni slabima ni jakim. Slušali su samo zato što su morali, što su me se bojali.

Branio sam i dalje Zakon, uporno i tvrdoglavo, ali negdje u dubini svog bića već sam priznao svoj poraz.

Nisam uspio ostvariti pravdu o kojoj sam sanjao. Moj je Zakon bio sazdan od straha i prisile poput prethodnoga. Bio je to opet samo Zakon jačega.

Stado se polako vratilo starom životu, a s njim su došle i stare nepravde. Ostao sam usamljen.

15

LEGENDA

Opet sam galopirao divljim pašnjacima, ali ovaj put besciljno. Tjeskoba me gušila. Sve sam izgubio. Venuo sam i patio. Gasio mi se sjaj u očima.

- Hej, što je s tobom? Gore glavu! - prišao mi je opet stari Bijelac.

- Ne vrijedi - odmahnuo sam.

- Zašto? Što te tišti? Postigao si sve što jedan divlji konj može. Sad si predvodnik. Mlade kobile za tobom uzdišu. Što još hoćeš?

Gledajući njegovu bijelu grivu, duboko sam uzdahnuo:

- Slušaj, Bijelce! Od svih u stadu tvoje su oči najduže gledale svijet. Govori se da si svašta vidio i čuo. Kaži mi što bi ti učinio na mome mjestu?

- Postupio bih po Zakonu - uzvratilo je staloženo.

- Kakvom Zakonu? - ražestio sam se. - Ne spominji mi Zakon, molim te!

Bijelac je prijekorno zavrteo glavom:

- Zašto se ljutiš? Ako si već odlučio tražiti savjet, onda budi spreman i da ga prihvatiš.

- Pa dobro - prestao sam rogoboriti. - Što da radim?

- Odaberi sebi kobilu i zasnuj obitelj. Samo ćeš tako odgovoriti Zakonu. Došlo ti je vrijeme da brineš o potomstvu.

- Pogledaj, Bijelce! - prozborio sam što sam mogao mirnije. Ako te poslušam, ubrzo ću, možda, imati sina koji će opet imati sina, i on svog sina, i tako redom. Svi će oni tumarati okolo i tražiti odgovor. Pitam te kakvog smisla ima naš, konjski život? Što je naš konačni cilj? Dokle ćemo tako lutati po divljini, moja ždrebad i ja?

- Dok jedan od vas ne sretne Gospodara.

- Molim? Što si rekao? Gospodara . . . Kakvog Gospodara?

- Jesi li baš siguran da želiš znati istinu o životu nas konja? - Bijelac je podigao svoje tople oči, a onda, spazivši moj čvrst i

16

I

odlučan pogled, nastavio: - Konačna svrha života jednog konja jest da služi Gospodaru.

- Zar ti je od starosti oslabila pamet? Kako može smisao života biti robovanje? Ako služim Gospodaru, umrijet ću od gladi. Zar on zna kad sam ja žedan ili gladan?

- Gospodar zna sve. On za tebe ima i daje sve što ti je potrebno. Tebi preostaje samo da ga slušaš, to postaje tvoja jedina briga. Njegov je Zakon jednak za sve konje. Koliko god da ih ima, Gospodar će svima udijeliti jednako.

- Ali mi moramo stalno mijenjati pašnjake i seliti. Kako ćemo živjeti kad padne snijeg?

- Ne zaboravi, što konj ne može, Gospodar može.

U mene je opet počeo navirati sok života. Obuzela me znatiželja:

- A hoće li mi Gospodar dopustiti da imam potomke?

- Rekao sam već, Gospodar sve zna što ti je potrebno.

- Ipak, zašto moram biti rob?

- Razmisli! - Bijelac me nježno gurnuo njuškom. - Ako te netko voli, zar je onda tako teško učiniti mu po volji? I ne zaboravi, Gospodar voli, veoma voli svog konja, osobito dobra.

- Zašto bi Gospodar mene volio?

- Pomoću tebe lakše ostvaruje svoje ciljeve. Gospodar i konj žive kao da su srasli zajedno, kao da su jedno biće.

- A što ja dobivam?

- Dobivaš, konjiću, sve što ti je potrebno i još te Gospodar obasipa ljubavlju. Zar se to zove ropstvo?

- Reci, stari Bijelce, tko ti je sve to ispričao?

-- U davna vremena u jedno je od susjednih stada došao čudan konj. Kao što znaš, mi smo divlji, a za njega kažu da je bio pitom. Tvrdio je da je došao od Gospodara. Rekao je da će svi konji, čak i najudaljenija stada, jednom upoznati Gospodara, da će ga svakako sresti jer će se on kad-tad pojaviti. Oni iz stada koji mu se budu dali uloviti, poći će s njim i on će ih odvesti na sigurno, a preostali će propasti. Nije, naime, daleko dan kad će svi plodni pašnjaci pri-

2 Divlji konj

1,7

pasti Gospodaru. Ostat će samo pusti i goli predjeli bez trave i vode, pa će konji koji ne budu u njegovu stadu hametice izginuti od gladi i žeđi, ili će ih rastrgati divlje zvijeri. Taj čudesan konj htio je cijelo stado odvesti Gospodaru. I zaista, tada je bilo onih koji su mu povjerovali i pokazali volju da pođu s njim, ali su se tome usprotivili ždrijepci predvodnici. Bili su u strahu da će ostati bez stada. Okupili su se i pitomoga osudili po Zakonu divljine. Grizli su ga i udarali kopitima gdje god se pojavio. Prognali su ga sa svih pašnjaka i pojilišta.

- Zar su ga ubili?

- Kažu da se opet vratio Gospodaru od kojega je i došao, a priča o pitomom konju prenosila se zatim s koljena na koljeno i širila od stada do stada. Mnogima je toliko ušla pod kožu da su nastojali živjeti s njom u srcu.

Počeli su se ponašati drugačije. To je ždri-jepcima predvodnicima smetalo pa su čak i priču zabranili. Sad je se sjećamo samo još mi stari jer mladima u stadu nije poželjno o tome govoriti.

- Je li itko ikad vidio Gospodara?

- Koliko sam čuo, on se ponekad pojavi, uvijek neočekivano, i odvede konje koje sam izabere. Njegovo je stado veliko. Strašna mu je moć. Koga Gospodar pogleda, toga grom i munja mogu ubiti. Ali, čuo sam također da on svoje konje čuva od zvjeradi, a može ih i izliječiti od raznih bolesti.

- Zašto onda svi divlji konji ne pristupe Gospodarevu stadu?

- Bi li mu ti prišao? - upitao me stari ždrijebac lukavo žmirkajući.

- Ne znam, moram još razmisliti - odgovorio sam da dobijem na vremenu.

Nikad ne bih pomislio da u mojoj glavi može nastati tolika zbrka. S jedne me strane vukla sloboda otvorene divljine s nepreglednim, mirisnim valovima trave, a s druge me privlačio odgovor na sva moja pitanja, zov iskona i Gospodara.

- Ako je sve to istina, zar je neophodno čekati da se Gospodar

18

I

II

"i

h c

ni

a

< i

| u

11

sam pojavi? Bijelce, može li se njemu poći ususret? Gdje mogu sresti Gospodara?

- Nitko od nas ne zna gdje će se ni kada pojaviti. To ovisi isključivo o njegovoj volji. On sam dolazi po svoje konje, on te mora izabrati. Ipak, postoji nešto što možeš učiniti. Možeš se negdje duboko u sebi pripremiti da budeš hrabar i ne pobjegneš od strana kad dođe po tebe.

Tko zna zašto, ali od toga je dana u mene krišom ušla neka nada da ću jednom ipak sresti Gospodara. I ta me nada više nije napuštala.

LJUBAV

Zaljubio sam se snažno i iznenada. Moja je izabranica živjela u istom stadu. Pogledi su nam bljesnuli. Činilo mi se da sam je tek tada prvi put vidio. Bila je, doduše, tek ždrijebe dok sam ja vodio odlučne bitke za stado. No, tog ljeta kao da je odjednom izišla iz magle, kao da je zakoračila iz djetinjstva u odraslu dob. Njezinu privlačnost nisam sebi mogao objasniti, niti sam znao čime je postizala da u njezinoj blizini svaki put protknem. Možda je svemu bio kriv onaj njezin osobiti pogled od čije je vreline gorjelo cijelo moje tijelo. Odjednom više nisam znao gdje mi je glava, a gdje rep. Pred očima mi je svakog trenu bila njezina griva i njezin stas. Na svakom sam koraku osjećao njezin miris i čuo njezin glas.

Povukao sam se u samoću pustih pašnjaka da u miru, sam sa sobom riješim svoje dvojbe.

- Ako je došlo vrijeme da osnuj em obitelj, neka bude po Zakonu. Ali što će biti s pričom o Gospodaru? Nju će progutati mrak zaborava! - mudrova sam pomalo tužan. - Tko zna, možda to o Gospodaru i nije istina? Možda je to samo tlapnja jednoga umornog, starog konja?

Zakupljen mislima, vraćao sam se stadu, nogu pred nogu. Srce mi se radovalo. Nisam imao razloga da se žalim na Zakon. Od

19

mene se tražilo da odaberem sebi kobilu. Bila je to, ovog puta, i moja želja.

Najprije mi je zaškripalo kopito, a onda sam se naglavačke strovalio u korito presahlog potoka. Nasmijao sam se sebi u nozdruv sretan što me nitko nije vidio. Takvu nesmotrenost mogao je sebi dopustiti neki zaljubljeni balavac, a ne ždriječac mog ugleda.

No, već mi je idući korak presjekla žestoka bol. S užasom sam ustanovio da hramljem. Moja je sreća pukla kao suharak. Od bijesa i očaja zarzao sam visoko gore prema nebu.

- Sad mi svaki ždriječac može oduzeti vlast! Sad mi svaki od njih može preoteti kobilu. Nijednu želju više neću moći obraniti. Što će mi takav život?

SUSRET

Iznenadni šum koji mi je uzburkao krv, upozorio me na opasnost. Napokon, susret s ubojicom, nikad se ne zaboravlja.

- Bolje i smrt nego sva ona gorka poniženja koja će nii prirediti u stadu!

No, to nije bila zvijer. Preda mnom se pojavio Gospodar. Uzalud sam se u srcu pripremao za taj susret, uzalud sam ga priželjkivao i potajice mu se nadao. Propeo sam se od straha i bio bih odjezdio kao vihor da sam samo mogao, ali konj ne bježi na tri noge, na tri noge on je samo nakaza. Zato sam pažljivo motrio Gospodara i čekao da mu iz oka kresnu ona munja i grom o kojima je govorio. stari Bijelac i da to bude moj kraj. Trzao mi se svaki mišić.

- Zbogom, slobodo! Zbogom, živote! Zbogom, moja voljena kobilo! - pustio sam krik iz grla da bar on ne ostane zarobljen.

Za razliku od sve zvjeradi koju sam poznavao, Gospodar je stajao uspravno. Bio sam siguran da mi iz tog položaja ne može skočiti za vrat. Morao bi se najprije sagnuti, ali nije pokazivao takve namjere. To je ublažilo moj strah.

Primicao se polako. Njegov glas nije bila snažna rika niti frktanje,

20

i

i!UU

i\ ao

"ilio
na
lara
>rio.
H"iia
ii-n.
tjao
očiti
u.tinje-
•M Irktiinje,

više je podsjećao na gugutanje grlice. Pustio sam ga da priđe bliže. Što sam drugo i mogao? Napokon, ako me i pokuša ugristi, ja imam veće zube. Bio sam spreman da ga na njegov prvi ugriz šćepam za šiju. Varao se ako je mislio da ću jeftino prodati svoju kožu.

No, umjesto ugriza, Gospodar mi je pomilovao vrat i grivu. Tetošio me i mazio. Neka me zemlja proguta ako me nije volio. Zinuo sam od čuda. Gospodar mi je nešto ubacio u žvalu. Po bolu koji sam osjetio čim sam se pokušao osloboditi znao sam da sam zarobljen. Bio sam u njegovoj vlasti. Polako sam spustio glavu. Ubrzo sam shvatio da su mi sputana i koljena. Mogao sam praviti samo sitne korake kao ždrijebe kad prohoda. Spoznaja da mi je Gospodar oduzeo slobodu, pekla me više od rane. No, tješio sam se:

- Hromi konj je mrtav konj, kaže naš Zakon. Ionako bi prva zvijer na koju bih se namjerio, omastila brk mojom krvlju i obrisala pandže o moju kožu. Kamo, dakle, srljam? Što se tako otimam? Zar to nije prilika da napokon otkrijem tko je Gospodar?

Gospodar se za to vrijeme bavio mojim bolesnim kopitom i činilo mi se da sam odmah nekako lakše podnosio bol. Zatim me povukao za sobom, i ja sam pošao.

POBUNA

Putovanje je trajalo dugo, gotovo kao u vrijeme seobe stada.

- Kamo idemo? - upitao sam ne mogavši više izdržati.

- Gospodaru - odgovoriše moji suputnici okrenuvši prema meni svoje male šiljate uši.

- Hoće li me Gospodar pojesti? Što će mi učiniti?

- To nitko od nas ne zna, to nije naš problem.

- Ali je moj! - pobunio sam se i snebivao kako netko može biti tako ravnodušan prema vlastitoj sudbini.

- Mi nismo divlji, mi smo pitomi konji. Naše je samo da ga slušamo. Sve ostalo je Gospodareva briga. Naš je život u njegovim

rukama. Njegova je volja naš Zakon. Kad mu vjeruješ, nemaš više potrebe tako razmišljati.

- Ali, hoće li me pojesti? - ustobočio sam se.

- Mi vjerujemo da neće, vjeruj i ti.

- I to mi je utjeha! - uzdahnuo sam. - Čudni ste mi neki stvorovi, vi, pitomi konji!

Kad smo došli na njegov posjed, Gospodar me smjestio u prostor prepun konja. Bile su to staje. U njima su pretežno živjeli moji novi četveronožni prijatelji. Ali, kako su živjeli? Nitko iz mog stada mi ne bi vjerovao. Iako sam tek stigao, imao sam sva prava kao i ostali. Dobio sam hrane i vode koliko sam želio. Još prije noći poda mnom je bio nastrt ležaj od suhe slame. Zatim me Gospodar još dugo timario i čistio s mene prljavštinu, ostatke divljeg života. Tek kad mi je cijelo tijelo zablislalo, zadovoljno me pomilovao pogledom. Nisam ništa razumio. On je bio Gospodar, a služio mi je kao rob.

Svakog se dana pažljivo bavio mojom ranjenom nogom kao da mu je to bila jedina briga na svijetu. Njegovi su mi postupci bili tajnoviti i nedokučivi, ali su mi uvijek donosili neko novo dobro. Suprotno onome što sam poduzimao ja, njegovi su poslovi uvijek bili uspješni. Na neki sam način postao sretan što je i moja bolesna noga postala dio Gospodareva plana. Očekivao sam sretan ishod. Povjerovao sam da će mi rana zacijeljati i čudo se dogodilo.

Uskoro sam opet mogao stati na sve četiri svoje noge. Opet sam koračao sigurno. Bio je to znak da ću živjeti. Međutim, suprotno-svom očekivanju, u sebi sam osjetio pobunu. Gospodar me odjednom više nije zanimao, štoviše, nisam ga podnosio jer me i dalje držao vezana, a bio sam zdrav.

- Kakva rana? Nikad nije bilo nikakve rane. Možda je i to samo jedan od Gospodarevih trikova? - razmišljao sam i s tugom vapio za širokim prostranstvom divljine.

U meni je provreo zov zrikavaca iz trave. Uskomešala se moja vrela ljubav prema kobili iz stada. U ušima mi je odjekivalo njezino

22

I. I. leno

na •I.

IV"

ni.

| IO

rzanje, taj neodoljivi ljubavni zov. Srce mi je bubnjalo. Povjerenje u Gospodara je nestalo.

Sijao sam oko sebe mržnju i silu. Grmio sam i tutnjao u staji. Kidao sam svaku sponu koja me vezala za Gospodara. Što god je on činio, meni ništa nije bilo dobro. Išao sam protiv svega, protiv sebe i njega. Ondje

gdje sam očekivao vrhunac života, našao sam ropstvo i svoj kraj. Nisam više imao nikakve nade, nizašto nisam mario. Počeo sam se tresti i kunjati.

Jednog me jutro, već sasvim snuđenog i iznemoglog, Gospodar izveo iz staje. Skinuo je s mene uzdu. Protrnuo sam, bio sam opet slobodan. Podigao sam pogled. Preda mnom se ljuljao zeleni opijum trave, moje zeleno nebo.

No, u meni su tada oživjele slike života u toploj staji, uz obilnu hranu i sigurno pojilo. Sve sam to napuštao. Stajao sam neodlučno. Nisam imao snage da se pokrenem s mjesta.

Udarac po leđima trgnuo me iz nedoumice. Poskočio sam. Negdje daleko na otvorenim pašnjacima čekala me moja voljena kobila. Njezin mi je lik ponovo titrao pred očima. Čeznja me nosila natrag, u divljinu, ne dajući mi da se usput zadržavam ni zbog paše, ni zbog pojenja.

POVRATAK U DIVLJINU

Otkrio sam miris vlastitog stada u nozdrvama. Ususret mi ga je donio vjetar. Svoje bih šticeenike prepoznao čak i po oblaku prašine koji su za sobom dizali u pustolini.

Međutim, kad su me spazili, pogled im je postao tvrd kao hrastova kora.

- Zašto si došao? - obrecnuli su se na mene. - Sad imamo novog predvodnika.

- E, ne može to tako!

- Je li? A gdje si bio kad je stado umiralo od gladi? Čak se ni stari Bijelac nije sjećao tako oštrem zime.

Siromah, nije preživio.

23

Majka ti je također podlegla ranama. Gdje si bio da je braniš? Zvijeri nikad dotad nisu na nas tako nasrtale. Rastrgale su toliko ždrebadu da im se broja ne zna. A tko nas je štitió i čuvao? Ti nisi. Svoju si dužnost napustio. Jesi li o tome mislio? Nisi! A sad, kad su nevolje prošle, ti opet dolaziš i hoćeš svoj stari položaj. Zar ne vidiš: ogriješio si se o Zakon. Nitko ti više ne vjeruje. Ovdje nema više mjesta za tebe. Izdao si stado! "Ja izdajica?" Kako je to boljelo! Zbog tih bih riječi nekad ubio. Pretvorio bih u prah onoga tko bi se drznuo tako me nazvati. Ali to je bilo prije. Tada još nisam znao da u životu vlada drugi poredak, da postoji Gospodar.

- Tvrdite da sam se ogriješio o Zakon. To je zato što ne poznajete Zakon koji je viši i pravedniji od vašega.

Zašto se u ovom stadu taji svaka pomisao na Gospodara? Ja vam kažem da je njegov Zakon dobar. Sam sam se u to uvjerio. I Gospodar ima veliko stado životinja, ali to stado nije gladno, ni žedno, niti mu se divlje zvijeri usude približiti. Onaj tko nasrne na njegove konje, kao da je napao njega.

- On je lud! Što to govori? - sašaptavalo se stado.

- Svi vi dobro znate da je konj koji povrijedi nogu mrtav i da mu nema pomoći. A eto, ja sam uoči zime uganuo nogu. Bio sam hrom, a sad sam opet zdrav. Noga mi je čvrsta, a kost u njoj zvoni kao kamen.

Gospodar me izliječio.

- Siromah, skrenuo je! - gledali su me sažalno.

- Neprestano govorite o strašnoj zimi i o gladi koja vas je gotovo uništila. A ja vam ponavljam da nijedan Gospodarev konj nije osjetio glad ni studen i nijedan od njih nije izgubio ni dlaku iz grive.

Izenada se, zajapuren i ratoboran, pojavio novi predvodnik.

- Bori se, kukavico! - zanjštao je.

- Razmisli - smirivao sam ga. - Kakvog bi smisla imala ta borba?

- Ne znam o čemu govoriš - propeo se i zatoptao nogama.

- Mlad si i hrabar, koliko vidim. Ne prezaš pred borbom, iako

i

24

li " 111

< uo K i la

••ili triko

znaš da sam mnoge prije tebe oborio u prašinu. Rvao sam se sa ždrijepcima i zvijerima. Iskustvo je na mojoj strani ... Ti si sa stadom jedva preživio snježni period i trebat će ti još dugo da posve povratiš snagu, a ja sam uhranjen i svjež. I snaga je na mojoj strani.

- Koga misliš zastrašiti? - odbio je tvrdoglavi predvodnik. - Kloni se priče i bori se! Naš Zakon kaže da to može riješiti samo borba.

- Postoji bolji Zakon koji govori da svi konji pripadaju Gospodaru. Stado nije ni moje, ni tvoje. Mi se nemamo oko čega boriti.

- To su trule i ogavne laži! - grmio je mladi ždrijebao. - Stado je moje!

- Ako me poraziš i ja se ne vratim, Gospodar može doći za mnom mojim tragom. Tada će odvesti sa sobom tebe i cijelo ovo stado. Vidiš, bolje je da izbjegnemo ovu borbu.

Napokon se mladi predvodnik zbunio. Počeo je kolebati.

- Ne vjerujem ti - odmahnuo je glavom, a griva mu je zale-pršala na vjetru.

- Pogledaj me i odgovori, gdje sam bio dok su snijeg i led sijali smrt ovim smrznutim pašnjacima? Kako sam samcat preživio? ... Pa ipak mi ne vjeruješ, ni ti, ni ostali!

- Ako je kod tvog Gospodara tako dobro, što si onda došao?

- Jer je u ovom stadu kobila koja mi je prirasla srcu.

Od težine njihova pogleda smračilo se nebo. Bili smo dva svijeta, stado i ja. Nismo se mogli razumjeti.

Okrenuo sam vratom i pogledom potražio onu za kojom je čeznulo cijelo moje biće.

Spazio sam je u sjeni vitke akacije. Uzburkao se moj dah, uzdrhtale nozdrve. Upravo u trenutku kad sam je htio pozvati, odnekud je dotrčalo majušno ždrijebe, zagnjurilo svoju okretnu njuškicu pod njezine slabine i počelo lakomo sisati, svjesno da mu ona pripada. Kobila ga je nježno prigrllila kao nekoć moja majka mene. Smak svijeta. Bilo je gore no što sam ikad mislio da može biti. "Ona, baš je ona našla sebi drugoga. Kakvo je to pokvareno pleme kad je u stanju ovako iznevjeriti?" Bol me razdirala. Okrenuo sam

25

se kao hrast kad se ruši. U meni su cvilile, pucale i lomile se žile korijenja koje me nekoć čvrsto spajalo s ovim tlom. Otresao sam prašinu s repa i kopita i okrenuo se. Koračao sam spuštene glave.

- Rado bih te ispratio dio puta! - čuo sam glas iza sebe.

- Sokol!

- Ako nemaš ništa protiv.

Sokol je nekoć bio jedan od mojih vjernih pomoćnika, a još uvijek je, kako se odmah vidjelo, zadržao utjecaj i ugled u stadu.

- Ne bojiš se da će ti zamjeriti tvoj sadašnji predvodnik? - upitao sam ga.

- Neće, upravo sam mu rekao da idem provjeriti tvoje namjere.

- Uvijek si se znao dočekati na noge.

- Ja samo nisam od onih kojima trava izgleda slađa u tuđim ustima.

- Zašto me, zapravo, pratiš?

- Vidiš, uvjeren sam da je istina što si govorio pred stadom, mislim, ono o Gospodaru. Dugo te poznajem i znam da ne bi napravio svu onu zbrku samo zato da se napraviš važan. To ne sličti tebi. Možda ne izgleda tako, ali ja vjerujem u tvoju priču. Ti si zaista dirnuo u nešto važnije i veće od stada.

-- Reci mi, to s mojom majkom . . . - skrenuo sam razgovor.

- Hoćeš reći, kako se to dogodilo? . . . Čim si ti nestao, ona kao da je samo tražila priliku da strada. To se naprosto vidjelo. Što da ti kažem? Jednostavno je otišla za tvojim ocem, pridružila se njemu.

- A Bijelac?

- To je bilo nešto posebno, to s njim ... nevjerojatna priča. Nikad mi neće izići iz glave. Prolazili smo nekom padinom. Bila je sva pod snijegom. Naprezali smo se da održimo stado na okupu. Ja sam bio zadužen za pozadinu. Znaš kako to ide! . . . Stari se Bijelac iz čista mira odjednom okrenuo i otišao u bjelinu. Nisam se odmah snašao. Kolebao sam da li da pođem za njim ili da nastavim put sa stadom? Posljednje što sam vidio, bila je njegova griva kako

26

I

lili

leprša. Vjetar ju je podigao, a onda mi se učinilo kao da Bijelac ima krila, kao da je uzletio. Stajao sam opčaran sve dok mi se nije izgubio iz vida. Kopkalo me to, nije mi dalo mira, pa sam požurio za njim. Slijedio sam njegove tragove u snijegu koji su, međutim, bivali sve plići i plići, a zatim su nestali. Kao da je uzletio, razumiješ? Vratio sam se galopom u stado, ali taj mi događaj više ne izlazi iz glave. Nekome sam morao reći. Bolje tebi nego njima. Ionako bi se smijali, a ti odlaziš pa je svejedno.

- Sokole, bolje da se sad vratiš - zaustavio sam ga. - Hvala ti na iskrenosti. Čuvat ću ovaj susret u mislima. Zbogom!

- Neka bude radije: doviđenja!

- Doviđenja, Sokole!

- Ako se ikad ponovo vratiš ovamo, dovedi i Gospodara.

m, vio

!tu

MU

lo, tlu

PREOKRET

Vukao sam umorna kopita kroz trnjake i kaljuže, spoticao se o panjeve. Granje me šibalo u prolazu. Skoren i krut sloj osušena blata na koži nije mi dao disati. Trbuh su mi zaposjeli obadi i sisali mi krv. Tumarao sam, stalno nekud naprijed, samo naprijed. U sumrak su obadi nestali, a zamijenili su ih komarči.

Posrnuo sam o korijen nekog drveta. S mene su se odmatali slojevi pare i magle. Sklopio sam oči i žalosno zafirktao:

"Ništa više ne razumijem. Moj je jedini životni cilj bio da nađem sebe. A što sam postigao? Sad više nisam ni divlji ni pitomi konj, ne pripadam ovdje, ni onamo . . . Valja se odlučiti, odabrati jedan put. Hm, sve što sam mogao postići u divljini, ostvario sam, ali me to nije usrećilo. A kako da živim s Gospodarem koji me može ubiti kad god želi? Pitomi konji se mogu saživjeti s tim, ali ja ne. To nije za mene. Pošteno rečeno, ne razumijem ni tog Gospodara. Hranio me, timario, iscijelio mi nogu . . . Vjerovao sam da me želi ugojiti kako bih mu bio deblji i slasniji zalogaj, a na kraju me pustio.

27

Tko da to shvati? Nije moguće da mu je ipak stalo do mene? . . . Stari Bijelac je govorio o ljubavi Gospodara

prema konju. Ništa mi nije jasno. Je li to istina? Što bi moj otac poduzeo da je na mome mjestu? Zašto mi je rekao da se u škripcu obratim starom Bijelcu? Je li on znao? Je li priželjkivao da sretnem Gospodara? Možda je i on potajno nosio u sebi misli slične mojima? Uostalom, zar netko poput njega ne bi sebi postavio tako ozbiljna pitanja? Tko zna je li on bio blizu odgovoru o smislu života? Kako bi inače bilo moguće da tako sposoban i ugledan ždrijebac položi život za stado? Što mu je tada bilo pred očima? Što mu je dalo snage da ide dokraja? Što ga je natjeralo da sebe žrtvuje za druge? Kakvog je smisla vidio u tome? Što je vjerovao? Ako je htio, ako se nadao da ću možda ja, makar za dlaku, proniknuti dublje u Gospodarevu tajnu, onda je njegova žrtva posve uzaludna. Ja sam od Gospodara daleko kao istok od zapada."

Silno sam se rastužio zbog oca nad čijim se mrtvim truplom u ranu zoru oblizivao neki krvoločni vuk, zbog majke čiju sam ljubav nezasluzeno primao i kojoj sam ohološću uzvratilo za sve trenutke nježne odanosti i topline. Srce me boljelo zbog starog Bijelca čija su ukočena kopita zimus negdje virila iz leda i snijega kao grozna opomena, i zbog okrutne mlade ždrebe koja me razočarala i razorila sva moja nadanja o sretnom životu u paru. Mislio sam s tugom na svu veselu ždrebad svog djetinjstva, na sve drage njuške iz stada i patio zbog tužne sudbine. Cvililo mi je u grudima. Nitko ne zna kako se unutra tužno njiše duša kad ždrijebac plače. Duboki uzdasi zamaglili su mi pogled. Motrio sam prirodu: "Kako u njoj sve teče bez naprezanja i lomova! Proljeće uvijek sigurno dolazi, drveće iznova pupa, sunce kruži, mjesec ide svojim putem bez zastoja, ptica maše krilima i leti ... U tome je tajna! Ja ništa ne vidim, a ptica se o to "ništa" oslanja krilima i leti!" Tog trenu u mojoj nutрини se nešto promijenilo. Otvorio sam oči i na nebu vidio novi raspored zvijezda. Naoko je sve bilo isto, a ipak to nije bilo više ono staro nebo. Tu, ispod stare krošnje, odjed-

28

nom sam postao svjestan ogromne udaljenosti koju sam prevalio ne mičući se s mjesta.

"Silna su prostranstva u nama još neosvojena. Tu divljinu treba osvojiti, nju treba nadvladati, ona treba Gospodara. Neka ti bude, veliki ždrijepče! Oče moj, ne budi snužden, podigni glavu! Tvoja žrtva još nije propala . . . Kažu da nitko ne može naći Gospodara. Tko to kaže? . . . Konji su lijeni da ispruže vrat, da se propnu. Ne brini, ja ću ga pronaći. Prevrnut ću ako treba svaku stopu zemlje. I ovo je borba. Borit ću se do zadnjeg daha kao što si me ti učio. Oče, ponovno čujem tvoje riječi:

"Pravi borac zna da je jak samo onaj tko ima oslonac, a najbolje uporište je u tebi. Zato budi čvrst iznutra. Pogledaj prirodu kako cijelu noć skuplja svoju rosu, kako se sabire. Tako se moraš sabrati i ti. Upoznaj sebe iznutra, pronađi sve prepreke u sebi i jednu po jednu ih prevladaj. Borac ne ide na protivnika dok ne nadvlada sebe!"

Osjetio sam odjednom da sam na svom terenu. Borbe su dugo bile moj zanat, sav moj život.

"Nitko ne zna gdje i kad će se pojaviti Gospodar!" rekao je stari Bijelac. Ako je tako, mora da je to pogrešan način. Tako mu se ne mogu približiti. Tu je protivnik jak, tu ima čvrstu obranu. Moram mu prići drukčije, na nekome drugom mjestu gdje ću mu biti ravan ili, možda, čak i jači od njega." Raširio sam zjenice i osjetio dobro poznatu slast pobjede. "Tako je, to je tvoja slaba strana!" kliknuo sam oduševljeno. "Pitomi konji, njih ću tražiti! Gdje su oni, ondje mora biti i Gospodar. Tako ću ga naći."

TRAGANJE

Mi, konji, znamo vrlo mudro razmišljati, ali kad vlastite odluke treba ostvariti, najčešće jednostavno zakažemo, postajemo bespomoćni. Dok maštamo o uspjehu, odlučni smo i poduzetni, ali čim treba proiliti znoj, volja nam se topi kao led na suncu.

29

Nakon mukotrpa lutanja, pretraživanja žbunja i šumskih bespuća, vrbika i šaša, galopiranja kroz klance i šance, nakon traganja kroz nepregledne ravnice, uspinjanja na zaobljene proplanke, probijanja kroz gazove i riječne matice, kroz cestare i trstike, nakon svega je moje iscrpljeno tijelo palo na tlo.

"Tijelo uvijek prvo padne, tromo je i sporo. Imam li nešto bolje, hitrije?" Gledao sam žalosno svoje noge koje su ležale poda mnoom preklapljenе i bez života, kao slomljene grane. Tužno sam zarzao da se požalim nebu na svoj položaj, a ono mi je uzvratilo jekom. Konji u preriji rano nauče što je jeka. Mladunci se rado igraju svojim glasom koji im se vraća iz daljine.

- Naravno! - skočio sam na noge, a srce mi se zatreslo od uzbuđenja. - Glas je brži od kopita. Ako je neki konj blizu, pa me čuje, on će se odazvati.

Traganje se nastavilo. Popeo bih se na neku uzvišicu i ondje na sve strane oglasio svoje prisustvo. Odgovorila je obično samo jeka, u daljini se čuo samo moj glas.

Međutim, uskoro se odazvao netko tko mi nije bio drag. Začuo sam riku. Nakostriješila se na meni sva dlaka. Na mom je tragu bio ubojica.

Žile su zasvirale žalopojku u mom vratu. Srce se zgranulo. Koristio sam se svim svojim umijećem i svim svojim lukavstvom ne bih li zavarao gonitelja. Okrenuo sam se tako da mi vjetar bude saveznik i on je smjesta donio do mojih nozdruva miris ubojice. Zvijer je bila mnogo bliže nego što sam u prvi tren pomislio. Slijedila me sigurno i lako. Moja je lukavstva nisu zbunila. Bježao sam niz vjetar, a nada u spas me polako napuštala. Izgledi da ostanem živ bili su mali.

Tko zna koliko je trajala potjera. Nakon dugog, samoubilačkog galopa uzeo sam predah. Zrak mi se kovitlao u grudima, gušio me. Nozdrve su mi drhtale. Okretao sam se na sve strane, prosto ne vjerujući. U zraku se nije više osjećao prijeteći miris. Kliknuo sam:

- Uspio sam! Pobjegao sam ubojici!

Ali, tada sam s užasom pogledao drveće. Lišće je mirovalo. Nije više bilo vjetra. Izgubio sam saveznika. Obuzela me panika.

- U kom smjeru sada bježati? Mogu mu uletjeti ravno u ralje!

Oslušnuo sam. Prenulo me pucanje grančica u blizini. Zastrašujuće prugasto krzno zasjalo je na svjetlu dana. Nikad tako veliku zvijer nisam vidio. Ubojica je skočio.

"O, da bar mogu u zemlju propasti!" zarzao sam opraštajući se od života.

Tog trena začuo se prasak. Iz obližnjeg je grmlja nekoliko ptica uz kuknjavu prhnulo uvis. Strašna zvijer se uz tupi udar složila na tlo. Kao da je iznenada zaspala.

- Kakva je to strašna šala? - razrogačio sam oči, a onda mi se pogled prikovao uz mjesto na kojem je stajao Gospodar. Pred njim se dizao tanuš, jedva vidljiv pramen maglice. Bila je, dakle, istina. Munja iz njegove ruke zaustavila je ubojicu u pola skoka. On je bio gospodar groma.

Stajao sam zadivljen. Poželio sam mu poći ususret, da mu zahvalim, ali ... Moj se mozak opirao, bunio i rogororio. U ušima mi je bubnjalo: "Gospodar je opasan. I mene će ubiti!" Poskočio sam i pojurio.

U nekom usputnom skrovištu, na nekoj čistini okruženoj grmljem, drhtao sam pritajen, prikupljajući hrabrost. "Glupo je što sam pobjegao, ali, zar sam mogao protiv sebe?"

Ni slutio nisam, međutim, da je i Gospodar mene tražio. Njegova me omča neočekivano nadletjela i stegla mi grlo poput kandže neke orlušine. Zatezala se i gušila me. Osjetio sam nesvjesticu. Uskoro sam bio sputan kao muha u paukovoju mreži. Gospodar me ulovio.

KROĆENJE

Živio sam ponovno na prostranom imanju. Između Gospodara i mene nije više bilo nesporazuma sve do trenutka kad je pokazao

31

namjeru da mi se baci za vrat. Moje povjerenje tog se trena raspršilo. Propeo sam se mahnitom i zbacio ga sa sebe.

Svaki divlji konj najprije nauči čuvati vrat i ni za što na svijetu nikom ne dopušta da ga zaskoči jer se konj s leđa ne može braniti. "Gospodar me, dakle, naumio zaklati. A toliki put sam prevalio do njega! Zar to nije glupo i očajno?"

Nije bilo sumnje, odlučio me ubiti. Između njega i mene razvila se borba na život i smrt. Gušili su nas oblaci prašine iz kojih su sijevala moja kopita i mljela sve pod sobom. Tlo je bilo preorano pod njima.

Gospodar je beskonačno uporno prodirao u moj branjeni prostor ne odustajući od namjere da mi se baci za vrat. Podivljao sam. Gotovo nisam jeo. I žeđ me morila. Prolazilo je vrijeme bez mira i počinka, u bespoštednom natezanju, povlačenju i toptanju. Snaga se u meni polako gasila. To nije bila poštena borba.

Gospodar me iscrpljivao. Nastojao me svladati milom i silom. Nježno mi je gugutao i čim bih se ja primirio naglo bi se bacio na moja leđa i ovio se oko mog vrata kao pijavica. Ja bih se tada raspametio od straha i ne bih više mirovao sve dok ga ne bih zbacio. To se ponavljalo unedogled. Izgubio sam osjećaj za stvarnost.

Udovi su mi se počeli klatiti i zanositi, a tijelo drhtati. Otupio sam. Stajao sam skrhan. Nisam više mogao podići ni vlastiti rep. Napokon sam odlučio:

- Borit ću se još do sutona, a kad zasja krvavo sunce na zapadu, pustit ću Gospodara da se popne na moja leđa i prije no što se napije moje krvi, propet ću se s njime i pojuriti ususret suncu. I, kad se stropoštam mrtav u neku rupčagu, sve trave uokolo će znati da je živio slobodan konj kojemu su uzeli krv i život, ali mu snove nitko nije mogao oteti!

Nadmudrivali smo se Gospodar i ja do večeri. Moja je snaga nadolazila iz nepoznatog izvora, iz ugašenih vatri svih mojih ljubavi, iz mojih stradanja, iz bajki koje mi je majka kroz polusan pričala u mladosti.

A kad je sunce planulo na vrhu proplanka, veliko, okruglo i

32

• tvijctu t"i .miti. |ti \ alio

i. t/vila

|| i|ltl SU

| mano

I u i istor

!• \am.

mi ra

Snaga

lii me

ui-iitao

| >v. io se " | uiaha

||alo

, -Kvli

han.

l' se
I l,
nati nove
naga •ivi,
lh i

čisto kao toplo konjsko oko, stao sam nepomično i Gospodar je iskoristio čas da mi se vine na leđa. Zazibao sam se na vjetru, a onda sam poletio ljubeći svaku stopu zemlje pod sobom, opraštajući se od svijeta svakim dodiranjem svog kopita. Tlo je bilo mekano kao da me milovalo i tako mi uzvraćalo. Razumjeli smo se, priroda i ja. Sunce mi je bilo tako blizu. Na njega sam naslonio glavu. Grijalo me. Obgrlio sam ga grivom. Nitko nikad nije ljepše umirao.

No, umjesto bolnog ugriza, Gospodar me nježno tapšao po vratu. Bili smo zagrljeni. Shvatio sam da je toplina dolazila od njegova tijela. Tog sam se trena osjetio laganim kao da mi je oko vrata ovijena vitka i pahuljasta sloboda.

- Da sam to prije znao, ne bih se opirao! Nije me htio ubiti. Gospodar je želio samo jahati!

ŽIG

Jednog dana Gospodar me doveo na neobično mjesto. Žestok zadah zapahnuo mi je nozdrve. Nešto je zacvrčalo.

- Vatra! - pomislio sam. - To se prži konjsko meso. Isti je zadah širila ona mala ždrebica koju je na pašnjaku spalio grom. - Nasrnuo mi je strah u oči. Zarzao sam i odskočio.

- Ne idem s tobom, Gospodaru! Ubij me drukčije! Neću živ u vatru. To je okrutno. Konj to ne može podnijeti! - stresao sam se od užasa. Srce mi je snažno poskakivalo. Silovito sam se odupro. Propinjao sam se i rzao. Sve je bilo uzalud. Gospodar me oštro potegao za uzdu. Vukao me prema mjestu gdje su pucketali užareni ugarci koje je oblizivao plamen. Ukočio sam se.

Izenada mi je prebacio nešto preko glave i više ništa nisam vidio. Njištao sam da bih što manje osjetio bol kad mi se koža i meso počnu odvajati od kosti. Gušio sam se. Bio bih potrgao sve sponne da me neka jača sila nije srušila. Tresnuo sam svom težinom o tlo. Kopita su mi se našla u zraku. Zalud sam njima lamatao i branio se. Nigdje nije bilo oslonca. Uzalud sam zvao u pomoć. Nigdje prijatelja. Nije mi bilo spasa.

3 Divlji konj

33

Nemilosrdni, grubi konopci ovili su se oko mojih butina, zapleli oko zglobova, urezali pod sapi i koljena.

- Kakav kraj! Kakav tužan završetak! - čekao sam da me prož-dre vatra.

No, sve je trajalo kratko kao ubod obada. Nisam mogao doći sebi od čuda. Svi su konopi odjednom popustili.

Bio sam opet čio i slobodan. Pred očima mi je opet zasjalo svjetlo. Skočio sam na noge i protresao se. Mlatnuo sam nekoliko puta repom.

Obuzeo me stid.

"Zar je to sve? Zar sam se toga plašio?"

Na ovaj me događaj uskoro podsjećao još samo neizbrisiv trag vatrom utisnut na mojoj koži. Svi konji na imanju nosili su takav znak.

POTKOVE

Dugo me mučilo pitanje zašto su pitomi konji tako krotki i poslušni. Činilo mi se da je u njima sve mrtvo, da im je ponos zdrobljen, volja pokidana kao paučina, da to i nisu konji, nego uništena stvorenja. "Što se to s njima događalo?"

Sve mi je postalo jasno čim me Gospodar doveo pred spilju užasa. Konjima su ovdje u kopita zabijali čavle. A čavalo je nešto grozno šiljato i veliko poput ogromnog trna.

"Napravit će od mene patnika." Proletjelo mi je kroz glavu. "Više neću biti konj. Moj će korak odsad biti bolećivo hramanje. Nikad više sunce na izlasku neće ugledati moj gizdavi skok. Moj će život biti gnojni čir, ranjavo klimanje i bolno kruženje očima. Znam, naoko sitna i bezazlena rana koju napravi trn ogojni se, postaje hrana muhama i pregriza stabljiku konjskog života. Moj je najbolji drug iz djetinjstva nagazio na trn. Rana mu se zatrovala i siromah je umro u strašnim patnjama. Nikad neću zaboraviti njegova hrama-nja na tri noge i tužne poglede kojima je pratio ostalu ždrebac dok se igrala. Natugovao sam se zajedno s njim. Sve je više zaostajao

34

9 f

IM*

*•

Idi

oči Oio na

rag

lu-

I VO-iljU

šio

iftc .id

. ot l11, tje .lji i.ih mit-

za stadom i napokon zauvijek nestao suznih očiju i ovijen oblakom prašine. Ja znam što je trn. Neka mi nitko ne govori da je to za konjsko dobro. Siguran sam da pitomi konji taje kakve im strahovite bolove nanosi svaki korak na potkovama. Zato su tako tihi i mirni.

Obuzela me tuga i samilost. A oni su ondje, u onoj spilji užasa sami podizali noge i mirno stajali dok im je čavao, ili kako su tu bodlju već zvali, kroz kopito prodirao u meso. Nakraju su izgledali čak veseli i ponosni što su potkovani. Valjalo je biti lud pa to prihvatiti. Ti su pitomi konji bili junaci, ili grozni mučenici, ili pak puke budale. "Bolje je krepiti!" mislio sam. "To znači polako umirati. Ne, ja na to neću pristati pokunjene glave. Dignut ću svoj glas i svoje kopito protiv u ime cijeloga konjskog roda. Noge su ponos nas konja, one su naša snaga, naš život, noge su naša krila. Bez nogu, konj je nitko i ništa." Cijelo se moje biće odupiralo tom bezumnom Gospodarevu naumu. I oči, i uši, i nozdrve, i rep, i griva, i bedra, i slabine - svaki se moj dio otimao. Ali, Gospodar je bio neumoljiv. Kad je iscrpio sva dobrovoljna sredstva, upotrijebio je silu. Potkivanje je, međutim, bilo bezazleno čačkanje kopita. Ni traga od nekog užasa. Jedina drama koja je postojala bila je ona što sam je napravio u svojoj glavi.

Kad sam ponovno stao na svoje četiri noge, bio sam kao preporođen. Postao sam viši i čvršći, nekako stabilniji. Prednja su mi kopita bila kao od kremena, sjekla su sve pred sobom, a stražnja su gotovo lebdjela, očišćena i laka kao pero. Svijet mi je odjednom izgledao kao nov.

Gospodar me pomilovao po vratu. Nije se ljutio. Pomislio sam:

"Sve dok mu ne povjerujem, ja ću ga se plašiti."

35

i**>

ČARKE

Osvanuo je blistav i sunčan dan. Oko mene u travi sve je titralo, sve je igralo. Sagnuo sam glavu da vidim hoću li moći dosegnuti tlo, toliko sam se visokim osjećao na svojim potkovama.

Pašnjak je bio prostran i bogat travom. Uza nj je tekla rijeka pa nije bilo opasnosti da će pojilo presušiti.

Pitomo je stado bilo brojno. Kretalo se mirno i sigurno. Konji su u njemu bili slobodni i pasli su bez ikakvog straha. Obilazio sam ih i nadgledao sve što se u toj dokolici događalo. Probudili su se u meni opet stari instinkti predvodnika.

Doveo sam u red neke mlade konje koji su bili suviše nestašni. Potom sam brzo raščistio omanju gužvu oko pojila. Malo kasnije povukao sam za uho jednog mladunca koji je već bio prestar za sisanje, a još je balavio za materom.

Mladi su konji, uostalom kao i u divljem stadu, lako prihvaćali pouke. No, sa starijima nije išlo tako glatko. Njima sam morao zaista pokazati zube.

- Tko je ovaj? - počeli su prigovarati.

- Ovdje će odsad biti promjena! - uzvratilo sam strogo. - Svi vi samo pasete, a nitko ne pazi. Divlje su zvijeri u blizini, mogu nas rastrgati. Zato ćemo postaviti stražu.

- To nije potrebno - pobunili su se - nas čuva ograda.

- Kakva ograda? Nikad nisam čuo za ogradu.

- Ograda štiti sve što pripada Gospodaru. Eno je tamo!

- Bit će straža i gotovo! - dreknuo sam ne vjerujući da konje mogu očuvati neki drveni stupovi.

- Što ti daje pravo da zapovijedaš? - gledali su me. - Tko misliš da si ti?

- Predvodnik, ja sam vaš novi predvodnik.

- Ovaj nije pri sebi! - prosvjedovali su.

- Čak i ne zna što je ograda ...

- ... A bio bi predvodnik! Govori kao ždrijebe.

36

• muti | i i | c- k a

Konji

i- u) sam

mlilt su se

p nestašni. ilu kasnije prestat za

prihvaćali i"n" morao

• ti Iní^o. -

l i im ti i, mogu ii.ula.

l"t> i da konje ii me. Tko

rise. - Još je zelen.

- Bez brige, i on će s vremenom narasti do dugog repa.

Ta me živina vrijeđala! Zašao sam među njih tako naglo da se nisu ni snašli. Zasiktao sam i dijelio im ugrize lijevo i desno. Moja je prgava, gruba, nezadrživa priroda bljuvala otrov.

Iznenadeni i zatečeni konji, mužjaci i kobile, bježali su preda mnom preskačući jedno drugo, posrćući i nj isteći.

Nisam ih gonio. Spriječila me neka crna otrovnica koja mi se, šišteći po zraku, bacila na leđa i svom me dužinom ujela. Bio je to Gospodarev korbač. Okrenuo sam se i pogledao ga zakrvavljenim očima.

- Stado je moje! Mene će slušati! - zarzao sam grubo i nasrnuo na Gospodara, ali me nekoliko oštrih udaraca smjesta otrijeznilo. Posramljeno sam spustio šiju. Gospodar je pred svima potkresao. moj ponos, moje

napuhavanje. Izgubio sam vlast. On je bio predvodnik. Zanjihao sam tužno grivom. Izgledao sam kao gordi jablan kojemu je bio podrezan vrh.

"Ispravljao sam krivu dlaku na tuđim leđima. Zato mi se to dogodilo. Suviše sam se trudio uvesti red u tuđe živote, a moj je ostao zapušten. Dokle ću bježati iz divlje kože u pitomu i obratno?"

RASPLODNI KONJI

Naumio sam sam ukrotiti svoju divlju prirodu i postati pitom, makar nasilu. Trudio sam se da budem malen i nezamjetan. Zdrobio sam svoj ponos i zaboravio sve što sam bio. Klonio sam se svih konja i pazio da od svih zbivanja ostanem po strani. Vodio sam boj iznutra. "To je jedini način da postanem pitom", mislio sam.

Na Gospodarevu je pašnjaku bilo hrane u izobilju. Konji su pasli i poj ili se do mile volje. Nije bilo nikakve stege. Sve je bilo dopušteno. Svojim sam iskusnim okom procijenio da je razularenost pojedinih životinja dosegla vrhunac, da ih se više nikakvim sredstvima

37

ne može vratiti u red. Disciplina u stadu bila je krhka. Ubrzo sam shvatio da je najveći dio konja zatvarao oči i pred pravim, krvavim razmiricama. A bilo je i drugih nepodopština.

Moja se predodžba o pitomom stadu potpuno promijenila. Nisam više vidio nikakvu različitost od divljega. Pitomi su konji u duši, naime, ostali divlji. Nekada sam vjerovao da je svaki pitomi konj slijepo odan svom Gospodaru, da je njihov uzajamni odnos pravi sklad, ali je ovdje bilo malo konja koji su priznavali Gospodarevu volju i slušali ga iz ljubavi. Mnogo je više bilo bahatih, bezobzornih i svojevoljnih. Svakog sam dana bio svjedok nemilih događaja.

Moja me priroda tjerala da nešto poduzmem. Bio mi je neprihvatljiv život koji su vodili i sve što su radili. Bila su mi mrska prežderavanja i pojenja, znojenja i rzanja bez kraja. Međutim, nisam više imao pravo da se miješam, barem ne na svoj način.

Tako su se svi ti prizori pohlepe i proždrljivosti i dalje odvijali pred mojim očima. Kroz oči su ulazili u moju um i tijelo, i bilo je samo pitanje trenutka kad će ovladati cijelim mojim bićem. Uzalud sam se naprezao i činio sve što sam mogao da ostanem svoj, da i dalje gospodarim nad sobom, da budem čist i savršen.

Razlika između onoga što se događalo oko mene i onoga što je plamtjelo u mojojnutrini sve me više razapinjalo. Pukotina se u duši širila.

Odupirao sam se svemu što je bilo nedolično, što mi se činilo divljim, što nije bilo pitomost. Uporno sam i marljivo težio savršenstvu, ali nisam postao savršen, nego prazan. A kad se to dogodilo, u srcu sam osjetio lom. Polako sam postao svjestan da cilj života nije u nečemu postati najbolji, nego naći svoje pravo mjesto pod suncem. Manje je, naime, učinio onaj tko je razvio do savršenstva samo jednu svoju sposobnost, od onoga tko je doveo u sklad sve svoje osobine, ma kako skromne one bile.

U meni je zjapila pustoš. Okretao sam se oko sebe tražeći pomoć. Morao sam nešto poduzeti, nečim popuniti tu prazninu. Samoća je

imala strašnu ubojitost kojom tražeći nekog da se izjajaiain

Međutim, to nije bilo liti u kosti, pa su se držali pod

Srećom, našlo se i takvih

- Što ne jedeš? Zar jr jedan ždrijebac.

- Ti to ne razumiješ!

- Da te nisam vidio kako 4 možda sad ništa i ne bih isti si kao i mi.

- Tko ste to vi?

- Slobodni konji.

- Da?

- To svatko vidi. Mi "I" me, za razliku od onih I konjima za rasplod, a om

- Kakva je razlika?

- Stari moj, oni po samo liju znoj, rade i | kada i koliko žele, ne n Tamo ždrijebac živi u p." bere. Sve je u njegovim To nije život, razumiješ

- A vi?

- Mi radimo posve i se množi. Ovdje se nau.

- Kako, zar vi o to

- Naravno. Ako jcil on lomi sve oko sebe, i, se Gospodaru na sve n Vidiš, zato se nama doptt ma.

38

Wf>

Ubrzo sam

im krvavim

ml.!. Nisam

M n duši,

1 im konj

his pravi

i"iularevu

nl"zirnih

!l;i;i

i ncpri-iiii mrska lultn nisam

odvijali i bilo je

Uzalud |oj. da i

;"t slo je i mi se u

"c činilo

i" išcn-nlilo, ivota > pod

ustva

||I sve

itlOĆ.

:a je

imala strašnu ubojitost kojom mi je ranjavala srce. Osvrtao sam se tražeći nekog da se izjadam, da olakšam dušu.

Međutim, to nije bilo lako. Mnogim sam konjima utjerao strah u kosti, pa su se držali podalje od mojih oštrih zuba.

Srećom, našlo se i takvih koje sam silno zanimao.

- Što ne jedeš? Zar je naša trava otrovna? - približio mi se jedan ždrijebac.

- Ti to ne razumiješ!

- Da te nisam vidio kako si natjerao u bijeg one dvoične gubice, možda sad ništa i ne bih razumio. Ali u tebi je ista krv, ti si naš, isti si kao i mi.

- Tko ste to vi?

- Slobodni konji.

- Da?

- To svatko vidi. Mi slobodnjaci uglavnom živimo na otvorenome, za razliku od onih koji pretežno trunu u stajama. Nas zovu konjima za rasplod, a oni su konji za rad.

- Kakva je razlika?

- Stari moj, oni po stajama odrekli su se svoje volje. Ti luđaci samo liju znoj, rade i pate kao obična živina.

Ne jedu i ne piju kada i koliko žele, ne mogu se kretati kuda žele, privezani su ... Tamo ždrijebac živi u paru samo s kobilom koju mu Gospodar odabere. Sve je u njegovim rukama. Svuda su zidovi i ograničenja . . . To nije život, razumiješ?

- A vi?

- Mi radimo posve drukčije. Ovdje se jede, ovdje se poj i, ovdje se množi. Ovdje se nauživaš života u slobodi.

- Kako, zar vi o tome sami odlučujete?

- Naravno. Ako jedan slobodnjak, rasplodni konj, mora raditi, on lomi sve oko sebe, rže, kida sponu, lupa nogama, grize i opire se Gospodaru na sve načine sve dok opet ne postane slobodan. Vidiš, zato se nama dopalo kad si napravio onaj darmar među konjima.

39

Šutio sam, zbunjen.

- Slušaj, zar ja ne bih prvi prihvatio Gospodara da je dobar? Pa on najviše sputava, tuče i tjera baš one koji su mu najbliži. Najteže poslove daje upravo onima koji su mu najodaniji, njih najviše iskorištava. To je glupo! Uostalom i među radnim je konjima manje onih koji ga vole, a više onih koji ga slušaju jer se boje.

- Ne mogu vjerovati da je tako - uzdahnuo sam.

- Dobro gledaj i sam odluči na koju ćeš stranu.

Pridružilo nam se još nekoliko konja koji su se žustro uključili u raspravu. Zagovarali su i hvalili slobodan život.

- Što se držiš tako ukočeno? Razgali se. Vidjet ćeš, ovdje je pre divno.

- Raspušteni život ne vodi dobru ishodu, a i prema Gospodaru je nepošteno - usprotivio sam se.

- Ni govora. Upravo on nam svu tu hranu daje. Zašto prezreti ono što dolazi od njega? Uzimamo samo ono što nam pripada.

Zavrtio sam glavom. Nisam znao što da odgovorim. Svima je ovdje bilo dobro, što da im prigovorim? Zar samo zato što su uživali u obilju koje im je pruženo?

- Jedi, ne budi lud! Nikoga nećeš oštetiti. Ima dovoljno trave. Uzmi koliko te volja. Fino je, probaj!

Plivao sam u balama. "Zar da uskratim sebi taj jednostavni užitak?" Potopio sam gubicu u valove, svježe i zelene, i samo je dizao da bih udahnuo.

- Zašto ne ržeš? - zadirkivala me smeđa kobila. - Kakav si ti mužjak?

Oglasio sam se jedino zato da njoj ugodim. I gle, to nije sličilo rzanju. Bio je to urlik kao kidanje uzda, oslobođanje ponosa, moje oholosti koja je tražila osvetu za svoje tamnovanje. Bio sam opet drzovit i prepun sebe.

Uz mene su bili pravi prijatelji, a s njima se sve ružno brzo zaboravi.

40

i- dobar?

11111 11; 11 vise mm,i manje

io uključili
"., milje je l iospiularu
ilo pic/.reti
i-"" i 11 Mila. *i#t ima je -••i I* i uživali
• ^ || uave.
mi uži-ili/.ao
" -i .iv si
ličilo
niujc
n upet

- Zar ti nije lijepo s nama? Kaži, zar nije tako bolje? - frktalo je veselo društvo. - Dođi da se provedelimo!
Zaboravio sam na sve. Nisam odvajao oči od tih novih drugara. Izgledali su mi sretni. Znali su što je dobro,
bili su otkaćeni, imali su šifru za sreću. Moj je život oduvijek trebao biti takav. Da nisam negdje pogriješio,
eto, tako bih živio, to je život!

Djetelina je bila slasna i fina. Mnogi su pali na tjeme kad su vidjeli koliko sam mogao pojesti. Pohitali smo na
pojilo. Ondje smo se natjecali tko će više popiti. Nakraj u smo teturali od sitosti, pretjeranog napajanja i
rzanja. Pred očima mi se maglilo.

BATINE

Naslonio sam se uz ogradu da se ne stropoštam o tlo. Noge su mi bile prekrizene. Griva je puzala preko očiju u
kojima se okretao pašnjak. Groznica mi se širila oko korijena repa i penjala se na leđa. Ispod mojih kopita
izmicala je zemlja. Klonuo sam na koljena, ni živ ni mrtav. Trpio sam bolove kao da je klupko crva napravilo
gozbu u mojim crijevima. Zvao sam u pomoć, ali su me svi moji doskorašnji prijatelji napustili.

Tražio me jedino Gospodar. Videći me izvaljenog postrance i okupanog znojem, zauzdao me i odvuкао prema
staji. Uzalud sam stenjao da mi treba svježeg zraka i da neću u njegovu mračnu katakombu, tijesnu i
zagušljivu, pretrpanu konjima.

Nije me slušao. Sapeo me kao nikada. Užad je škripala, a bol me razdirala. Mora da su sitne, proždrljive
životinjice gmizale u mojoj nutрини. Otvarale su pukotine, male bolne brazde i zavlčile se u njih, dubile ih i
širile, rovale kao krtice.

Počeo sam udarati nogama. U glavi više nisam imao misli, samo na smrt osuđene snove. Ustostručila mi se
snaga, mišići mi iskočili. Konopci su popucali kao travke pod zubima. Bio sam kao lud. Bacio

41

i

sam se na tlo, izvurno se na leđa i kresnuo kopitom o kopito. Tukao sam uokolo gdje sam stigao, valjao se i
prevrtao u grčevima. Bič me dohvatio ispod slabina. U ušima mi je zazvonilo.

- Zlotvore! - frktao sam na Gospodara. - Zar je sad trenutak da se svetiš za nekoliko zalogaja djeteline?

Bič mi je i dalje cijepao noge, prsa, vratne žile. Osovio sam se i ne znajući kamo, bacio se prednjim koljenima
u jaslje. Zagrizao sam zubima zid otkidajući koru s drvetom. Debele daske su ostale u ranama. Krv mi je tekla
iz ogrebotina izmiješana s balama. U mojoj su utrobi crvi razvlačili crijeva. Bubnuo sam o tlo kao kamen, da
ih zgnječim, ubijem, sve do jednoga. Prevrtao sam se naprijed--natrag kao voda u koritu.

Tada je bič podivljao. Počeo je pustošiti po mom tijelu. Dimilo se i pušilo. U zrak su letjeli pramenovi dlaka,
ali ja se nisam uspravljao. Grčio sam se i valjao.

Bič me opleo po ušima, ponad oka i po nozdri.

Digao sam se srdit i uvrijeđen do neba. Svom silinom svoga kopita tresnuo sam o nosivi balvan. Staja je
zavirala kao krošnja stabla pod udarom vjetra. Zatim sam se opet strovalio na pod i prevrtao u bolovima.

Svojim ostrim ovršjem bič me ujeo do krvi. Znoj se miješao sa sukrvicom. "Kako da se branim? Kako da se s
njim dogovorim kad je zao i okrutan! On nije konj, to nije sudar jednakih sila. Gotovo je, umirem!" Popustio
sam njegovoj volji. Ustao sam i stajao nepomičan, stišćući zube i grizući svoj natečeni jezik. Umiranje je dugo
trajalo. Gospodar još nije odustao od mučenja. Otvorio mi je silom usta i ulio neku odvratnu, gorku tekućinu.

Iako sam bio vreo do usijanja, zainat me omotao krpama. S mene je kapao znoj. Trljao me zatim slamom iako
sam titrao i drhturio od njezina oštrog dodira.

Tek s osvitom dana Gospodar je otišao. Samo je njegov bič ostao prijeteći ležati u kutu staje, smotan kao
usnula zvečarka.

- Dobro si se držao! - rznuo mi je susjed u staji. - Već sam se pobojao da ćeš zaglaviti.

•"i i" I"

42

I ukiiio

lUliik

ti Mi. |m se

U***1

"

ll(, II ..t.ik-

li i i U

IHCII,
1 |CII

muli)

t"t.tv-

•šiiija ><hI i

to s;i

i kad

|I) II)

- Kako to misliš?

- Nama su ovdje poznati takvi slučajevi. Konji su lakomi. Na-jedu se sirove djeteline, a onda požure na pojilo i eto zla! Poslije svi drugi budu krivi. Zbog silnih bolova u crijevima silom bi se valjali po tlu i previjali i

Gospodar ima muke da ih održi na nogama.

- Zašto na nogama, kakve to veze ima?

- E vidiš, ima. Konj u takvom stanju mora strogo mirovati, inače dobije zapletaj crijeva i s njim je gotovo. Da te Gospodar nije spriječio, ti bi se prevrtao i do jutra bi bio gotov. Izvukli bi te odavde za rep i noge i negdje vani zakopali. To se događa onima koji ne popuste Gospodaru, nego tjeraju svoje. Eno ti, pitaj ostale kako je onomad brzo ugasla ona prekrasna mlada ždrebica. Gospodara nije bilo u blizini, a nas nije slušala. Nitko ne sluša nas stare konje. Nitko nas ne pita za savjet. Svi nas gledaju kao ishlapjele budale, kao da se nismo u životu toliko toga nagledali.

- A ja sam mislio da Gospodar mrzi konje koje udara.

- Gospodar ne bi kraj tebe probdio svu noć da te mrzi. Njegove su ti batine sačuvale život.

- Hoću li ikad shvatiti? - pokunjio sam se.

- Bolje je vjerovati.

- Ma, učinio bih sve za njega, ali na neki meni razumljiv način, naprimjer u nekom ljutom dvoboju. Išao bih u smrt, ako treba . . .

- Ali, braco, Gospodar brine za život, a ne za smrt svojih konja - uzvratilo je moj susjed. - Konjsko busanje kopitom o prsa njemu ne treba. Gospodaru trebaju samo konji koji vjerno i po njegovu planu obavljaju razne zadatke na njegovu imanju, iako im je često nedokučiv smisao zbog kojeg prolijevaju znoj.

- Kojim sam putem ja gazio! - teško sam uzdahnuo.

- Znaš, mnogi ovdje prihvaćaju da ih Gospodar poji, hrani i njeguje, ali da on ima i neke planove s njima, da trebaju i oni za njega nešto uraditi - e, to im nije ni nakraj pameti.

43

KOLA

Iz drijemeža me probudilo nj istanje, komešanje i dahtanje mnogih konja. Brojna kopita strugala su po tlu. S jednog kraja staje na drugi ždrijepci su se dozivali i nadglasavali. Čas su bili ozbiljni, a čas su pravili budalaštine.

Na krupnoga, nadutog Šarca u prolazu se pomokrila stara Siva kobila. Na sve strane čulo se rzanje i smijeh dok je Šarac oštro otrešao repom.

Meni je sve to u početku izgledalo kao strašan metež i nered, kao nemoguća zbrka. No, brzo sam uočio da je svaki konj na Gospodarevu imanju imao svoje točno određeno mjesto i svatko je imao svoj zadatak.

- Sad si ti na redu! Sad će Sivuša i tebe popisati! - kesila se vragoljasto konjska svita kad me Gospodar privezao uz Sivku. Osjećao sam se zaista kao popisani. Bilo je to ispod moga mužjačkog dostojanstva.

Stara je kobila održavala ravnotežu na nogama koje su izgledale kao vrbe kojima su se posvađale grane. Do nje je bila upregnuta mlada stasita ždrebica Nera. Obje su se ženke držale prilično hrabro s obzirom na to da je tik iza nas bilo neko prijeteće čudo koje se rušilo. Zamalo da nas smlavi. Što smo brže koračali, to su lom, škripa i štropot sličan pucanju debbla bivali jači.

- To su kola - rekla je Sivuša, pogledala me ispod oka i dodala: - Od patnje živiš, iz patnje se učiš. Sad ti sve izgleda gorko, ružno, ali bit će bolje, treba vremena.

Na Gospodarev povik kobile su istovremeno krenule, a ona škripa kola pojurila je za nama. Zasvrbjela me koža na leđima. Kola su se rušila, čuo se tutanj. Bilo je samo još pitanje trenutka kad će nas smlaviti. Poskočio sam.

- Kamo ćeš, jesi li poludio? - zasikatala je mlada Nera i oštro trznula glavom.

- Pobit će nas, zar vi ne čujete? - zagradio sam im tijelom

•••i

" • < * |

44

mnogih inje na uljni, a

ih Siva oStro

nered, ispo-• imao

sila se

Osje-
"jačkog
gledale
tu;ibro *i")c se u lom,
ItHlala: ružno,
i tkripa
Milit SU
kml će
i oAtro li|rloin

put. Treštanje je prestalo. Likovao sam vjerujući da sam spasio život svima, sebi i njima.

Nera je, međutim, prevrtala očima. Bio sam ljutit na tu umišljenu kobiljušu koja ništa nije shvaćala. Zapravo, više me brinulo što ni Gospodar nije bio oduševljen mojim junaštvom. Sišao je s kotrlja-jućeg čuda, povukao me natrag i svezao bliže Sivki. Sve je to pratio urnebesna smijeh obližnjih konja. Od srama, uši su mi se okretale kao list na vjetru.

- Krvavim putem moraš proći da dobiješ komad lijepoga, velikog zalogaja. Ići pred Gospodarem uzvišena je ali bolna priča.

Nanovo smo krenuli, najprije kobile, za njima škripa i pucanje drveta, a na kraju sam se ja dao u juriš. Živci su me ostavili.

- Smiri se - mrmrljala je stara kobila i glavom me vukla natrag. - Treba znati trpjeti. Nadvladaj sebe, pokušaj opet. Koračaj uz mene i ništa ti se neće dogoditi.

Držao sam se, doduše, uz nju zbog više sile, jer sam tako bio vezan, ali sam jednim okom, pun straha, pratio kola.

- Budi jednostavan konj. Ne daj da ti srce bude stisnuto. Otkad sam progledala vučem kola, pa mi se nikad nije dogodilo neko zlo. Gledaj iz tog kuta. Imaj povjerenja. Sad je takvo vrijeme, moraš učiti. Ali doći će i drukčiji dani. Bit će bolje, ne boj se? Svatko misli da su njegove tegobe najbolnije - hrabrila me Sivka.

- Nije da se bojim . . .

- Ne bojiš se, samo te prpa! - dodala je uvredljivo Nera.

- Što ti znaš? - zafktao sam bijesno na nju, a onda se počeo opravdavati pred Sivkom: - Samo sam mislio . . .

- Koliko dobro, toliko si i loše mislio. Čemu se svađate? Od vas dvoje jedno gleda na istok, a drugo na zapad. Lako je drugome spočitavati. Zna Gospodar zašto te dao meni u zapregu. Nisi ti prvi kojega sam naučila kako se vuku kola. Sva su ta cerekala jednom kaskala pokraj mene. Što oni misle, da su ljepše izgledali? Moj lijepi junače, zaboravi ti njihovo naklapanje..Svako je ždrijebe naučilo, pa ćeš i ti.

45

"Ždrebada tako uči? To je, dakle, to? Zato mi se smiju." Okrenuo sam ponovno uši prema kolima koja su tutnjala za nama, ali ovog puta mnogo pažljivije. Razabrao sam pravilan ritam zvukova koji me uvjerio da su kola ostajala uvijek na istoj razdaljini od nas.

- Ti već znaš što treba! - Sivuša je u mislima bila tu negdje sa mnom. - Osjećaš? To je ono pravo, u tome ima nečega!

Čim sam povjerovao Gospodaru, vratilo mi se samopouzdanje i mir. Pamtio sam, uvijek je tako bilo. Počeo sam koračati strpljivo. Pratio sam ritam Sivkinih koraka kao da sam cijelog života samo to činio. Ona i ja, ona i ja ...

- Tu smo negdje - namignula je veselo.

Prošla me neka duboka sklonost prema toj staroj kobili. Okrenula je prema meni svoje strpljive i pametne oči, nježne kao košutine. Sjetio sam se svoje majke koja se skrivala pred stadom da bi mi dala sisati i obuzela me tuga za njom i za ocem.

"Nikoga više nemam? Što bih dao da mi se majka opet pojavi u blizini, da mi zarže samo još jedanput kao onomad kad je zbog svog naduvenka stavila glavu na kocku, da me opet dirne njezina topla ljubav, pa makar se nebo nakon toga sklopilo nad nama." Suza mi je kapnula iz oka.

- Sve će biti dobro, sve će biti dobro! - promrsila je Sivka tiho i pogladila me repom po leđima.

SIVKA

Nebo je bilo čisto kao oko obrisano očnim kapkom. Nigdje oblačka. Vjetar se zavukao u mišje rupe, i to je bilo najveće zlo jer nas je napao roj obada i objesio se o naš trbuh. Pod okomitim sunčevim zrakama, konji su se vrtjeli ukруг. Znoj im se polako cijedio niz krvave sapi. Očima je postalo tijesno ispod nabubrelih kapaka. Sve četveronožno na livadi upinjalo se svim silama i vuklo svoj svakodnevni teret. Opet nisam ništa razumio. Što nam je to trebalo? Moja

46

"il"tj il i /.a nama, trt ni.un zvukova

i i ul nas. ImL.i i u negdje nrtrga! m "pouzdanje . "li strpljivo. Jlvnta samo

ili. Okre-

i.nfiutine.

la bi mi

i pojavi

H- zbog
njevina
I nama."
je Sivka
c oblač-
ii nas
vim
I niz
Sve
kod-
toja

se mogućnost u suštini opet svodila samo na to da prihvatim svoj teret i potegnem kad me Gospodar pozove, ili da odbijem. Moj izbor je bio odgovoriti mu>s "da", ili "ne", to je bilo sve.

Kola su isprva bila prazna i lagana, a zatim ih je Gospodar počeo tovariti. Svakih smo se nekoliko koraka iznova zaustavljali, a teret se uvijek povećavao. "Dokle? Dok klecnu koljena? Dok se rasparaju niti koje drže na okupu tijelo i udove? Dok volja ne ostane zgažena pod kopitom o koje se upirem? Zna li Gospodar koliko konj može izdržati? Nemoguće, to će ubrzo postati nemoguće!"

Stotine je obada žarilo svoj nemilosrdni žalac u mene izvana i stotine žalosnih misli iznutra. S leđa mi je tekao znoj.

Uhvatio sam strog pogled kojim je Sivka prekorila mladu ždrebicu do mene. Nera je na to samo zatresla svojom raskošnom crnom grivom. Gospodar se također žestio. Njegov je bič neprestano fiju-kao, a Nera je skretala lijevo i desno, propinjala se i bacala na koljena. Izgledalo je kao da će izletjeti iz kože. Sažalio sam se. Napokon, ona je bila samo ženka. Vjerovao sam da je sirotoj Neri zaista teško. Ja sam bio mužjak i nisam slab, a ipak sam se jedva nosio s teretom koji je Gospodar gomilao na kola. Voz sijena pravio je ogromnu sjenu. Obadi su i dalje bezumno ujedali, a ja sam šutio i trpio. Nikad dotad nisam osjetio da je Gospodar tako ljutit. "Što mu je jadna Nera skrivila? Zašto je na nju tako navalio?"

U svaku se poru mog tijela uvukao strah. Kretao sam na prvi Gospodarev mig i svom snagom vukao, vukao . . . Sažalijevao sam Neru. Bilo mi je nekako žao te čudne ždrebece. Bič se prečesto obarao na nju i svakog je trena ožegao po leđima. Na tim bi joj mjestima odmah iskočila debela potkožna masnica i podigla joj dlaku uvis. Bila je sva išarana. "Pa dobro, zašto? Zašto? I opet? Ako ne može ona, mogu ja, još mogu! Kako ne bih mogao?" kao da je klicalo moje mišićje, izbacilo se, splelo u čvorove. Moja volja se opasno suzila u jednu jedinu točku. Nešto je u meni prijetilo da će prsnuti. Nikad prije nisam vukao toliki teret. "Dragi moj Gospodar, bit će to kraj. Kad se to dogodi, moje će se tijelo raspasti

47

poput maslačka. Više nećeš imati svog konja jer si ga suviše opteretio." Srce mi se gušilo u jadu i znoju.

Gospodar nas je odjednom zaustavio. Svojim je širokim dlanom u nekoliko brzih pokreta pobio žedne obade koji su se objesili o naš trbuh i prsa, a onda je ispregnuo Neru i na njezino mjesto upregao Sivušu. Napokon smo Sivka i ja povukli zajedno. "Što se to dogodilo? Gdje je dio moga tereta?" iznenadio sam se, a dobra se stara kobila samo osmjehnula.

- Ona te mlada vještica pustila da sam tegliš.

Zaista, kad je i Sivka pripomogla, kad je ona povukla, sav onaj teret na kolima kao da se prepolovio. Što je bilo previše za jednoga, postalo je pjesma za dva složna Gospodareva konja.

Objesio sam njušku. "Eto mi sada. Kako sam samo bahato dizao glas protiv Gospodara, a krivica je opet bila na konju. Hej, dokle ću još sumnjati? Dokle će moje srce ići jednim, a um drugim putem?"

- Konji još dovoljno ne misle, a Gospodar kažnjava - uputila me Sivka, pokazujući glavom prema Neri koja se, oslobođena zaprege, smijuljala i hodala prkosno uz nas veselim, gotovo paradnim korakom.

Nakon povratka u staju čuo se žamor bezbrojnih prigovora. Uzrujani konji poredali su se ukrug.

- Dosta je bilo!

- Dokle će tako?

- Iako smo doveli najveći teret, dobili smo jednaku porciju zobi kao i konji koji se nisu micali iz staje.

- I to mi je pravda.

- Zar je konj koji planduje ravan onima koji na livadi liju znoj dok im obadi piju krv?

- Pogledaj onu Neru, samo je zabušavala, a kako lakomo ždere!

- Treba se snaći - uzvratila je Nera oholo drobeći zrna zobi svojim bijelim oštrim zubima.

- Mi i za tebe vučemo!

- Tko vam je kriv?

- Zar

konji.

- Ne

To je nji-go\, prasnula je St korisno sažviiC

Nct.i in brzo bi oki nom. liuii.i tijelo. Sve

"Kakvu škasti i vrt!

No, u i sam način nepogreftiv. snost.

Ovijenu sve čs<?c M mirna, umi pogovor" i kobilu"
Km I ci;i prcu promjn narav? i ("letliio
Nrt. upre/m teretu k

48

Sc opte-
I tm dlanom
i"icsili o
mjesto
Što se
i dobra
i\ onaj .Inoga,
" i lizao
ilokle
U"in?"
uputila
/;ipre-
i.iiinim
• Uziu-
>^Hi" porciju
mLi liju
ic! obi

- Zar Gospodar ne vidi što ona radi? - mumljali su umorni konji.

- Ne petljajte se vi u njegove poslove. Gospodar zna što radi. To je njegova stvar. Vi odvalite svoje poslove, a on će svoje - prasnula je Sivuša. - Radije upotrijebite te gladne gubice da nešto korisno sažvačete. Od blebetanja se ne postaje ni jači ni pametniji.

NERA

Nera me već dugo mjerkala. Kad god bi nam se pogledi sreli, brzo bi okrenula glavu kao da sam je zatekao u nečemu nedopuštenom. Imala je dugu i lijepu grivu, skladno oblikovanu glavicu i mlado tijelo. Sve sam se češće osvrtao za njom i pri tom se pitao:

"Kakvu novu zagonetku nosi u sebi ta mlada ždrebica, taj ljepu-škasti tvrdoglavi stvor?"

No, u jedno sam bio siguran. Što god da je smjerala, na neki sam način i ja bio upleten u to. Osjećao sam to istom onom silinom nepogrešivog instinkta koji me nekoć u divljini upozoravao na opasnost.

Ovijena neprestano nekom mrežom tajne i iščekivanja, Nera je sve češće skretala moju pažnju na sebe. Postala je odjednom nekako mirna, umiljata, prostodušna i jednostavna. Čak je i kola vukla bez pogovora. Recite, koji konj ne bi poželio da ima uza se baš takvu kobilu?

Kad sam prvi put uzdrhtao na topot njezina kopita, shvatio sam da prema njoj nisam više ravnodušan. Zaista me veselila ta njezina promjena. Tko može tako odjednom iz korijena promijeniti svoju narav? Tko još umije tako nadvladati sebe? Zar to nije pravi podvig? Gledao sam je drugim očima.

Nera, Sivka i ja pripadali smo istoj zaprezi i Gospodar nas je uprezao po dvoje naizmjenice ili čak i sve troje zajedno već prema teretu koji smo trebali vući. Tako je i Sivka postala svjedokom Nerine

4 Divlji konj

49

Otku.i

nagle promjene. Ona se, međutim, držala po strani. Ništa je se nije ticalo. To nije bila njezina briga.

- Čudno! - približio sam joj se jer nisam više mogao izdržati.

- A što? Kaži, ždrijebe moje!

- Zar ne primjećuješ kako se Nera izmijenila?

- Tko? Ta sitna prepredena duša? Ta? Što mi ne kažeš? Dobro ona zna da đubre manje zaudara kad se u nj ne dira, ali čekaj da vidiš što će biti kad netko čačne u nju!

Gotovo uvrijeđen, prekinuo sam razgovor. Prepirati se s njom nije imalo smisla. Ponekad je bila nepopustljiva i svojeglava. "Što Sivka hoće? To od nje nije lijepo!" bunio sam se šutke, u sebi, i s još više nježnosti i pažnje okrenuo se Neri, toj ranjivoj ždrebici, nudeći joj svoju naklonost. A od naklonosti do ljubavi samo je sitan korak. Shvatio sam to čim je u znak pristanka prislonila glavu uz moju. Njuškala me i zubima mi čistila grivu od sijena.

- Znaš, ja sam užasno radoznala - uzdahnula je mazno.

- Što? - zinuo sam usredotočen više na njen dah koji mi je draškao uho.

- Pa eto, najprije nisi uopće mario za mene, a sad odjednom . . .

bih

ti.I li

u Ni

M

50

>•# n? m- nije

•f

• Onhro fckiii tla

|| u | om •Što l"i, i luci, i" je I,ivu

je

Otkud ta nagla promjena?

- Ne razumijem.

- Nisi ti tip konja koji bi se tek tako, bez povoda, okrenuo i dopustio da mu sada stoji rep ondje gdje je prije bila glava.

- Možda zbog Sivke?

- Sivke! - Nera se nakostriješila kao da joj je netko stavio žeravicu pod rep.

- Da - odvratio sam polako. - Ona je tako uzdržana. Htio bih joj dokazati da ti nisi takva kao što ona misli.

- Što je rekla? - presjekla me oštro.

- Da skrivaš svoju pravu prirodu, da se pretvaraš . . .

- Ma nemoj? - Nera je kipjela od bijesa. - E, to se neće na ovome završiti!

Postao sam nestrpljiv. Ovaj me razgovor ozlovoljio. Duboko u duši osjećao sam poštovanje prema Sivki i nisam vidio nikakva smisla u Nerinim prijetnjama.

Prošlo je neko vrijeme. Jednog su se dana oblaci nad nama počeli još od jutra gomilati. Usplahirene, ptice su letjele veoma nisko. Čitav je nebeski svod nekako visio prema dolje. Izgledalo je kao da će se srušiti. Munje su bezglasno bljeskale u daljini. Bila je to atmosfera kao stvorena da se dva živa bića stisnu jedno uz drugo i da se između njih stvori toplina, ona nevidljiva sila krhka poput tanke niti na kojoj visi sav svijet.

- Što je ovo? - upitao sam uznemiren i uvrijeđen do dna duše. Uz mene je bila upregnuta neka druga kobila. - Gdje je Nera? - okrenuo sam se prema Sivki, ali me ona nije ni pogledala. - Dobro, hoće li mi ovdje netko odgovoriti? Koga ja pitam? - zatoptao sam nogama spreman da udarim ili ugrizem tu novu . . .

- Ja nisam kriva! - zanjštalala je od straha pridošlica.

- Govori brzo, što se dogodilo? - prosiktao sam.

- Jučer, dok tebe nije bilo . . . Nera i Sss ... - pogledala je prema Sivki oklijevajući.

- No? - podupro sam je strogim pogledom.

57

- Po tukle su se ... Sivka je Neri zubima razderala nozdrvu do krvi ... Ne znam što bi bilo da ih Gospodar nije razdvojio . . . Neru je stavio sa Šarcem u zapregu, a mene je upregao ovamo.

Zamislio sam se. Nisam očekivao da će Nera ići tako daleko da se potuče. To je značilo da je zapravo ostala ista, da se nije promijenila. Sivka je, dakle, imala pravo. Pogledao sam staru kobilu:

- Taj sukob sam ja skrivio, zar ne?

- Ne uzbuđuj se zbog toga. To mi je bio užitak. Dugo sam čekala priliku da je malo dohvatim.

- Kako čujem, dobrano si je dohvatila.

- Nisam ja kriva što ima tako veliku gubicu.

- Ipak, Sivka, nije trebalo . . .

- Trebalo je, dakako da je trebalo - pogledala me poprijeko.

- Već te sasvim smotala oko svog repa. Vi mužjaci ne vidite dalje od nosa. Da je to barem neka kobila, hajde de! Nego onakva . . .

Uostalom, sad ima ono što je tražila. Onaj napuhani Šarac je taman po njezinoj mjeri.

- To će se tek vidjeti! - odbrusio sam.

- A ti misliš da će Nera patiti za tobom? Idi, molim te! Okrenuo sam glavu i bacio pogled prema Šarcu i Neri. I/gledali

su sasvim složno i zadovoljno kao da su zajedno srasli. Nije mi bilo lako pri srcu.

Nera me dugo izbjegavala. Uzalud sam tražio priliku da joj se približim. Kad sam joj napokon uspio presjeći put, skupio sam svu nježnost za koju sam znao i tiho je upitao:

-- Kako tvoja rana?

- Nosi se! - odbrusila je kroza zube.

- Nera, što je s tobom?

- S kim sam se ja spetljala! - uzdahnula je.

- Ne vidim zašto se ljutiš na mene?

- Ne vidiš? Ti ne vidiš, je li? Kad samo pomislim koga sam slušala? Kome sam vjerovala? Koja sam ja glupača! Predvodnik div-

ljeg stada, junak iz piičc. /,!"|| obraniti niti jednu kobilu, n I

- Ali, Nero, šio šum "•"

- Što mene pitaš? Tu osi, pa bi Gospodar i Icl zajedno, ti i ja. Ali ne. li r"<

- Ako sam te dobro sa staricom? To je ip,i>

- Naći će se već m je glas. - A ti mi vH će istog trena otići, l^ toliko koliko je bilo |>" veoma dobar prcmi m malo ždrijebe. To i imam ja za koga h

Osobito bujna jednome mjestu dom često pru^ koje sam rado fi obuhvatiti cijel" i boditi tog /uotti.1

predvodnika di stradanja, sve I) S mjesta koi

Tog se [>! Pljusak tek

Konji "u Grive su im redu, neftto i
52

!;i nozdrvu .-dvojio . . . mi ovamo.

. i i laičko da • promi-kobilu:

)ugo sam

!"" poprijeko.

| vidite dalje

onakva . . .

•iac jr taman

"lim ir! 4"ifi I -"ledali

,NI)" mi bilo

iu d.t joj se *"" "um svu

u sam *"<"dmk div-

ljeg stada, junak iz priče. Znaš što si ti? Bijednik. Ti nisi u stanju obraniti niti jednu kobilu, a kamoli cijelo stado. Idi bestraga!

- Ali, Nero, što sam trebao učiniti?

- Što mene pitaš? Trebao si slomiti rebra onoj krezuboj, sivoj osi, pa bi Gospodar i tebe premjestio. Mogli smo onda opet biti zajedno, ti i ja. Ali ne, ti radije šuruješ s njom. Vi se njuškate i ližete!

- Ako sam te dobro shvatio, ti predlažeš da se rvem takoreći sa staricom? To je ipak ispod mog nivoa, znaš?

- Naći će se već netko kome to neće biti ispod nivoa! - podigla je glas. - A ti mi više ne izlazi pred oči! -

izgledalo je kao da će istog trena otići, ali se iznenada predomislila i zadržala samo toliko koliko je bilo potrebno da doda: - Ako nisi znao, Šarac je veoma dobar prema meni i ubrzo ću mu donijeti na svijet lijepo malo ždrijebe. To ti kažem da ubuduće ne brineš. Kao što vidiš, imam ja za koga živjeti!

ŠARAC

Osobito bujna i sočna trava rasla je uz rijeku. Sve je tu bilo na jednome mjestu, kao izmišljeno. Nedaleka šumica svojim mi je hladom često pružala okrilje. U njoj je raslo i moje omiljeno drvo o koje sam rado češkao rebra. S male uzvišice jednim sam okom mogao obuhvatiti cijelo Gospodarevo stado. Ni ovdje se nisam mogao osloboditi tog zaostatka iz divljine u meni, te neprekidne potrebe bivšega predvodnika da motri sve čarke i sitna podbadanja, sve mržnje i stradanja, sve ljubavi i udvaranja. Ništa mi nije moglo promaknuti. S mjesta koje sam odabrao sve je bilo vidljivo kao na dlanu.

Tog se predvečerja neki čudni nemir prenosio s konja na konja. Pljusak tek što nije počeo.

Konji su pasli bezvoljno, očekujući da Gospodar dođe po njih. Grive su im vijorile na vjetru. Zamijetio sam da nešto nije bilo u redu, nešto je u rasporedu konja bilo neobično. Ali što?

53

- Šarac! - odjednom mi je sinulo. - On danas ima neku čudnu putanju. Što li smjera?

Grdosija se odjednom propela. Sve je postalo jasno tek kad je Sivka jeknula i posrnula. Neman se oborila na nju. Svi su konji podigli glavu.

Stuštio sam se nizbrdo ne razmišljajući. To, naime, nije bilo moje stado. Nisam bio pozvan da u njemu pravim red. Ali radilo se o Sivki! "Ne, ne dam nikome da dira tu staru kobilu koja me pecka, ali voli. Ne dam tog malog diva među konjima!"

Frknuvši, tresnuo sam Šarca pljoštimice. Iznenaden, jedva se zadržao na nogama. Lako je bilo zamisliti što će dalje biti. Zatresao je grivom čekajući da mu se malo razide krv kojom mu je mržnja zalila oči. Napokon je razaznao moj lik.

- Ne želim se miješati, ali ... - rekao sam u svoju obranu.

- Već si se umiješao - zatoptao je nogama.

Znao sam što je mislio. Nije više bilo povratka. Odavao je to njegov grub i surov pogled. Bio je osramoćen i samo je mojom krvlju mogao sprati ljagu sa sebe. Pokrenuo se onako silovit i jak.

Čekao sam mirno. Krvave su tuče suviše dugo bile moj redoviti posao. Već sam odavno naučio procjenjivati s koje će strane protivnik napasti. Borac kojim zagospodari mržnja nikad ne pokazuje mnogo mašte.

Zubi su bljesnuli. Busenje se lomilo na sve strane. Šarac nije štedio ni sebe, a kamoli mene. Sudar je bio žestok. Istog se trena prolomilo i nebo. Bilo je mračno kao da je iz oblaka curila krv. Međutim, vlažan mi je teren išao u prilog. Bila je to sreća u nesreći jer klizavo tlo zahtijeva smirenost i kontrolu, a pogubno je za neobuzdanoga i silovitog borca.

Šarac je trbuhom zaparao zemlju.

Odjednom su nam kopita počela propadati, tonula su sve dublje. Dobro sam znao što to znači: "Više ga neću moći izbjeći. Radit će zubi, teći će krv. Ovo je ozbiljno. Iznakazit će me. Nema više izmotavanja. Morat ću Šarcu što brže očnjakom prerezati grlo. Ovo je

Jt

54

f

"tn" tuku čudnu

*""> trk kad je i Nm su konji

, nlj< lulo moje MI Mililo se o "i""Jtt im- pecka,
"l, j"-l\ a se za-hiii /atresao
nti) i- mržnja
l.ivaio je to
je mojom
ti jak.
| toj redoviti
" pintivnik
mnogo
i u- nije i- Irena ila krv. | nesreći /a neo-
thiblje.
it.ulit će
"• i/.mo-
Ovo je

borba na život i smrt!" Stresao sam se od jeze. "Da, ja jesam borac, ali nisam ubojica!"

Ne znam odakle, tek Gospodar je uletio među nas. Njegov je korbač neprestano sijevao zajedno s munjama na nebu. Šarac je smjesta dao petama vjetra, ali ja sam ostao i primao udarce. Bili su mi slatki. Silan mi je teret pao sa srca. Osjećao sam slobodu. Nisam više morao suditi, nisam morao ubiti.

Sutradan se zbilo nešto neočekivano. Šarca i mene Gospodar je upregnuo u ista kola. Ne, nismo se ni pogledali. Samo su se dodirnuli mrakovi naše mržnje.

Nije više bilo vraćanja na staro, nije više uopće bilo vraćanja u staju. Noćili smo na otvorenome. Krvav je bio posao koji nam je Gospodar odredio, izvlačenje trupaca iz šume. Teglili smo kao zadnja marva. Šarac nijednim treptajem nije želio odati može li još, ili više zaista ne može. Pred mojim očima nizašto na svijetu on ne bi posustao. Ja sam, pak, stiskao zube i osjećao kako mi kosti škripe.

Svjež zrak, težak rad i redoviti obilni obroci zobi učinili su svoje. Šarac i ja postali smo čvrsti kao dvije gromade odvaljene od stijene. Gdje nisu mogli drugi konji, Gospodar je uprezao nas, mogle su to naše dvije tvrde glave. A tko od nas da prvi prizna da ne može? Bio je to čudan dvoboj. Oko nas su sijevale iskre koje je samo znoj teškom mukom gasio. Sjekli smo se pogledima. Meni je Šarac bio kriv za sve što me snašlo, a ja njemu. Svaki njegov pogled ujedaio me za srce.

Ipak, duboko u sebi potajno sam se divio tom stasitom ždrijepcu. Jest da smo bili neprijatelji, ali on nije podmuklo puštao da vučem sam kao što je radila Nera. Išao je ukorak sa mnom, uvijek svom snagom, uvijek punim plućima. Poželio sam imati takvog druga.

Jedne smo noći ostali vezani na šumskoj čistini. Pao je snijeg. Zvijezde su lijeno žmirkale na nebu. Odjednom se sa svih strana začulo zavijanje. Znao sam dobro što to znači. Tako sam izgubio oca. U blizini su bili vukovi. Njušili smo ih u zraku.

i trn

Im ni< I, \I <> f"lt OHVr M" t> I

hitr

I

56

im borac,

je

nac je

i\ Kili

ishodu.

ul;ir je ilir nuli

.mja u

u.um je

. uinja

i-s, ili

i ni- bi

svoje. • tijcnc. i^lc su može?

| samo

| Šarac pogled

itl"pCU.

vučem svom

•nijcg. sirana i/gubio

Bili smo vezani tako da sam ja mogao osloboditi Šarca, a on mene. Trebalo je samo pregristi uže. Ali, koliki je to bio rizik? Ako ga oslobodim, što će ga spriječiti da me vezanog ubije, da se osveti za Sivku? A ovako sputani nismo imali nikakvog izgleda da se obranimo od vukova. Bili smo unaprijed osuđeni na smrt.

Brzo sam odlučio. Zagrizao sam u Šarčev vez. "Neka se spasi bar on, a poslije što bude."

U blizini su već bljeskale podmukle oči. Jedan je par tih očiju prestao kružiti i uperio svoj krvoločni sjaj u mene. Ostalo se zbilo strelovitom brzinom. Crno se tijelo vinulo u zrak. Trgnuo sam vratom i začuđen osjetio

da sam i sam bio slobodan. Presjekavši Šarčeve, presjekao sam i svoje spone. Oslobodivši njega, oslobodio sam i sebe. Skočio sam ustranu. Vuk se stušio u prazno. Nije se više digao. Smrskao ga je srahovit udarac Šarčeva kopita.

- Hvala! - rekao sam ganut. Prva je riječ pala među nas. Dogodilo se ono što smo potajno obojica priželjkivali.

Dio čopora nasrnuo je iz šume. Izmiješalo se rezanje i rzanje. Gazili smo ih i mlatili nogama okrenuti jedan prema drugome, oči u oči, mi koji se nikad u životu nismo izravno pogledali. Crna su nam se klupka plela oko nogu i ujedala.

- Prije nego što ovdje prospem kosti, želim ti priznati da sam sretan što umiremo na istoj strani, a ne kao protivnici! - osmjehnuo se Šarac.

- Ne žalim više zbog svih teškoća koje smo zajedno proživjeli - odvratio sam.

- Šteta što nismo bili prijatelji - nadglasao je on još jednom vučje rezanje.

- Bili smo, Šarce, bili smo!

Stresao sam grivu s očiju i podigao glavu visoko, onako kako sam mislio da Gospodar želi da umru njegovi konji, ne žaleći.

Tek što sam pomislio na Gospodara, vidjeli smo ga na djelu. Prasak za praskom osvijetlio je noć. Vučje su lešine padale kao zreli plodovi sa stabala.

57

Eto, još jednom nisam vjerovao da će Gospodar stići navrijeme i osloboditi nas vučjih ralja. A on je ipak došao i oteo nas smrti, ne samo mene, nego i Šarca. Zagrlio nas je onako okrvavljene. I Šarac je bio njegov. Sad mi je to postalo jasno. Gospodar nije mogao voljeti konja koji mrzi drugog njegova konja. Odjednom je sve oko nas bilo drukčije, postalo je toplo i ugodno. Neka nova radost je tekla ukруг. Ta je radost sad izvirala iz uzajamne ljubavi jednoga prema drugome, ljubavi koja se ukrštala s ljubavlju i zahvalnošću prema Gospodaru.

Sutradan smo se vratili kući, na Gospodarevo imanje, u naš konjski tabor. Pred stajom smo naletjeli na Sivku. Ta se uvijek stvorila baš gdje ne treba. Cijelim sam se putem plašio tog susreta. Po njezinu hitrom pogledu znao sam da je na nama uočila promjenu. Ispod oka odmjerio sam Šarca, a srce mi je žestoko kucalo. Teškom sam mukom stekao oba prijatelja. Sada nisam želio izgubiti nijednoga od njih.

Ždrijebac se pokunjio. U njegovu je držanju bilo više iskrene isprike i stida nego da je tko zna što prozborio.

- To tebi ne pristaje! - odgovorila je Sivka uvijek spremna da spasi propalu situaciju. - Što je bilo, bilo je!

Nisam ni ja bez pogreške. Šarce, gore glavu, sad te gledaju još jedne oči. Nera se oždrije-bila. Dobio si sina.

- Što? - uzdrhtao je. Pitao sam se gdje je nestala ona nekadašnja uskogrudnost i nadmenost, gdje onaj njegov prezirivi ponos? Na njuški mu se vidjela širina radosti i sreće. Sav se spleo i smotao. Jedva je pronašao vrata na staji. Zamalo ih je odvalio onako krupan i širok. #

Zakoračio sam za njim, ali se Sivka oštro obrecnula na mene:

- A kamo ti? Zbunio sam se.

- Nije tvoje da se tamo muvaš. Ostavi ih same!

Sivka je imala pravo. Okrenuo sam se teška srca, mumljajući ipak iz protesta:

rici

UM

I /M|N|<

58

luivnjeme

nas smrti,

.uljene. I

ii|c mogao

i* sve oko

i.ulost je

|

hvalnošću

n.iš konj-k stvorila i"n njezinu m Ispod |\ < mi sam (inoga

r.krene

temna I a bez /drije-

iK"ka-| 11 "nos?

im il;io. i upan

nuiie:

- Radost moga prijatelja, zar to nije i moja radost?

Iste je večeri Šarac u staji gromoglasno rzao i frktao od veselja. Pretjerao je. Ždrijebe se od straha sabilo uz majku ne shvaćajući kakve veze sad odjednom ima s njima taj ogromni, nespretni i grubi ždrijebao.

Ujutro sam, sav nestrpljiv, presreo Šarca na putu prema pojilu i zapitao:

- Što ne valja?

Ogromne su mu se grudi polako nadigle kao da su nosile neki težak teret.

- No? - izvlačio sam iz njega.

- Nera mi je rekla da joj više nisam potreban. Neka se klonim nje i maloga - snažni ga je grč napokon slomio. "Da nije Sivuše, mogao sam lako biti na njegovu mjestu", pomislio sam.

- Zamisli - uzdahnuo je Šarac. - Nera je vidjela da kobile sa ždrebetom ne moraju raditi u polju nego ih Gospodar pušta na pašnjak sve vrijeme dok doje . . . Izbjeći teške poslove, to je ona htjela, razumiješ?

- Šarce, ne znam što bih rekao! - samo sam pročistio grlo. Videći ga takvoga bilo mi je teško. Kidalo mi se srce. Gledao sam ga danima. Trzala mu se duša, a ja mu nisam mogao pomoći. Ne možeš otreći blato s tuđeg kopita.

Jednog se popodneva u zraku osjećala neka čudna promjena. Vratili smo se s rada u šumi. Uokolo je vladala nekako drukčija atmosfera. Nisam znao zašto, ali nešto me steglo u grlu. Livada kojom su se inače lijeno širili rasplodni konji bila je gotovo pusta. Po njoj je trčala samo usplahirena i tužna ždrebad.

- Što se dogodilo? - Šarac kao da je odjednom poludio. Zaustavio je Zelenka koji se tu zatekao: - Gdje su rasplodni konji?

- Oni su svoje završili.

- Kako to misliš?

59

- Svi su slobodnjaci odvedeni tamo odakle se konji više ne vraćaju.

Naježio sam se svjestan da sam i sam mogao tako nastradati.

- Mali ti je tamo na pašnjaku, ali Neru bolje da zaboraviš! - dodao je Zelenko.

- Lažeš!!!

- Što da ti krijem? Tu se ništa ne može. Šarac se zanjihao kao gromom udaren.

KONJOKRADICA

O konjokradicama sam dosta slušao, ali u te priče nisam vjerovao. Međutim, ovdje, među pitomim konjima, konjokradica je bio veći strah i trepet, nego vuk ili ubojica među divljim konjima. Govorilo se da je gori od sve zvjeradi. Nijedna mu životinja nije ravna po zlu. Ukratko, treba ga se čuvati kao što se čuva oko u glavi. Činilo mi se da se u tome pretjeruje.

Jednoga sunčanog jutra na Gospodarevu je posjedu sve bilo puno nekog uzbuđenja. I mene je zahvatila neka slatka groznica.

Zajedno s još jednim Gospodarevim konjem bio sam upregnut u crveni fijaker. Dlaka nam je blistala. Imali smo oprane repove. Predosjećao sam da nas čeka nešto neobično. Krenuli smo. Ostali su nam konji na rastanku mahnuli repom.

Kaskali smo veselo cijelim putem i bezbrižno čavrljali. Smjenjivali su se prelijepi prizori polja, brežuljaka i šuma. Dobro raspoloženje na tren mi je pokvario samo smrad koji je dopirao s nekog potoka pokraj kojega smo prolazili. Voda je u njemu bila zagađena, nekako crveno prljava, a na površini su plivale životinjske iznutrice. Upitao sam svog pratioca:

- Odakle taj smrad? Što je to?

- Ovaj potok dolazi s mjesta odakle se konji više ne vraćaju!

ij

)>HJ

U n

60

\c se konji više ne

mi lako nastradati. | hi l il; i zaboraviš! -

I

| nisam vjerovao, i . ulica je bio veći

"njima. Govorilo)H nije ravna po

| ii u glavi. Činilo

*<lu sve bilo puno |i/nica.

..im upregnut i mine repove.

t "ino. Ostali

i Sitticnjivali

i "" .h "ložnje "•"kuj.l, potoka ilrn.i. nekako ||t".." - Upitao

>" -.* \ uićaju!

Vidiš li ogromna vrata na onoj građevini? Kad se jednom za nekim zatvore, s njim je gotovo.

Potiskivao sam u sebi ovu neveselu misao, a onda su novi i meni nepoznati prizori privukli moju pažnju.

Stigli smo na cilj. Nikad nisam vidio toliko konja na jednome mjestu. Na sve strane čulo se njištanje i rzanje.

U toj vrevi, koja me podsjećala na roj bumbara oko košnice, Gospodar nas je ostavio same pokraj fijakera.

Brstili smo sijeno širom otvorenih očiju. Pregršt boja, zvukova i mirisa prodirao je odasvud, miješao se,

rasplitao i gubio na sve strane. Poželio sam da imam sina, pa da mu sve ovo pokažem. Takvo što nisu nikad

ugledale oči jednog divljeg konja. On bi se poplašio i odjezdio već na prvi glasniji zvuk. Ali, ja sam se osjećao sigurnim. Moja je sigurnost dolazila od Gospodara.

Baš kad sam se bezbrižno uljuljao u svoju sigurnost, osjetio sam u ustima neku čudnu poslasticu. Netko

nepoznat položio je na sijeno malu bijelu kockicu. Tek što sam je halapljivo progutao, bale su mi navrle na

usta. O kako je bila slatka! Nikada nisam okusio nešto takvo. Nepoznata mi je ruka još jednom pružila tu

bijelu slatku kockicu. Odriješila me spona. Pošao sam za njom iako mi je nešto u srcu govorilo da nije dobro to što činim jer to nije bila Gospodareva ruka. Ali slatke su kockice bile tako neodoljive, vukle su me i mamile sve dalje od Gospodareva fijakera. Zatvorio sam oči da ih bolje osjetim. "Gdje su?"

Izenada mi je nepoznati skočio na leđa i zajahao me. Žestoka mi je bol probola slabine, pjena mi potekla iz bolnih nozdruva, a koža je cvrčala pod brzim udarcima korbača.

- Ovo je konjokradica! - sijevnulo mi je kroz glavu. Svaki se moj živac digao na uzbunu. Svi su se moji mišići naprezali, protivili i otimali. Svi su instinkti provalili iz mene stršeći kao trnje iz grmlja. Kopita su prosula vatru, a zubi su sjekli zrak. Propeo sam se, a onda se strmogladio na prednja koljena kao u bezdan da bih zbacio tog zlotvora sa svojih leđa. Konjokradica se ovio oko moga vrata

61

kao zmija. Pucale su mi nozdrve, a utroba se parala. To nije bila ravnopravna borba.

- Ništa ne mogu! - zavapio sam žalosno. - Ja ne mogu, ali ima netko tko može - sjetio sam se. - Više nisam sam, imam svoga branitelja. Gospodar će doći ako čuje moj zov.

Zarzao sam iz sveg grla. Od mog se glasa zatresla sva okolica. Izenada, odjeknuo je prasak poput groma.

Gospodar je stigao. Konjokradica je skočio na zemlju i pobjegao. Bio sam slobodan. Srce mi je zaplesalo od radosti. Pošao sam ususret svom spasitelju i zahvalno ga ponjušio. Gospodar me zagrlio.

Bio sam svjestan da me moja lakomost dovela u nevolju i negdje u srži svog bića odlučio sam da se ubuduće klonim takvih iskušenja.

ZVIJEZDA

Mislio sam da je tog dana za mene bilo dosta iznenađenja, no pravo i veliko uzbuđenje tek me čekalo.

Uz kola je bila privezana najljepša kobila pod nebeskim svodom. Je li ikada itko vidio takvu ljepotu? Stao sam kao ukopan.

A zamislite kako sam ja izgledao! Sav zapjenjen, prašnjav i krvav, i još s osjećajem krivice. To je bila moja slika. Pokunio sam se od sramote. Nisam smio susresti njezine oči.

"Ona je tvoja", čuo sam glas svog srca. "Ali, što ako Gospodar stane između nas?" ophrvao me strah. "On ima i drugih konja čija je revnost jednaka mojoj, čak i veća. Kojemu će je dati? Šarcu? Zelenku? Nekom trećemu? ... Ili meni? . . . Do jutros sam možda i imao neke izgleda, ali zar ga nisam maločas izdao? Ostavio sam ga za par slatkih kockica. Ako ju je i htio dati meni, možda se sada predomislio." Tuga mi se uvukla u srce, Nisam bio čist pred njim, nisam se osjećao dovoljno dobrim i odanim, nisam mogao računati na njegovu naklonost.

No, neftUi nu% volio. 11 • Nn pult

knhiltt i

puklCl.t

)"n|.il;t popni /

(>H\ 1 lisll JHi) /illl/Vl.I" V"illilll <i

-I U priiAinc

OIN" JC i Mrt) KVC "I<1 ŽIVOIII • dil "Miti

i m<

62

bila

iiini"ii, ali ni imam

"kolica. • stigao. I" "hoilan. i • 1111 i za-

i negdje •viiija.

kuja, no

ulojn.

i\ tvav, mi se

podar i.t čija

ircu? možda

> sam

tla se i pred

mogao

No, nešto mi je ipak ostalo, nešto veće i vrednije. Gospodar me volio. U to sam bio siguran. Bilo je to dovoljno da mu vjerujem.

Na putu kući Gospodar nas je upregnuo jedno uz drugo, lijepu kobilu i mene. Nisam ni pisnuo, samo mi je srce pri svakom slučajnom dodiru jače zakucalo. Strepio sam što će ona učiniti.

Koračala je tik uz mene, a ipak nedostižna. Iz svakog njezina pokreta vidjelo se da je bila plemeniti stvor.

Njezina me blizina grijala kao vatra, prožimala i osvjetljavala. Sva je zračila i sjala poput zvijezde.

Osvrnuo sam se. Zvijezda je na mene usmjerila svoj sjajni i čisti pogled. Jače sam povukao fijaker pa ga ona nije više osjećala. Zauzvrat je približila svoju nježnu njuškicu i toplim mi dahom počela viđati oteklinu na nozdruvi.

"Hej-haj!" zazibalo mi se srce. Čutio sam se manjim od zrnca prašine, ali je moja duša nadrastala oblake.

Lebdio sam. Bio je to zaista poseban dan!

Otada je Zvijezda postala središte mojih misli i osjećaja. S njom je i najškrtiji pašnjak bio sočan i raskošan. Na

dometu mi je bilo sve što je konju potrebno. Vjerovao sam da sam dosegao krunu života. Cijeli je svemir kružio oko mene. Napokon sam pomislio da sam razumio Gospodareve namjere.

ŽIVOT U PARU

Zvijezda je unijela u moj svijet nešto potpuno novo. Doduše, u mom je životu i prije bilo zanosa i ljubavi. Međutim, sa Zvijezdom sam se osjećao kao da sam otkrio neki novi, dotada nepoznat dio sebe, kao kad bi, naprimjer, slijepi konj odjednom postao svjestan svojih očiju, kad bi progledao. Bio bi očaran tim svojim dijelom tijela koji ga otima mraku, tom svojom novom sposobnošću. S koliko bi samo nježne radoznalosti i radosti zjenicama milovao boje i obrise svih stvari i s koliko bi se samo ushićenja stapao s ljepotom neba

63

i trava! Koliko bi vremena prošlo prije no što bi se njegovo tijelo naviklo na svoje oči i dovelo ih u sklad i ravnotežu sa svim ostalim organima nužnim za život! Tek bi tada, nakon razdoblja opijenosti sobom, te iste oči opazile i drugu stranu. Jer, svijet nije sazdan samo od savršenstva i ljepote.

Tako sam i ja, poput slijepca, bio opijen srećom i ništa drugo nisam vidio. Štoviše, odbijao sam svako buđenje iz tog slatkog sna. Svoju sam sreću pokazivao snažno ržući.

- Fino odgojen konj ne škripi zubima i ne rže tako glasno pred drugima, razumiješ? - pobunila se Zvijezda.
- Dobro, dobro, neću više! - brzopleto sam obećao vjerujući da će ona već sutra zaboraviti te gluposti i sitnice kojima ženke sebi pune glavu.

Idućeg sam dana opet razastro svu širinu svoje sretne duše po pašnjaku. Rzao sam grlato i pregrlato sve dok me nije presjekao hladan pogled Zvijezdinih očiju.

- Što je bilo?

- Ništa! - prkosno je udarila repom.

- Što si objesila nos?

- Nisam.

- Kako nisi? Ja još uvijek dobro vidim.

Iz očiju joj je sijevalo. Napokon nije mogla više izdržati i iz nje je provalilo: - Rzao si! Ako baš hoćeš znati.

- Rzao? - ukočio sam se preneraženo. - Zar je to neko zlo? Što je u tome tako strašno?

- Ništa, rekla sam ti. Tebi to ne znači ništa. A meni? Što da mislim o onome tko već danas zaboravlja što je jučer obećao? Kome ja vjerujem? Čije ću ždrijebe jednog dana nositi pod svojim srcem? Tko će mu biti otac? Da ti kažem? . . . Netko tko od izlaska do zalaska sunca ne može održati zadanu riječ.

Zadrhtao sam. Zvijezda je dirnula u osinje gnijezdo, u moj ponos. Kao da me okupao ledeni pljusak. Bilo je to okrutno buđenje iz toplog i ugodnog sna u grubu i surovu stvarnost. Tješio sam se:

j*\

64

H\|fšovo tijelo *vim ostalim l<i opij|rnosti

I ni|c sa/dan

a drugo g sna.

?ltiMio pred

i> vjerujući ittna ženke

\c duše po presjekao

Fnli i iz nje | noko zlo?

ni " Sto da

l Kome

mi srcem?

liska do

u >| ponos. H"lcnje iz

,ain se:

"To je sitna žrtva. Što znači jedno rzanje za sve što mi Zvijezda svakodnevno pruža?" I ponovno sam joj obećao da se to neće više ponoviti.

Nakon toga novog obećanja Zvijezda me opet obasula svojom naklonošću. Ali, duboko u srcu bio sam nezadovoljan. "Braniti ždri-jepcu da rže, pa to je isto kao divljoj mački otkinuti rep!"

Ponikavši u uzgajalištu gdje je dresura uobičajena, Zvijezda je bila potpuno suglasna Gospodarevim željama, pa je i od mene očekivala da mu budem odan do srži. Takvu je sliku o meni stvorila, takvoga je konja željela. A ja sam se još rogušio i za sebe ljubomorno čuvao ostatke neke svoje volje, neke tvrdokorne mrvice, neka zrnca inata u srcu.

- Dođi! - pozvala me Zvijezda jednog jutra usred paše. - Idemo onamo.

- Ali ... - pobunio sam se - ondje pase Zelenko.

- Pa što onda?

- Zvijezdo, ti dobro znaš da svaki ždrijebac voli imati svoj prostor za pašu i nije mu drago da u nj zalaze drugi.

- Zelenko je miroljubiv i veoma drag. Neće se buniti. Uostalom, već sam govorila s njegovom kobilom. On i Sjena tako bi rado bili naši prijatelji.

- Ali Šarac? Pa što će on misliti?

- Neka misli što hoće, to je njegova stvar.

- On mi je najbolji prijatelj. Kako da ga bez razloga ostavim? Ne ide to tako . . . Pojma nemaš koliko je pretrpio. Silno je osamljen. Ti ništa o njemu ne znaš, ti ništa ne znaš o mom Šarcu.

- O njemu dovoljno.

- Molim?

- Kažem da o njemu znam i previše.

- A što znaš?

- Ono što vidim. Šarac je sirov i ohol. Pogledaj ga kako se šepuri. Njegovog rzanja mi je već preko glave.

5 Divlji konj

65

- Zvijezdo, nećeš valjda! - prenerazio sam se. - Ne možeš i njemu braniti da rže.

- To ne mogu, ali zato ipak mogu birati s kim se družim - sva se zapjenila. - Ja znam da ...

- Dosta je bilo! - prekinuo sam je. Glas mi je zvučao muklo i opasno kao kad puca led pod nogama. - Ako je i od tebe, previše je! - Srce mi se slamalo, ali to nije bila šala. Okrenuo sam joj leđa, zauvijek.

Potrčala je za mnom. Vidio sam joj strah u očima.

- Oprosti, oprosti! Nisam tako mislila ...

Nisam je slušao. Bilo je svršeno. Za mene nije više postojala. Ali, ona je oblijetala oko mene, borila se, zagrabila mi put svojim tijelom.

- Molim te ostani! - gotovo je zaplakala.

- Šarca ti ne dam! - zagrmio sam spreman da je ugriзем.

- Čuj me! - bojazan joj se koprcala u očima. - Otkad sam te ugledala, kao luda sam za tobom. Ne razumijem samu sebe. Volim, stvarno te veoma volim! Oprosti, znam da tražim nemoguće. Neka bude kako ti kažeš.

Odsad ću biti ljubazna prema Šarcu. Tebi za volju ... jer mi je stalo do tebe!

Kao da se gromada leda u meni istog trena otopila. Po grudima mi se razlila neka milina i grijala me. A kako i ne bi? I dalje sam imao Zvijezdu, i dalje sam imao prijatelja, lijepa mi je kobila očitovala snažan dokaz svoje ljubavi i osvjedočio sam se u plemenitost bića koje sam volio.

Zvijezda je zaista održala riječ. Njezina neočekivana naklonost prema Šarcu ubrzo je svim konjima zapela za oko. Osjetio je to, naravno, i Šarac. Sa zešnjom sam slutio da je sve krenulo naopako, da su to svi počeli pogrešno tumačiti.

U njihovim srcima nije bilo mjesta za prijateljstvo i iskrenost. Razdirala ih je podozrivost i sumnja. Zrikali su radoznalo u mom pravcu, a ja sam pod budnim Zvijezdinim okom otkidao zubima svoju travu, šutljiv i krotak.

66

Ne možeš

111/im

.ni muklo u\ previše ") .sam joj

postojala. nit svojim

ugriзем.

" >lkad sam i>c. Volim, iićc. Neka i. Tebi za

i> grudima

tlalje sam

kobila oči-

lotnenitost

naklonost

!lio je to,

naopako,

iskrenost. li> u mom n> zubima

Šarac je, naprotiv, pustio na volju svojoj neobuzdanoj prirodi. Gledao sam svog prijatelja i iznova mu se divio. Bio je snažan i žestok, u duši čist, u srcu nepokvaren. Naprosto si ga morao voljeti. Pogledi stada sve su češće preskakivali moju pognutu šiju i zaustavljali dah pred uspravnim glasanjem tog silovitog stvora. Šarac je ipak u svim očima najviše porastao kad mu je svoju pažnju poklonila Zvijezda. Njezina je ljubavnost budila zavist ostalih kobila. I sam sam bacao zamišljene poglede na Zvijezdu i svog prijatelja. Načulio sam uši ne bih li čuo što su njih dvoje govorili kad bi malo odmakli od mene. Sažalni pogledi konja u prolazu sve su mi češće pekli šiju. U meni je kuhalo. Ubrzo sam kusao svoje prvo zrnje ljubomore. Morao sam sve to prekinuti. Šarac mi je već jednom oteo kobilu, nisam mogao dopustiti da se to ponovi.

Razdražen i izmučen, pozvao sam Zvijezdu pred sebe:

- Znaš, razmišljao sam o nama . . . Naravno, ako to još želiš . . . Nemam ništa protiv da odemo do Zelenka.

Oduševljenje koje je pokazala nadmašilo je sva moja očekivanja. Bura radosti provalila je iz nje.

- Tebe volim najviše na svijetu! - pripila se uz mene. Šarac je bio zaboravljen. Nije pokazivao da se ljuti.

Možda je

i on odahnuo jer se između njega i mene već stala uvlačiti ona poznata napetost suparnika, prvi korak do mržnje. Sve smo to već jednom prošli. Ovog smo puta obojica bili mudriji.

ZELENKO I SJENA

Zelenko i Sjena, njegova kobila, primili su nas srdačno. Doduše, u njihovu društvu nije bilo uzbuđenja, nije

bilo tako reći ničega. Nisam znao o čemu bih s njim pričao. Uglavnom, patio sam pri pomisli na ona duga i ugodna časkanja sa Šarcem.

"Zašto me Zvijezda dovela ovamo? Čemu ova gnjavaža?" Umirao sam od dosade.

67

Moja se kobila iz petnih žila trudila da nas razvedri, da unese malo živosti u to druženje sa Zelenkom.

- Hoćete li da vam pokažem troker-kas-galop?

- Što je to troker-kas-galop? - lijeno je zijevnula kostobolna Sjena.

- To je dresura, način kako se služi Gospodaru. Uzvišeniji način, najviši stupanj! Da vam pokažem?

Na zvuk riječi "Gospodar" Zelenko i njegova kobila zavrtjeli su ušima. Trava koju su već otkinuli, ispala im je iz zvala. Napokon sam shvatio čime je Zvijezda bila vezana za njih. Njihova ih je slijepa odanost prema Gospodaru uzajamno privukla.

- Naravno da nas zanima. Tako nešto! - privukli su se bliže topeći se od razdraganosti. - To moramo vidjeti, zar ne?

Zvijezda je savila noge poput vrbovih šiba, zanjihala glavom, trupom i repom i zateturala. Nisam znao kamo bih gledao od srama. Naime, još dok smo prilazili Zelenku, obližnji su konji podsmješljivo kikotali, a sada su već prevrtali očima.

- Genijalno! - kliknula je Sjena.

- Sad vi pokušajte - predložila je Zvijezda.

I tako je naš dio pašnjaka postao neka vrsta više škole za dresuru konja, ili, kako sam je ja u sebi tajno nazvao, kružok luđaka!

Naravno, ostalo je samo pitanje vremena kad će i mene uvući u tu lakrdiju.

Zvijezda nas je nanovo učila hodati. Uvela nas je u neki paradni korak koji pristoji vrapcu na grani, a ne konju. No, nije bilo druge, morao sam i ja hopsati, kriviti se i izvoditi s njima razne besmislene i glupe pokrete da bih joj izmamio onaj bljesak sreće u očima.

Zelenku i Sjeni ništa od svega nije uspijevalo. Napokon su oboje odlučili odustati.

- Lijepo je bilo, ali mi smo prestari. Nije to za naše kosti.

Začudo, Zvijezdu to uopće nije kosnulo. Smijala se potpuno ravnodušna, ali je zato uz mene još svoj skije prionula. Njoj očito nije bilo stalo do Zelenka i Sjene. Oni su svoje odigrali. Bili su joj

68

n"* i cdri, da unese

rvntila kostobolna i I)\ išeniji način,

lila za vrt jeli su

ila. Napokon

Njihova ih je

ji U1 su se bliže

M IIC?

iiliala glavom, l.m od srama, podsmješljivo

-<<- /a dresuru 4. luđaka! i l1 u-ne uvući

neki paradni bilo druge, besmislene

su oboje

i o"4c kosti. >tpuno rav-očito nije Hili su joj

potrebni samo da bih se ja pokrenuo. Zvijezda je znala da se sam nikada ne bih upustio u takvu ludoriju. Ali sad više nisam mogao natrag. Bio sam u igri do grla i nisam se više mogao povući bez posljedica.

DRESURA

Zvijezda se sve češće bunila jer nisam ozbiljno shvaćao njezine napore. Nisam davao sve od sebe. Trudio sam se ne da uspijem, nego da joj ugodim.

- Što si tako tvrdoglava? Nisam ja za troker, ja sam za to lijevak! - branio sam se i uzmicao.

- Ne! - bila je žilava njena volja. Salijetala me i navaljivala, i napokon prevršila mjeru. Zagrizao sam joj bijesno šiju, pritom ipak pomno pazeći da je ne ozlijedim. Jeknula je od bola i straha. Zastala je zbunjena. Bio je to odsjaj divljine, nečega što je za nju vazda ostalo nedokučiva tajna. Povukla se. Iz glave kao da su joj zauvijek otrprnule sve bubice. Postala je tiha, nježna i umiljata. Upinjala je sve svoje snage da otkrije što se to zbilo. Gdje je pogriješila? A ja sam povjerovao da su naši nesporazumi zaboravljeni. Nakon dugo, dugo vremena pripalo mi je opet malo sreće. Voljeli smo se i bili uzajamno bliži nego ikada. Šaputali smo jedno drugome na uho:

- Kad bi samo ovo moglo trajati zauvijek!

Upravo tada je Gospodar izdvojio iz stada Zvijezdu i mene. Na moje beskrajno čuđenje i on je zahtijevao da izvodimo troker-kas-galop! Zavrtjelo mi se u glavi. "Kakva je to strašna kazna? Ne, to ne može biti! Zar i on traži isto što i Zvijezda?" O, kakva je to bila muka! Klonuo sam duhom i pameću.

U našem je životu nastupala velika promjena. Uslijedio je strogi režim. Ograničena nam je sloboda, obroci hrane su prepovoljeni, a ponovo sam okusio i bič. Iz dana u dan ponavljalo se samo: troker--kas-galop!

Troker-kas-galop!

69

Bio sam ogorčen. Ponavljali smo unedogled taj korak, taj čudni ples troker-kas-galop!

Uvijek iznova, slušao sam na javi i u snu: troker-kas-galop!

Pokreti naših nogu, vrata, glave, repa, da, čak i repa, postali su čudno podudarni. Događalo nam se sve češće da se istog trenu pokrenemo, okrenemo, pogledamo i razumijemo. Tijela su nam postala kao jedno, ali duše nam još ni približno nisu bile slične.

Dok je Zvijezda sva blistala i sjala od nerazumne radosti, ja sam brundao, mrštio se i rogoborio zbog uzaludnog proljevanja tolikog znoja. Zavidno sam pogledavao na pašnjak gdje su za to vrijeme drugi konji slobodno krstarili slatkim travnatim obiljem. Nitko ih nije tjerao, nitko ih nije dresirao i jeli su koliko su htjeli.

GAROV

Provodili smo iznova dane na prostranoj Gospodarevoj livadi koja je bila izvor radosti njegova stada. Danima sam se vrmazio Gospodarevim imanjem, uživajući u paši, a onda se, iznenada, pod moja kopita dokotrljala crna krznena gruda.

"Neka sitna živina", pomislio sam i spustio glavu niže da je bolje vidim. Iz čupavog humka virio je samo majušni šiljak koji se brzo micao lijevo-desno. Podigao sam oči prema krošnjama drveća, ali nigdje nije bilo ni daška vjetra. "Što ga pokreće?" zinuo sam i ponovno prignuo glavu. Istog trenu nozdrve mi je oplahnulo oštar nepoznat vonj.

- Fuj! Ti si mali smrdljivac - zakolutao sam očima, okrenuo se i nastavio svoje krstarenje livadom. Punim sam plućima udahnuo pregršt svježeg zraka.

No, gruda je u živahnim i hitrim skokovima pojurila za mnom. Kamo god sam krenuo, začas se stvorila preda mnom.

- Ma nosi se! - odbrusio sam. - Dosadan si s tim! Upravo sam tog trenu spazio prekrasan busen trave koji je odmah

70

korak, taj čudni

rr-kas-galop! > i ivpa, postali t m- istog trenu

I Mila su nam u lule slične.

mi ni l radosti, ja i "lijevanja toli-

II /;i to vrijeme | lijem. Nitko ih it htjeli.

I

• "•"•rl.irevoj livadi

ih se vrmazio

nemala, pod

• dn je bolje koji se brzo

drveća, ali "imio sam i "firmo oštar

i okrenuo im udahnuo

• m mnom.

odmah

zarobio moj pogled i privukao me sebi. Već pri pogledu na tu sočnu travnatu raskoš oči su mi se sklapale, a usta otvarala. Omamljen, pipajući nozdrvama po tlu, približio sam se svom zalogaju. Osjećao sam miomiris bilja koji je odjednom presjekao neugodan vonj. Klupko je upravo mokrilo na moj najljepši busen. Rastvorio sam oči silno razočaran, kao probuđen poslije lijepog sna koji se više ne može ponoviti. Čupko je i dalje vrtio svojim šiljkom kao da je želio naglasiti:

- To je moj busen!

Naježila mi se dlaka. Ne samo da mi se zgadio moj busen, lijep kao iz bajke, nego mi je prisjela i cjelodnevna paša. Mrzio sam pasti na mjestu gdje se šulja ovako upisan nakot. Okrenuo sam se. Bio sam ljutit. Čupko je skočio i prepriječio mi put.

- Miči se! - iskesio sam zube. Kudravec nije uzmicao ni za dlaku.

- E pa sam si htio! - podigao sam kopito.

- Ne!!! - odnekud se stvorila Zvijezda. - To je pas.

- Što ako je pas?

- Ondje gdje sam živjela imali smo psa.

- Znaš li što je učinio? - pokušao sam ga optužiti, ali me nije slušala. Spustila je glavu.

- Pazi, ima šiljak! - upozorio sam je.

- Kakav šiljak? To mu je rep - nasmijala se Zvijezda i svojim nježnim dahom počela draškati psa. Taj prizemni pokvarenjak se izvrnuo na leđa, protegnuo po travi, rastvorio svoje klupko i uživao meni naočigled. Bio sam na rubu živaca. Zar da moja kobila grije dahom tog ušljivca? Da je u pitanju bio neki ždrijebac, znao bih već kako s njim, ali protiv takvog suparnika nisam mogao ništa. Skrivajući svoju ljubomoru, tužan kao da me nebo zaboravilo, okrenuo sam im leđa.

- Kamo ćeš? - pozvala me Zvijezda. - Vidi, kako je drag!

- Smrdi mi - otresao sam repom, a u duši mi je urlao tornado ljubomore. Bio sam gnjevan. - I kakva korist od psa?

71

- Hej, ne znaš ti kakav njuh imaju psi.

- Hvala lijepa, za svoje potrebe i ja imam sasvim dobar njuh.

- Psi su nešto drugo - mudrovala je. - Kažu da onoga tko mu prvi puhne u nos, mladi pas zapamti za cijeli život. On mu postaje gospodar, njegov miris više nikad ne zaboravlja. Šteta!

- Šteta?

- Što ja nisam došla prva. Ovako, sad će svuda ići za tobom, tebe će slijediti.

- Ja ću ga odmah ubiti ako mi još jednom dođe blizu.

- Kad bi to učinio - pogledala me ledeno - to bi bio kraj između nas! To ti nikad ne bih oprostila.

Što sam mogao? Odjednom došao neki pas i sve upropastio. U mom životu, sve se srušilo. Ništa više nije kao prije. Pašnjak mi je odjednom izgledao kao zatrovan, kao da ga je pokrio crni pepeo. Snužden, obješene njuške, koračao sam prema staji. U mojim udovima kao da nije bilo kostiju. Zvijezda je žurila za mnom i dovikivala:

- Pazi! Pas ti je pod nogama.

- Pazim - rekao sam mrzovoljno.

- Pazi, zgazit ćeš ga. On još ništa ne zna, tako je malen.

- Čuo sam.

- Čuvaj ga, molim te! - glas joj je drhtao.

- Dobro - pobjesnio sam. - Rekao sam dobro!

Ni govora. Nije bilo dobro, barem ne s moje strane. Mrzio sam psa i ostala mi je još samo jedna nada: "Možda ga Gospodar ubije!" Ubrzao sam korak. "Zvijezda tome neće moći prigovoriti!"

-- Zvat ćemo ga Garov - javila se opet.

Gospodar je stajao pred kućom. Pomislio sam: "Garove, sad si nadrljao, nećeš se ti meni muvati po pašnjaku!" Protrnuo sam i sklopio oči očekujući onaj prasak koji ubija. Ali, ništa se nije dogodilo. U nevjerici sam rastvorio vjeđe. Gospodar je držao Garova u krilu. Razrogačio sam oči. Mali mu se crni sretnik ulagivao veselo mu ližući obraz i uho.

Pogledao sam Zvijezdu. Caklila se od neke lude sreće. Na tren

72

I

! vini dobar njih. K.t^u tla onoga tko i)Hi /ivot. On mu ihoi.i\ Ija. Šteta!

"vml.i ići za tobom,

blizu, lii bio kraj

i "v-t upropastio. U

i\ f Pašnjak mi

l i to rni pepeo.

I" mojim udo-

"m i dovikivala:

l o je malen.

Mrzio sam mini ubije!" uti!

nove, sad si

o sam i

l r dogo-(iarova

ni veselo

Na tren

mi se učinilo da je gledala mene, a onda sam shvatio da je opet govorila o psu:

- Gledaj Garova, smije nam se repom!

NESPORAZUM

Jedino utočište koje mi je još preostalo, jedino okrilje pouzdane ljubavi bila je Sivka. Jedino mi je ona dala sve što je imala, a nije tražila ništa zauzvrat. Na svoj čudan način ta me stara kobila tješila i smirivala. Od nje sam odlazio ohrabren i jači. Išao sam za njom kao za drugom majkom. Sivka je bila moja dobra duša. K njoj sam dolazio lizati rane. Brže su zacjeljivale kad bi ih kupala svojim toplim pogledom.

Spazio sam je još izdaleka. Požurio sam joj ususret. Opet se u meni skupila gorčina i bol. No, umjesto blagotvorne topline, zjenice njezinih očiju hladno su se suzile.

- Što to ide za tobom? - naglo se ukočila.

- To je pas - uzvratilo sam nehajno. - Nije opasan!

- Jesi li ikad živio u stadu koje je čuvao pas?

- Ovaj mali ovdje?

- Da, taj. Što me gledaš? Danas je mali, a sutra će biti velik kao zvijer koja juri za konjima i drži ih u strahu. Ja sam to doživjela.

- Ovaj ima dobru ćud - branio sam Garova, ali je on poskočio, zalajao, zarežao i okomio se na nju kao da nas je oboje želio razuvjeriti u to.

Sirota se kobila trenutak borila sama sa sobom. - Ima dobru ćud, je li? - gledala je mene, pa psa. Štene se zalijetalo na nju poput stršljena. Napokon je u debelom strahu otprašila prema staji. Udarala je zadnjim nogama kao da je za njom bila prava velika zvijer, a ne pseto koje se jedva vidjelo iz trave. Prasnuo sam u smijeh.

Zamalo sam se sudario sa Zvijezdom. Zaustio sam da joj ispričam

veselu zgodu, ali se ona, zajedljiva kakva je bila posljednjih dana, okomila na mene:

- Ta kobiletina! Gotovo ga je ubila. Što joj je pas kriv?

- Griješiš, ona se Garova boji - smirivao sam je. - Ona zna da pas kad odraste postaje opasan.

-* Tko ti je time napunio uši? . . . Mogu misliti, tvoja draga prijateljica! . . . Pas je čuvar. On štiti stado od napadača. Naravno da mora biti hrabar i opasan jer bi se inače bojao, jer bi podvio rep i pobjegao pred zvijerima. Pas će i život dati za Gospodareva konja. On danonoćno bdije nad stadom i dovodi u red svojeglava i neposlušna grla, istjeruje im bubice iz glave i tjera ih da slušaju Gospodara. A to mnoge konje smeta. I Sivuša se boji za svoje mušice koje, usput rečeno, velikodušno prenosi na tebe. Odavno sam znala da će doći dan da se odlučiš: ona ili ja! Klipsaj i dalje za njezinim repom kao balavo ždrijebe ili se uspravi i već jednom odrasti! - srdito se okrenula.

Bio sam bijesan. Za sve je bio kriv taj pas.

OGRADA

Lutao sam besciljno, ožalošćen, zbunjen i nesretan. Pogled mi se sve češće gubio s onu stranu ograde kojom je Gospodar opasao svoj pašnjak. Trava je s druge strane izgledala još sočnija i ljepša.

"Zašto postoje ograde?" mučilo me pitanje. "Ako unutar ograde pasu Gospodarevi konji, znači li to da oni koji prijeđu ogradu nisu više njegovi?"

U mom životu kao da je tih dana sve krenulo naopako. Zvijezda se i dalje mrštila. Ostavila me samoga s tim užasnim psećim stvorenjem koje mi se plelo oko nogu i zagadilo svu moju pašu. Razdvojila me od Šarca. Čak se ni Sivki više nisam mogao približiti zbog Garova. Ostao sam sam sa svojim mislima.

"Možda je Gospodar ostavio mogućnost za one koji vrijede više,

74

koji više tru?c. V

izv.in ograde? M viii povjerenju, Ta 11ip.i ii ogradi živio "njuh) n (tospoil.n je moju kinijsk.i

Ta mu- nel kiv,mini ".ttuh

No ii"tkn

<!%

im- VCC

"Ogradu, mi ii" mogli < *

Islovn

I [ali dll pt

"JcM, i u pa u <>f ftio je < i-nju, m

Sve

.li.1

Ni dlullo n je drugih lvi"l u ogradi, s • "

/i mi

ih /mlr?m> h mci"

daleko, pi dok ih |" dalekom <<• Ijeno grlo

i""Ijednjih dana,

|o| |r pas kriv? fr" Min |c. - Ona zna

|*i iiii".liti, tvoja draga ""ti napiidača. Naravno 10, jer bi podvio i tu (iospodareva ti red svojeglava eru i li da slušaju te boji za svoje \n ulio. Odavno ii Klipsaj i dalje iivi i već jednom

|ii. Pogled mi [unlar opasao i i ljepša, intitar ograde i ogradu nisu

tko. Zvijezda sećim stvore-u. Razdvojila /bog Garova.

,i vrijede više,

koji više traže, koji su hrabriji? Možda oni imaju pravo i na prostor izvan ograde? Možda je Gospodar za izabrane, za one u koje ima više povjerenja, za svoje miljenike, ostavio neku rupu u ogradi?" Ta rupa u ogradi postala je moja opsjednutost. Danima sam pretraživao ogradu, uzduž i poprijeko, ali ne! Nije bilo nikakve rupe. Gospodar je zaista bio temeljit, bio je savršeniji od svega što je moja konjska pamet mogla zamisliti.

Ta me neporeciva spoznaja odjednom ispunila silovitim i neočekivanim strahom.

No, uprkos tome, neka me neodoljiva sila vukla prema ogradi. Morao sam, morao sam dirnuti u nepoznato.

Takav sam bio. Gušila me već sama spoznaja da uopće postoji nešto što me sputava.

"Ograda, ograda, ograda!" Odlučio sam je prekoračiti. Ništa me nije moglo zaustaviti.

Istovremeno me uzbudilo novo otkriće. Na nekim je mjestima, naime, ograda bila veoma krhka i slabašna. Jači bi pritisak bio dovoljan da prepreka popusti, da se prolaz otvori.

"Jest, mogu je probiti, ali više neću biti čist. Da bar postoji rupa u ogradi, bilo bi mi lakše, ali ovako? Ja, zapravo, rušim ono što je Gospodar podigao. Ipak, zar je to tako strašno? Ostat ću uz nju, neću se udaljiti.

Samo da vidim što će biti!"

Sve se zbilo u jednom treptaju oka. Katastrofa, bila je to katastrofa!

Ni slutio nisam u kolikim se glavama vrtjela ista misao i koliko je drugih tvrdoglavaca mučio isti izazov, koliko je njih tražilo rupu u ogradi. Sad kad je bila tu, smatrali su svojim pravom da i oni zakorače na drugu stranu, da odu na zabranjeno područje. Tko bi ih zadržao?

Ti nerazumni konji razišli su se na sve strane. Mnogi su otišli daleko, predaleko, više se nisu znali vratiti. Koliko je samo trebalo dok ih je Gospodar opet sve skupio! Na mojim je leđima jezdio dalekom okolicom, dozivao, tražio i sabirao jedno po jedno izgubljeno grlo.

75

Nisam žalio sebe. Nisam tražio predaha ni odmora. Bila je to moja pogreška i nisam prezao ni pred kakvim naporom da se ona ispravi. "Kako sam malen zahvat učinio, a kako je velika šteta nastala!" Hitao sam kao mahnit da ih stignem, da ih nađem, da ih opet vratim na sigurno, te lude konjske glave. Gdje ih sve"nismo nalazili? Zapletene u trnje, zabludjele u pustinji, gladne, žedne, bose bez potkova, blatnjave, prestrašene, napadnute i razbarušene, bez nade i očajne, u jamama i kamenolomima, krvave i zarobljene. Otimali smo ih konjokradicama. Da smo ponekad samo trenutak zakasnili bili bi odrani, našli bismo ih poklane, izvađenih očiju i slomljenih kostiju, zauvijek izgubljene. A sve to napravio sam ja, Gospodarev ljubimac, znatiželjan i sebeljubiv ždrijebao, bivši predvodnik divljeg stada.

Da je to meni netko napravio, da mi je tako rastjerao stado, čiste bih ga duše bio ubio. A Gospodar me nije oštrije ni pogledao. Samo je spustio svoju ruku na moju grivu, i to je bilo sve. Srce mi se paralo. Osudile su me same posljedice mog čina, a to je bilo možda još strasnije. Uvijek sam mislio da sam neki veliki i važan konj, a kamo me to dovelo? O da sam tog trena mogao biti sitniji od prašine. I moja bi odgovornost tada bila manja. Gospodar me vratio u staju. Činilo mi se da su svi konji opet bili na okupu. Ipak, ipak! Bila je to sreća u nesreći. Sve se napokon dobro završilo. Stropoštao sam se na mekanu slamu. Zadnjim sam naporom odigao glavu i još jednom raširio vjeđe. "Sve smo konje našli i spasili, samo je ona propala. To je kazna . . .

Zvijezda!" Premro sam od straha. U mene su nahrupili svi trenuci što smo ih proveli zajedno. "Gdje je sada ona? Gdje je njena topla njuškica koja se uvrijedeno i ljupko uzdizala? A one oči pod čijim sam se pogledima topio kao komad leda na suncu. Zvijezdo, kobilo moja, gdje si? Kako da živim bez tebe? Svi moji snovi, sve moje želje, sve je nekad bilo tu. A što sam učinio? Srušio sam ogradu koja je čuvala najdraže što sam imao. Ali sad je i to gotovo! Sve je gotovo! Svako ludovanje ima svoj kraj." Sklopio sam oči spreman da umrem

76

J

Mila je to
da se ona
Meta nastala
ilu ih opet
no nalazili?
. bose bez
• hi/ nade
te. Otimali
ih zakasnili
I mljcnih
podarev
i divljeg
I stado,
gledao.
r. Srce
je bilo
i važan
i sitniji
i) i opet . ipokon im sam " konje
.la!"
um ih
kiča
mun se
• moja,
Mje,
.I je
>vo!
cm

istoga trena. Prožela me klonulost i hladnoća, napuštenost i samoća. Bio je to najužasniji završetak što se mogao zamisliti. Sam sam ubio svoju sreću, sam sam ubio sebe.

- On diše, on je živ! - dopro je do mene glas od kojega mi je srce opet zaigralo.

"Zvijezda, ovdje? Kako je to moguće? . . . Znam, znam. Tako plemenitom stvorenju uopće nije ni palo na pamet da napusti Gospodarevo imanje. Ona je jednostavno ostala ovdje, to je!"

- Što je to s tobom? - usplahirila se Zvijezda videći me prosutog po tlu.

- Galop, sve do srži - odgovorio sam.

- Zašto?

- Jer je Gospodar to tražio.

- Stoput sam ti rekla da rasporediš snagu, da je ne trošiš dokraja.
- Onda bih bio kao i ostali. Što misliš, zar bi od svih svojih konja Gospodar izabrao baš mene da mu ne dajem sve od sebe.

Videći me potpuno skrhanu, ona, koja je znala savladati čak i svoje disanje, odjednom je otkrila samo dno svog srca. Pogledala me nježno i zavapila:

- Ljubavi, drži se, volim te!
- Sad kad znam da me opet voliš, mogu baš i krepati!
- Samo se usudi! - frknula je. - Fino odgojen konj nikad ne umire tako nepristojno.
- Što znači "nepristojno"?
- Odgojeni konj umire kad je već star i nemoćan.

BIJEG

U ranu sam se zoru uvukao u svoj šumarak, u svoje tajno skro-vište. Garova nije bilo na vidiku. Odmaralo mi se cijelo tijelo. Ras-prostro sam svu dužinu svoje duše preda se. Nitko me nije smetao, nitko se nije vrzmao u mojoj blizini. Najradije bih sretnim rzajem

77

prodrmao šumarak, no nisam želio Garovu odati svoj položaj. Naime, taj pas me svuda slijedio. Neprestano mi se muvao pod nogama, mokrio na moje busenje. Izluđivao me svojim prisustvom. Mrzio sam ga to više što ga je Zvijezda više obožavala. Uzalud sam se sklanjao na osamljena mjesta i danomice od njega tražio malo mira i samoće.

Napokon sam uspio. Posljednjih dana Garova nisam vidio. Ozario sam se. Bila je to lijepa prilika da se osvrnem unatrag i razmislim o svom životu.

"Što sam ovdje našao? U kakav sam se svijet zapleo? Otvorio sam srce Gospodaru i Zvijezdi, ali zajedno s njima u nj su ušli i nepozvani gosti: ograda, Garov, dresura, bič ... Zar između Gospodarevih konja i mene ne postoji razlika? Oni su oduvijek bili ovdje, rodili su se s ove strane ograde, a ja sam došao izvana. Zar je onda čudno što me neka sila opet vuče natrag i u sebi osjećam neodoljivi zov divljine u kojoj je sve dopušteno, gdje se problem Garova rješava jednim udarcem kopita. Mami me i privlači druga strana. Tako sam sazdan i ne znam kako da se tome odrvem? S krvlju mi u žilama kola želja da opet malo zagnjurim glavu u slasti neograničene slobode. Malo, samo nakratko, a poslije ću se opet vratiti Gospodaru i Zvijezdi. Kako bi bilo iznova koračati slobodno, bez Garova, kako bi bilo rzati mužjački pod otvorenim nebom? Kako bi bilo izvaliti se u blato i okupati u prašini? Napokon, kad se vratim, tko će uopće znati što je bilo tamo prijeko? Tko će vidjeti? Samo, ne smijem više slomiti ogradu, to nikako! Pa kako ću onda pobjeći?"

Ožednio sam i dovukao se bezvoljno do rijeke koja je svom svojom širinom presijecala Gospodarevo imanje. Bacio sam pogled prema suprotnoj obali i rješenje mi je puklo pred očima.

"Ovdje je prolaz, rijeka. Ne moram rušiti ogradu!"

Izenada je Zvijezda dojurila k meni sva uzbuđena. Opet je nosila neku tajnu, a upravo sam se takvih tajni pribojavao.

- Imam vijest dana! - rzala je kao bez daha.

78

ii odati svoj položaj. Naime,
ni se muvao pod nogama,
NVOjim prisustvom. Mrzio

"•"i/uvala. Uzalud sam se
| "l "i l l-ga tražio malo mira

• w. u ;i nisam vidio. Ozario ni. ni unatrag i razmislim

!AiH"t zapleo? Otvorio

njima u nj su ušli i

/ar između Gospo-

"luvijek bili ovdje,

| i" izvana. Zar je

i u sebi osjećam

, udje se problem

dc i privlači druga

lome odrvem? S

u ni glavu u slasti

lije ću se opet

a"ati slobodno,

ii"iiiiin nebom?

Napokon, kad

l ko će vidjeti?

kuko ću onda

kuja je svom | .;im pogled

i. Opet je >uo.

"Gdje ti je sad finoća i odgoj?" pomislio sam zajedljivo.

- Dogodilo se čudo! - sva se njezina radost pretakala iz nje.
- Čim si tako sva izvan sebe, mora da je to čudo u vezi s Garovom?
- Neviđeno! Garov je ženka.

Znao sam odavno da s tim psom nije sve kako treba, ali da će tako daleko dogurati ipak nisam vjerovao.

- A kako je sad odjednom postao ženka? - zinuo sam.
- Nije postao, oduvijek je to bio, samo mi to nismo znali, razumiješ?
- A po čemu sad znamo?

- Dobio je mlade, cijelo leglo. Tako su medeni! Da ih samo vidiš! - sva se oduševila, a onda je, spazivši moj ravnodušan pogled, prkosno puhnuła: - Vi mužjaci ste baš bez veze! - i odjurila.

Naravno, ja nisam dijelio njezino oduševljenje. U njemu me nije bilo. Nigdje me nije bilo, a najmanje u njezinu srcu i mislima. Sva je ta mjesta zauzeo Garov koji, eto, uopće nije Garov.

Zaderao sam zubima kožu na vlastitim prsima, iznutra me boljelo.

U cijeloj toj zbrci nešto sam ipak dobio, nešto za sebe. Sve dok se Garov bavio mladuncima, uživao sam opet u svom miru i tišini. A taj mir ne bih više dao, nikada i nikome.

Moj crni dan ipak je svanuo. Garov me ponovno potražio. Upravo sam hladio nozdrve u plicaku kad sam čuo njegov lavež. Pojavio se na nasipu. Zaustavio sam dah. Oko njega se nešto kotrljalo. Crnjela se zemlja.

"Mladunci!" zazebló me oko srca.

Sva ta crna masa krenula je prema meni.

Bez odlaganja sam zagazio u rijeku do koljena, do prsa, do vrata, i već sam plivao. Nisam više osjećao tlo pod kopitima. Snažna me matica povukla za sobom.

79

ZAROBLJENIK

Na suprotnoj obali iskoračio sam na suhi sprud i snažno se pro-tresao zbacujući sa sebe bisernu izmaglicu.

Usmjerio sam pogled na daleku ogradu. Stajala je nedirnuta. Nisam je slomio, nigdje je nisam oštetio. I vratiti se mogu istim putem. Uzdahnuo sam s olakšanjem.

Prvo nagnuće vodilo me prema divljim pašnjacima, ali me neki unutrašnji glas zaustavio:

"Ne idi nikada dvaputa po istom tragu!"

Zastao sam.

"Čije su to riječi u meni zastrujale? Čiji je to glas? Tako je govorio samo moj otac, nitko drugi. On je u pravu. Nema razloga da se vraćam na staro." I zaista, okrenuo sam se na drugu stranu i kročio u nepoznato, u pustolovinu.

Pred očima mi je ubrzo puklo široko prostranstvo obraslo kukuruzom. Dao sam se na posao. Nisam jeo, gutao sam, naprosto sam se punio. Glasao sam se grlato i pregrlato, i oholo gospodario poljem.

Puna sokova, savitljiva, meka, ljekovita i rskava trava se povijala za mnom. Takvu gozbu nebo odavno nije vidjelo.

Noću me, umjesto nesnosnog i reskog laveža, pratio tihi zuj zrikavaca i blagi kreket žaba, a u cik zore već sam opet skidao srebro s vrhova trava i krv je radosno plamsala i pucketala u mojim žilama. Sve na što sam nailazio pozivalo me k sebi kao dragoga gosta. Kukuruzi su me tapšali po leđima svojim stabljikama, pozivali me pod svoje listove i ondje gostili. Utonuo sam u široko polje. Neodoljivu slast remetila mi je samo misao u mojoj nutrini koja me opominjala: "Ono što je konju najslade, najviše mu škodi!" I to su bile riječi mog oca. Ali, tko da se obazire?

Kidao sam i uzimao najsvježije i najzrnatije klipove. Nije me bilo briga čije plodove berem. Grabio sam ih i povlačio prema sebi. Sve kao da je bilo stvoreno zbog mene, kao da je sav svijet zbog

ih i ii

" 80

NIK

ii sprud i snažno se pro-

ii Stajala je nedirnuta. I vratiti se mogu istim

išnjacima, ali me neki

t je to glas? Tako je i pravu. Nema razloga na sv na drugu stranu

ivo obraslo kuku-.iin, naprosto sam • ispoilario poljem. | •" trava se povijala

ilio tihi zuj zri-" skidao srebro mojim žilama. osta. Kuku-ili me pod Neodoljivu |poniinjala: -|< bile riječi

Nije me mi.i sebi. • ii zbog

c?:

mene postojao. A je li bilo baš tako? Odgovor je stigao brže no što sam se nadao.

Naglo me osvijestilo neko čudno šuštanje u zraku. Smjesta sam trznuo vratom i odskočio ustranu. Omča je pala u prazno. Ništa više nisam pitao. Sve sam znao. Ošinuo sam kopitom vjetar i pojurio ne osvrćući se.

- To je konjokradica! - frknuo sam. - Ako me uhvati, gotov sam!

Galopirao sam kroz grmlje i jarke, sav u strahu, u gadnom strahu. Posrtao sam i propinjao se. Žile na vratu gotovo su mi popucale, a oštre grude zraka začepile su mi nozdrve. Utroba mi se snažno nadimala. Osvrnulo sam se u trku.

"Kako je moguće da me tako brzo slijedi?" pitao sam se. "Je li to moguće? Je li to konj? Zar tako, konj u

službi konjokradice! . . . Od čega je duša tog prokletog konja da progoni vlastitu vrstu? Tko je taj koji podmeće svoja izdajnička pleća konjokradici i troši svoju snagu da mene uhvati? ... A možda je taj konj i sam zarobljen! Možda on i nema više izbora, nego je u tuđoj vlasti. Zato, dakle, konjokradica lovi konje, da mu služe. Zato i mene želi ščepati! . . . To znači da konjokradica nije tako moćan, ako mu trebaju konji. Tek uz pomoć konja on postaje brz i djelotvoran. Zar tako? . . .

6 Divlji konj

81

Ne, mene neće imati, neće me uloviti. Nikada! Ja ću mu pokazati kako se trči."

Tek mi se sada učinilo da sam spreman za pravi galop. Očekivao sam da u meni zabruji i zagrmi ona moćna sila, da mi se rašire krila, da dosegnu svoju pravu visinu i odnesu me u sigurnost, preko rijeke, u Gospodarevu blizinu.

Međutim, moja je naduta mješina zapinjala za cestar i trnje, teška kao da sam se nagutao zemlje. Jedva sam nosio samog sebe. Svi oni slasni zalogaji koje sam slatko pokušao, sada su se sudarali u meni i pritiskali me kao neko teško breme. Postao sam svjestan zašto je moj otac govorio: "Ono što konju najviše godi, nije za njegovo dobro!" Svi ti mamci olakšavali su posao konjokradici jer sam od njih postao trom.

Progon je trajao beskonačno dugo. Iznenada, hliptaj sreće ozario mi je oči.

- Rijeka! - uzdrhtala je svaka moja kapilara.

Brzo sam bućnuo u vodu i zaplivaio svom snagom prema spasonosnoj obali, prema Gospodaru. No, bujica me snažno vukla natrag, točno prema sprudu na kojem je stajao moj gonilac. Konjokradica se samo nagnuo i nabacio mi omču oko vrata. Bio sam zarobljen. Silom me izvukao iz vode. Svezao mi je zatim ovoj preko očiju i tako mi oduzeo vid. Podigao sam glavu, ali nigdje nije bilo sunca. Tapkao sam pipajući kopitom put pred sobom. Bez očiju konj je izgubljen. Minula me sva volja za životom. Sve je bilo gotovo.

Došlo je, dakle, vrijeme da i ja progutam što sam zagrizao, da dobijem ono što sam tražio. Posramljen i s tjeskobom u duši, čekao sam jutro i svanuće. Ni slutio nisam da takvima poput mene više ne sviće.

Mojom je uzdom upravljao konjokradica, a ja sam koračao odsutno, mrtvo, bez otpora. Dugo sam se kretao ne znajući kamo.

Iznenada me moje biće još jače uznemirilo. Izbacio ga iz ravnoteže jedan novi osjećaj, kao da sam propadao.

Uzalud sam smirivao

sna/i

da ic

Si

gulili"

DuU živulj, punili.

ko nit

kut

82

ii i im pokazati

| ii>|i Očekivao i mi se rašire fuuiiost, preko

i.ir i trnje, unog sebe.

i se sudarali mi svjestan >iti, nije za

i >>kt aclici jer

ij sreće ozario

rina spaso-iklii natrag, i"i jok radića

zarobljen. i-kt> očiju i lulo sunca. iju konj je

gotovo.

•tgn/ao, da

ii"4i, čekao

mene više

) odsutno.

.ioteže mirivao

snažne

ižne otkucaje srca. Na pamet mi je pala jedna stara misao: "Bolje te zemlja proguta, nego . . ." Sad gutala.

snane tkucaje sca. Na pamet mi je pala jedna stara misao: Bolje da te zemlja proguta, nego . . ."

Sad se događalo to, upravo to. Tonuo sam u zemlju, zemlja me gutala

PODZEMLJE

Duboko pod zemljinom površinom ugledao sam bijedan konjski živalj. Svaki je od konja za sobom vukao nešto poput malih kola punih teškog crnog kamenja i otkidajući od svog mesa i svoje duše produžavao sebi život za još koji tren, samo još malo. Ovdje se nije živjelo nadušak, naiskap, sve je bilo sabijeno i stisnuto, sve mračno i sivo, škrto i smežurano. Život se odvijao u uskim tunelima i rupčagama, među štakorima. Mjestimice je zrak dolazio u pluća škrto kao kroz slamčicu, u kapljicama. Ovdje nije bilo sunca ni mjeseca, samo duga i beskonačna noć izmiješana s nečim što je lebdjelo u zraku, zatvaralo konjima nozdrve, zavljučilo im se u grlo i izjedalo ih iznutra. Neko strašno beznadežno izmiješano s bolom zjapilo je poput mrtvih usta iz tmurnih tunela

koje je samo ponegdje osvjetljavala oštra, neprirodna svjetlost. Bježala je lijevo-desno i u prolazu ranjavala konjima zjenice, a ogromne su sjenke opkoljavale sve oko sebe kao šutljive, bešćutne nemani. Svaki je korak odjekivao kao smrtni hropac, kao da kopito drobi pod sobom kosti neke davno iznemogle životinje.

U jednom sam proširenju kroz polutamu razabrao obrise nekoliko konja, nemir, komešanje, udarce, korake, frktanje, mahanje repom, njištanje, i rzanje. Sve je zaudaralo na mokraču.

Srce mi je mahnitalo, pamet me ostavljala.

"Ovdje se ne može živjeti, eto to je! Nitko to ne može." Ali, konji su, puni zemlje, gmizali u tim rupama kao gliste iza kiše.

Nekoć mi se ono bogato, zeleno prostranstvo Gospodareva pašnjaka, ono jezero trave puno sunčeva blještavila činilo skućeno i preusko za svu širinu života kojega sam osjećao u nozdrama.

83

Lomio sam ogradu njegova posjeda jer me ona gušila, stezala mi je dušu već i sama pomisao da sam bilo čime omeđen.

A sad sam bio doslovce sapet u svoju kožu, s dušom u nosu. Oči su se unezvijereno i uzaludno napinjale da u zraku uhvate neki tračak nade. Nitko nije znao je li pred njim prijatelj ili neprijatelj. Nikoga nisam poznavao. Očajno sam u sebi dozivao slike neba, vjetra i oblaka, kiše i lišća koje šušti, zvjezdanog svoda, rose s proplanka i mjesečeva sjaja u grivi najdraže kobile.

"Gdje je sad moja Zvijezda? Nikad više, sve je izgubljeno. Toliike su mi divote nekad blistale pred očima, a sad su zauvijek sakrivene. O, kako bih sada znao cijeniti sve to! Ne, ne bih više bio slijep. Što bih dao za jednu šetnju sa Zvijezdom prije Sunčeva zalaska i sušanj njezinih nogu kroz mekoću paprati! Što bih sada dao za jedan gutljaj bistre vode iz Gospodareva pojila? Da mi je to sve još jednom!"

Počeo sam se njihat. Bio sam pred slomom. Sve sam izgubio, sve što sam imao.

- Glavu gore, ljepotane! - začuo sam promukli glas.

- Taj glas, zašto me uznemirio? Odakle ga znam? - okrenuo sam se i spazio obrise neke kobile.

- Svijet je malen, ha? - tiho se nasmijala.

- Ti!?! - uzdrhtao sam.

- Na svašta sam već navikla, ali da ću tebe ovdje sresti, to nisam ni sanjala.

- Nera? Kako si ovamo dospjela?

- Upravo sam ja to htjela tebe pitati!

- Kaži mi, kako izdržiš ovdje? Može li se preživjeti?

- U tri ćoška, kakvo pitanje! Da ti kažem nešto za utjehu? - oči su joj bljesnule. - Ovo je najniže što si mogao pasti. Gore od ovog ne može biti.

- Pa dobro, je li ikad itko izišao?

- O, da! Konji izlaze, ali s nogama u zraku. Čim krepaju odmah ih iznose.

84

i. stezala mi

• ni u nosu. uhvate neki neprijatelj. neba, vjetra, proplanka

!|i-no. Toliike

i k sakrivene.

i bio slijep.

\ a zalaska i

i.i dao za jedan

Ih sve još jed-

"• sam izgubio,

ti! glas.

•n? - okrenuo

ovdje sresti, to

, "n l|VJcti?

i *i "\ utjehu? - f!-. | i ""li. Gore od

krepaju odmah

- A hrana, ima li barem hrane?

- Ima, s okusom zemlje i prašine.

- Nije valjda sve tako crno?

- Ovdje je sve crno, baš kako i izgleda ... A sad mi se mići s puta! Moram dalje tegliti inače će me bič oplesti po leđima. Vidimo se kasnije!

- Mislio sam da u podzemlju barem nema biča?

- Loše si mislio! - čuo sam odgovor iz mraka.

NERA I JA

Košmar, bura osjećaja, kovitlac misli pustošili su u meni. "Nisam junak, ja sam samo običan konj, ovdje ništa ne vidim, strah me!"

Išao sam zbunjen za grubom i nevidljivom rukom iz mraka.

"Kakvog smisla ima moj silazak ovamo? Što se ovdje od mene traži?" To nije ulazilo u moju glavu. Negdje blizu, u tami, čučao je pritajeni bič. Koje li ironije! Tražio sam potpunu slobodu, pobjegao sam od ropstva, a

sad mi je uzda opet zategnuta u žvalama, opet sam upregnut i potežem za sobom vagonete, kako su ovdje nazivali neka mala kola. Tu me čekalo isto robijanje kao i gore. Ovo je bio samo još teži oblik moga poraza, moga predavanja očaju, mog pada u beznađe.

"Sto može bespomoćan konj? Kako da se spasi odavde? Kako da se izbori za izlazak iz tame? Kako da dosegne slobodu svjetla i zelenila? Kako?" razbijao sam glavu teškim mislima.

- Nešto moram učiniti! - zanjištao sam i strugao zubima po mraku ne bih li dohvatio bič i pregrizao mu grlo. Istovremeno sam prsima prevrnuo vagonet i zgazio ga nogama. Pobjednički sam zarzao, cijelo je podzemlje čulo moju pobunu.

Ono što se potom dogodilo bilo je na granici razuma. Tko zna, možda sam zaista slomio bič jer se iz tame zlovoljno na mene okomila batina. S nekoliko bezdušnih udaraca gotovo mi je raskolila lubanju.

85

Sjetio sam se Nerinih riječi da konji odavde mogu izići s nogama u zraku i smirio se. Tako mi se, naime, naopako nije izlazilo. Još ne.

Otada sam se povlačio i zazirao od batine kao da je kužna. Grozio sam se njezine blizine. Izbila je iz mog uma svaku pomisao na prkos i otpor. Zvonila mi je u kostima.

Izvlačio sam vagonete pune crnog kamenja i vraćao se s praznima. Nikakve prilike za junačka djela, nikakva neposluha, ni izgleda za bijeg. O tome nije moglo biti ni govora, ali je najgore bilo to što mi je bila zarobljena i duša. Nije to bio samo poraz mog uma i tijela. Svakodnevni je život bilo beskonačno ponavljanje istoga - istih pokreta, istih koraka, neprestano vraćanje na isti trag, ista vječna jednoličnost, bez nade i mogućnosti da ikad dođe do najmanje promjene, kretanje s istim punim vagonetima u jednome i vraćanje s praznima u drugom smjeru. To je bila jedina mijena. Ovdje nije bilo ni izmjene dana i noći.

Otupio sam. Gospodar i Zvijezda izbljedjeli su u mojim sjećanjima, a zeleni je pašnjak pokrila crna prašina. Kretao sam se kao u bunilu, nisam bio svjestan vlastitih koraka, kao da sam spavao. Jedino blisko stvorenje u tom mraku bila je Nera. Sretali smo se u vrijeme obroka i spavanja.

Prilikom hranjenja svatko je bio posve zauzet obnavljanjem snaga i nastojao je što bolje iskoristiti vrijeme predviđeno za to. Taj trenutak predaha uvijek je bio prekratak. Tek u doba spavanja konji su imali prilike za druženje, ali su im se tada sklapale oči od umora. Spavali su stoječki, uvijek na tri noge, a četvrtu su odmarali. I tako, naizmjenice, težinu tijela su premješтали s kopita na kopito, ukруг, do jutра, odnosno do buđenja. Jer ovdje se sav život odvijao od mraka do mraka.

Poučen starim iskustvom, zazirao sam od Nere i trudio se da ne mislim na nju, ali njezina je blizina činila svoje. Ubrzo sam otkrio da nestrpljivo iščekujem te trenutke zajedničkog opuštanja. Osjećao sam ugodu, kraj nje mi je bilo lijepo, nekako bolje. Bilo je to jače od mene, nisam se mogao odvrati. Moje srce je zvalo u pomoć,

ono je pripadalo /
nisam više mogito
uzmicanje. Nem t<
ništa toliko sl.tl
njezine prisiliti*"

staviti moju >mli Osluškiavao "i "Zašlo dti *<

Zvijezde vi<i- t.

ikad više i/.i

Taje ve/a pi

Ona će ubi/"

od nas nniJj.

lud sam ljer.

i patio, /uli Nera iu)<

Bio sam /mi

kretnjama, I

da joj se pil

joj i/lijen

srca, vidu

kao da ji

Moj joj |

smo se f? N"

u očitu u

SlgUlti

86

11 izići s nogama i/la/i!o. Još ne. h ku/na. Grozio sao na prkos

,c s praznima. ni izgleda za i,- hilo to što mog uma i ni|c istoga - .ir. ista vječna 1.11 manje pro-i \ taćanje s i (>vdje nije

mojim sjeća-|.im se kao ,1111 spavao. uh smo se

11111-111 snaga ih Taj tre-m | a konji I umora, i I tako, | ukrug, \ijao od

ho se da ni otkrio

< Kjećao i to jače
pomoć,

ono je pripadalo Zvijezdi. Ali, suviše sam se nagnuo prema Neri, nisam više mogao natrag. Uzalud je bila griznja savjesti, uzalud uzmicanje. Nera je bila zanosna i poželjna. U sebi nisam osjećao ništa toliko stabilno i čvrsto da bih se mogao oduprijeti izazovu njezine prisutnosti, privlačenju njezina daha. Ništa nije moglo zauzaviti moju žudnju za njenom blizinom. Sve me na njoj uzbuđivalo.

Osluškiavao sam njezino šuškanje. Grickala je sijeno uz ogradu.

"Zašto da se opirem? Zašto se ne bih prepustio ovoj kobili? Zvijezde više nema, ona je za mene izgubljena. Nema načina da ikad više izađemo odavde, da joj se vratim, da je ikad više vidim. Ta je veza postala neostvariva. Valja prekinuti čak i s takvim mislima. Ona će ubrzo doći tuđe ždrijebe i voljeti drugoga. Ženke su drukčije od nas mužjaka, brže prihvaćaju stvarnost, lakše se prilagode." Uzalud sam tjerao od sebe tu ružnu sliku. Osjećao sam bolnu ljubomoru i patio. Zato sam se okrenuo Neri.

Nera nije ni sanjala što mi je učinila, kakvu je bol raspršila? Bio sam zarobljen njezinim mirisom, njezinim dodirima, njezinim kretnjama. Bila je ispunjena sva tmina oko nas. Gorio sam od želje da joj se približim, da joj iskažem zahvalnost što je postojala, da joj izlijem pred noge svu silinu svojih osjećaja. Čitao sam joj iz srca, vidio sam u njemu sve što je imala, a unutrašnjost tog srca kao da je govorila: "Sve je ovo tvoje, samo sam za tebe čuvala." Moj joj je dah poput lahora milovao grivu. Od tolike blizine oboje smo se gušili.

- Nekad sam ti se sviđala! - rekla je dok joj se sjaj ljeskao u očima.

- Još si uvijek pristala.

- Ali tvoj pogled luta nekud daleko. Ti sigurno imaš nekoga. Sigurno si tamo ostavio neku . . .

- Ne, ne - slagao sam - samo me obuzela tuga za onim našim pašnjakom i za starim, dobrim vremenima.

- Bila sam tada prkosna i ohola, mislila sam da mi sve mora odmah pasti pred kopita.

87

- Rado bih te nešto pitao . . . Jesi li voljela Šarca?

-- Da ti pošteno kažem, voljela sam ga, a prije njega i tebe. Ali moja je nesreća bila u tome što sam ipak najviše voljela sebe. To sam, kao što vidiš, skupo platila. Izgubila sam sve, svoju slobodu, svoje ždrijebe i sebe. Da, patila sam, ne bi vjerovao koliko! Tko može upoznati drugoga iznutra? Znaš, ovdje sam beskonačno dugo slušala glas koji mi je zvonio u ušima: Nero, ti si gotova, ti si mrtva. Za tebe nema povratka! Nikada, nikada, nikada! I onda si došao ti. Ne možeš zamisliti što se u meni zbilo kad sam te ugledala. Ti znaš da prema tebi nikad nisam bila ravnodušna, ali sada . . . Možda ne bi sve ovako nesretno završilo, možda ni ti ni ja ne bismo bili ovdje da sam tada drukčije postupila.

- Ne vrijedi se baviti takvim mislima. Važnije je ono što sada možemo učiniti jedno za drugo.

- Vjeruj mi, nikad mi nisi prestao biti drag.

- Nero, i meni je veoma stalo do tebe. Ti to znaš.

- Znam, znam - glas joj je bio mekan kao preporođena trava.

SUMNJA I BEZNAĐE

- Nera! - svakog sam dana ponavljao. - Hajde da nešto učinimo za sebe, da se spasimo. Zamisli kako bi bilo lijepo da izađemo odavde.

- Ti sanjaš!

- Zašto? Imamo Gospodara, on sve može.

- Probio si mi već uši time. Shvati jednom da je s Gospodarem svršeno. Nikad ga više nećeš vidjeti. To je gotovo! A i da ga vidiš, što bi pomoglo? Ima on važnijih briga nego da nas izbavlja. Uostalom, on bi nam prvi odro kožu.

- Odakle ti takve ideje? - raširio sam oči.

- Gospodar je naš neprijatelj i on je samo divlja životinja. Vjeruj mi, do danas nisam našla razloga da drukčije mislim. Zar si ti

88

li voljela Sarea?

>, ti prije njega i tebe.

k n n j v i . s v voljela sebe.

m i i i i " v c . s v o j u s l o b o d u , i r o v a o k o l i k o ! T k o i b e s k o n a č n o d u g o p o l o v a , t i s i m r t v a . i * 1 o n d a s i d o š a o . i n i j e u g l e d a l a . T i

i t a , a l i s t i l a . . . M o ž d a

i 1 1 n i) . i n e b i s m o b i l i

4 f f l t r j e o n o š t o s a d a

i o / n a š

r f j o r o d e n a t r a v a .

l a | " l e t l u n e š t o u č i - d a i z i d e m o

> l i i g a v i d i š , 1 1 i U o s t a -

| . i . V j e - u s i t i

s l i j e p ? T k o n a m j e o v o u č i n i o ? T k o n a s j e o v a m o s t r p a o ? D a t i k a ž e m i l i i s a m z n a š ? K a k v e n a m j e m u k e n a m e t a o ? K o l i k e j e k o n j e u n i š t i o ? K a ž e m t i , o n j e z v i j e r !

- Čekaj, ipak ne možeš izjednačiti Gospodara s divljom zvijeri. To ne ide. Odakle onda staje, tko ih je

napravio? A ograda, tko je nju postavio?

- Ograda je narasla kao što raste i trava, a tako i staje. Sve nam to priroda daje.

Ostao sam zapanjen.

- Moj otac - brzo je nastavila - nije bio bilo tko. Mnogi su ga u stadu poštivali. A znaš što je govorio? Sve što postoji stvoreno je zbog konja i služi njemu. Konj je početak i kraj, prva svrha prirode i njezin cvijet. Hajde kaži, ima li što ljepše od konja? Konj je ona divna tajna svijeta, konj je vrhunac, ali samo dok je slobodan. Zato toj slobodi nitko ne smije stati na put, pa ni Gospodar jer nas on drži u ropstvu, želi nas zaulariti, podrediti sebi, oduzeti nam dostojanstvo i ponos. Konj se cijelog života mora boriti da ostane slobodan. To je smisao našeg postojanja. Tako je govorio moj otac. Konj se mora otarasiti Gospodara i svih ograda i vratiti u divlje predjele, u otvorenu prirodu. Ondje je naša postojbina, razumiješ? Za taj cilj vrijedi poginuti. I vlastito sam ždrijebe za to žrtvovala. Napokon, i sama sam zarana ostala siročić. Tek što sam malo porasla, moji su roditelji jednog dana nestali s pašnjaka kao vjetrom zbrisani. Trčala sam od jednog konja do drugoga, rzala i zvala: "Mama, mama!" Napokon su mi rekli da sam ostala sama i da se s tim moram pomiriti. Nisam mogla shvatiti da su moji otišli onamo odakle se konji više ne vraćaju. Što hoćeš da ti kažem? Gospodar ih je tamo odveo i zato sam ga mrzila i još ga mrzim, i njega i sve konjske njuške koje mu se ulaguju i dodvoravaju. Gospodar se uvijek uplita u moj život, klao je i otimao kao vuk. Čim sam nešto stvorila, on je to razorio. Zato te molim, nemoj ga spominjati, ne želim za njega čuti jer sam te zavoljela. Sada opet nešto imam što me grije iznutra i ne želim to izgubiti. Kad čujem za Gospodara, sva se naro-

89

gušim. I sam vidiš da ga nema svrhe dozivati, da je besmisleno ... Konj u neprilici ne zove vuka da ga izbavi. Pogledaj oko sebe koliko zla se događa na sve strane. Gospodar je kriv za to. On je za mene krvožedni ubojica. On nas je strovalio u podzemlje, zbog njega je naš život ruina.

- Smiri se, Nera! ...

Nade o zajedničkom životu odjednom su splasnule. Nera je sve učinila, sve je dala od sebe da u meni ugasi i zadnji plamičak nade. Vjerovao sam da će me njezina ljubav ohrabriti i da ćemo zajedno tražiti izlaz iz ovoga teškog položaja. Ali, ta je kobila zatirala kopitom moje najnježnije čežnje, zakapala je moju vjeru u izlazak i nije joj dala da uskrсне. Postalo mi je jasno zašto je Sivka nekoć govorila: "Nera nije za tebe!" Ali, sve je bilo gotovo. Uzalud sam se kajao. Svi su konji već znali za nas, a i Nera je još uvijek nešto veliko očekivala.

Ne, nisam je mogao ostaviti i okrenuti joj leđa samo tako. Suviše bi boljelo i nju i mene. Iako smo bili samo dva odvojena bića, dva osamljena stvora, svoje zalogaje nismo uspjeli podijeliti. Svatko je i ubuduće morao sam gutati svoje bale, svoju muku. Putovi su nam se razišli. Nera je željela dalje bez Gospodara, a ja s njim. Posumnjao sam: "Možda ona u meni vidi priliku da dobije ždrijebe, možda se nada da će to upaliti? Možda njoj i nije do ljubavi i toplih osjećaja, nego samo traži način da izide odavde, da sebe spasi? Nije li to opet njezina stara igra? Je li Nera postala draga i jednostavna ili je još uvijek lukava i prepredena?"

Otrov sumnje mi se uvukao pod kožu. Sav jad i gorčina koju sam dotad osjećao umnogostručili su se i moje srce stezali su zmijski zagrljaji. U njemu se kotilo leglo sumnji. Moje je stanje postalo mnogo gore nego prije. Uzalud sam se tješio: "Napokon, tu smo da se jedno o drugo oslonimo. Zar i to nije nešto?"

!|*,,",!

o i

m

90

iH"sinisleno . . .

iiku M-he koliko

On |i- /a mene

/•">)", njega je

Nera je sve

inu"ak nade.

nm zajedno

ili kopitom

ik i nije joj

ik4 govorila:

iu se kajao.

iršto veliko

>>. Suviše

i>ića, dva

vatko je

i su nam

sumnjao

možda se

isjećaja,

i je li to

liivna ili

ma koju

i zmijski
postalo
"" - o tlrugo
GRUDA SPASA

Razmišljao sam mnogo o Neri i sebi. "Zašto smo u tami?" U sjećanjima sam se vraćao na mjesta gdje smo se ona i ja ogriješili

O Gospodara.

Sve dok se nisam našao u podzemlju, mislio sam da sam nekako izmigoljio krivici, da nisam pogriješio jer nisam srušio ogradu. Ali, kad sam ovdje ugledao Neru, znao sam da sam se izjednačio s njom

1 njezinim prekršajem. Pogreška je, dakle, postojala. "Gdje sam je učinio? Kako se to zbilo?" Tada mi je sinulo: "Prava ograda nije na Gospodarevu imanju nego u meni, u mojim mislima. Nju sam polomio. Tako sam prešao na drugu stranu, tako sam napustio njegovu zapregu. Zato me sve ovo stiglo."

Sve mi je to postalo jasno tek kad sam vidio što se dogodilo drugim konjima. "Nerini su roditelji učinili isto, odbili su uzdu. Zar je" onda čudno što su zaglavili? Što se danas Nera tome čudi? Njezin otac i majka bili su u stalnom ratu protiv Gospodara. Zato su ih stizali njegovi udarci. Oni su stali na protivnu stranu, svrstali su se protiv njega. I Nera je išla njihovim stopama. Gospodar ju je upregao u svoja kola, dao joj je priliku, ja sam to vidio, dobro sam vidio, ali je ona odbila to pomirenje. Tu je pogriješila. U tome je i moja pogreška. Oboje smo dobili njegova kola. A ako je tako, sve treba okrenuti, zamijeniti - gdje je prije bilo odbijanje, sada mora biti prihvaćanje. Potrebno je uzeti na sebe svoju uzdu, ma kakva ona bila. Baš to dosad nisam činio. Mislio sam da se ponašam dobro dok sam se bunio. To je pogrešno polazište svih konja. Prihvaćanje je prvi korak prema izlasku iz tame. Eto, a sad još ostaje pitanje što ja moram prihvatiti, ovdje u podzemlju. Što mi je tu najbliže? Što u meni izaziva najveću pobunu? Lako se izmiriti s Gospodarem kad mu čuješ glas, kad si mu blizu. Odmah znaš što on želi i lako ga je poslušati. Ali, kako to učiniti na daljinu, kad ga ne vidiš, kad si od njega beskrajno daleko i kad ne čuješ njegov zov? Što ti poručuje? Što traži od tebe? Nešto, neko pravilo mora postojati. Kad

91

sam se ja osjećao najbliži Gospodaru? . . . Bio sam mu najbliži kad mi je njegov teret bio na leđima, kad sam ga nosio, kad smo zajedno jezdili. Tada smo bili spojeni u jedno tijelo, isti pokret, jedinstveni u svemu. Da sam ga tada zbacio, bila bi to očita propast, više od pobune. Kako je to jasno! Ostaje, dakle, da otkrijem što mi je ovdje najbliže, to moram uzeti, to je njegov teret koji moram ovdje nositi, ma kako mi bio odbojan i neprihvatljiv, to će me s njim pomiriti i odavde izvesti."

Spustio sam glavu na tlo i osjetio oštre bridove tvrde, crne grude ugljena. Na sve je strane bilo takvih gruda.

"Puno ih je podzemlje. Eto, tome se moj um najviše opire, to mi je najbliže, to mi je ovdje najteže nositi, to mi je najteže prihvatiti. Preko ove grude ja ću služiti Gospodaru. Zamislit ću da mu ona treba, da mu koristi, da mu je važna, da mu je vrijedna. Time će i moja uloga ovdje postati važna."

Privukao sam k sebi, prihvatio i zubima podigao tu ugljenu grudu čudeći se kako je bila laka, a s njom kao da je i cijelo podzemlje izgubilo težinu. Čuvao sam je u ustima kao najveću dragocjenost. Bila je to moja veza s cijelim svijetom, moja poruka Gospodaru, moje izmirenje s njim. Nije važno što nisam znao kako će ona doći do njega, što je naizgled bila crna kao najdublja tama oko nas, što nisam razumio ništa od svega, ipak sam mu s njom slao cijeloga sebe, bez ostatka. Opet sam lio znoj za njega. Muka koju sam osjećao bila je teret njegova tijela, on me opet jahao i ja sam ga nosio. Radio sam za njega. To je imalo smisla. U mislima sam prešao presudnu liniju, vratio se unutar ograde. Opet smo bili na istoj strani, opet zajedno. O, kako je to godilo! Svoju sam grudu ugljena ljubomorno čuvao, a s njom sam i zaspao.

Vu

||"li

92

Bio sam mu najbliži kad

|";;i nosio, kad smo zajedno

ln, isti pokret, jedinstveni

to očita propast, više od

. ila otkrijem što mi je

"V icret koji moram ovdje

| iviitljiv, to će me s njim

hritlove tvrde, crne grude

i -Puno ih je podzemlje.

mi |r najbliže, to mi je

1111 Preko ove grude

i neba, da mu koristi,

i moja uloga ovdje

i) tu ugljenu grudu i cijelo podzemlje i-ću dragocjenost, nuka Gospodaru, kuko će ona doći tmna oko nas, što

ijom slao cijeloga " koju sam osjećao ln sam ga nosio, sam prešao ntt istoj strani,

i " njom sam i

GOSPODAREV GLAS

Utonuo sam u neku izmaglicu, u san prepun košmara i nemira. Pred oči su mi navrle slike.

Vodio sam Zvijezdu na pašnjake gdje je živjelo divlje stado. Koračali smo jedno uz drugo. Zašli smo duboko u široko prostranstvo neobuzdanog raslinja i uživali gostoprimstvo divljine. Pred mojim su očima počeli nicati dobro poznati predjeli. Bio sam nadomak svog stada, ondje gdje sam nekoć bio predvodnik. Osjećao sam se opet svoj na svome, opet kod kuće.

- Što se zbiva? Kakvo je to čudo? Zašto je priroda tako nestvarna?

Pun ganuća, sa suzom u oku sretao sam stare prijatelje iz djetinjstva, tolike poznate konje. Ržuci, išao sam od jednoga do drugoga. Čudilo me što sam među divljim konjima vidio Šarca, Sivku i Sjenu i još neke druge Gospodareve konje. Brižne oči moje majke milovale su Zvijezdu toplim pogledima. Blistao sam od sreće. Odjednom sam spazio starog Bijelca. Uzvrpoljio sam se i pohrlio mu ususret. Toliko sam mu toga imao reći. Izgledao je ponosno. Gukao je kao golub, a velika bijela krila bila su mu sklopljena.

Atmosfera se, međutim, nekako čudno izmijenila. Nešto je prijeteće visjelo u zraku. Usmjario sam pogled gore. Svojim glomaznim trbusima ogromni su oblaci zapinjali o krošnje drveća. Naglo se smračilo. Oluja je bila na pomolu. Vjetar kao da je namjeravao otkinuti grive s konjskih vratova.

Oblaci su tonuli sve niže, a onda su propali na tlo. U njima su plivale vatrene zmije koje su uz prasak gromova ujedale nemoćne konje.

Stari je Bijelac mahnuo krilima i uzletio. Znao sam da se vinuo visoko, iznad oluje, iznad oblaka, prema suncu.

- Gdje je Zvijezda? - zazeblu me oko srca.

Pohrlio sam njezinim tragom parajući prsima gnjecavo truplo oblaka. Kroz neprozirnu maglu do mene je dopirao metež, sudar

93

konja, njištanje i vapaji. Bauljao sam nasumce gubeći prisebnost i kontrolu nad sobom.

- Pomor, ovo je pomor stada! - čuo sam nedaleko od sebe. Vatrene zmije su srdito ujedale lijevo i desno u tom paklu u

kojem su se konji izbezumljeno propinjali, mahnitno treskali jedan

0 drugoga, grizli se i gazili sve pred sobom.

Čuo sam podmuklo siktanje. Jedna vatrena zmija okomila se na mene, ali joj je put presjeklo neko živo truplo koje je uletje lo među nas. Zmija je zazviždala nad njim. Čuo sam bolan urlik i sudar tijela sa zemljom. Od tog me zvuka i prizora prožela jeza. Izbezumio sam se i ukočio. Sve mi je otkazalo, i glava, i tijelo.

Siktanje se ponovilo.

- Ne! - drhtao sam od groze. Bio bih skočio, bio bih poletio, ali se moj mozak ukočio od straha. - Ne i ne! Zar osim svog uma nemam u sebi ništa drugo što bi moje tijelo slušalo, što bi pokrenulo moje noge? Stajao sam kao skamenjen.

Tada sam začuo snažan glas:

- Troker-kas-galop!

Zmija je prestala siktati. Napregao sam sve mišice. Udovi su poslušati, tijelo se pokrenulo. Munja je udarila u prazno.

- Troker-kas-galop!

Poletio sam za Zvijezdinim glasom, prema njemu, samo prema njemu. Krčio sam sebi put kroz maglu, osjećajući da ga sve bolje

1 bolje čujem, da sam mu sve bliže. Vidio sam kako oko mene mnogi konji vrludaju, beznadno jure ukrug, međusobno se sudaraju i ginu bez milosti. Nisu znali kamo bi sa sobom, kako bi se spasili. Nisu razumjeli glas koji je i njih zvao.

- Za mnom, amo! Ja vidim svjetlo izlaza! - viknuo sam i mnogi su me poslušali. Slijedili su me u gomili.

Probijali smo se iz oluje.

Napokon, sunce je bljesnulo. Njegov sjaj nam je milovao zjenice, bili smo na sigurnome. Okrenuo sam se.

- Evo i nas! - Zvijezda je iskoračila iz mračnog oblaka i sretno

94

I

Ijftt Miti nasumce gubeći prisebnost i

>/tel i im sam nedaleko od sebe.

"Ir Ii|i-|D i desno u tom paklu u i"t|l|.ili, mahnitno treskali jedan

..ih,mi.

> \.iiu na zmija okomila se na upio koje je ulet jelo među ni bolan urlik i sudar tijela i pm/da jeza. Izbezumio : r. ,i i tijelo.

|"kočio, bio bih poletio, ne! Zar osim svog uma luftjtlo, što bi pokrenulo

I

mišice. Udovi su i prazno.

mu, samo prema ilii ga sve bolje |..tko oko mene bito se sudaraju kn hi se spasili.

s.un i mnogi i - oluje. |viiio zjenice.

l.tkn i sretno

se nasmiješila. Za njom se pojavila kolona meni nepoznatih, plemenitih dorata.

- Troker-kas-galop! - odzvanjalo je odnekud. Pogledali smo se.

- Mislila sam da si to ti zvao.

- A ja da si ti!

- Ako nismo mi, tko je onda?

Ugledali smo ga. Ozareni, pošli smo mu ususret. Gospodar nas je čekao raširenih ruku. Bio je to njegov glas, on nas je izveo iz pogibelji.

Probudio sam se kao okupan znojem. Još uvijek drhteći kao u groznici, taknuo sam repom kobilu do sebe.

- Ti si? - prenula se Nera. - Što je?

- Dobio sam potvrdu. Čuo sam glas.

- Kakav glas?

- Glas upućen meni.

- Ama, čiji glas?

- Njegov. Zvao me Gospodar.

- Bulazniš!

- Čuo sam ga u snu.

SMRTNA OPASNOST

Među konjima je nastalo komešanje. Bila je to uobičajena gužva uoči polaska na rad. Pokrenuo sam kopita. Pod mojim je nogama zaškripala tama. Osjećao sam težak umor kao da nisam oka sklopio, kao da je pola stada protutnjalo preko mene. Stezao sam zubima svoju spasonosnu grud u ugljena i izgledao sam sebi smiješan i bijedan, a u glavi mi je tutnjalo.

"Ali to je ludo, to je besmisleno! Služiti grudi ugljena, s njom se pomiriti! Zar ću tako izići odavde? Ni govora, nije moguće. Kako me taj crni komad može povezati s njim? Ugljen ni sam sebe ne

95

može podići s tla, a kamoli izići van. Pa kako će to onda mene izbaviti iz podzemlja? Nema mi pomoći. I Gospodar je nemoćan kao i ja, kao i svaka druga životinja. Njegova ljubav prema konju samo je izmišljotina. Odavde nema izlaza. Što sam ja umislio? Da ću zarzati i Gospodar će dotrčati, što li? To su gluposti! Svi će mi se smijati."

- Što to radiš? - Nera je zastala videći me s komadom ugljena u zubima.

Bez riječi, prišao sam vagonetu i spustio u nj svoju grud u. Taj mi je vagonet odmah postao nekako drag jer je u njemu sada bio i moj teret. Nisam se više ludo želio osloboditi njegove težine, izmigoljiti nekud ustranu, polomiti spone svoje zaprege, naprotiv. S tim sam komadom napokon priznao da je moj posao koristan, da ima smisla i ja sam napokon prihvatio svoj položaj.

- Kažem, što ćeš s tim komadom? - ponovila je Nera.

- Šaljem ga gore.

- Kako znaš da tamo odlazi?

- Nisam rekao da znam, ja ga samo tamo šaljem.

- Zašto?

- Taj ugljen, taj crni kamen potreban je mom Gospodaru.

- Što bi on s njim? - tiho se nasmijala. - Gospodar ne jede kamenje. Glupo je što vjeruješ da mu to treba.

To je zaista zvučalo uvjerljivo. Ni ja nisam mogao zamisliti Gospodara s ugljenom među zubima. Bila je to glupa slika. Ali, u tom je komadu bila pohranjena sva moja goruća ljubav prema njemu. Želio sam da mu ona grije srce, samo nisam znao kako? To je izgledalo neostvarivo. Nera je, čini se, bila u pravu. Ona je čvrsto stajala na tlu, a ja sam lebdio u oblacima.

Radili smo naporno. Znoj se s mene slijevao potocima. Uzalud sam se trudio da se više ne bunim, da sve to prihvatim, ali je to bilo teško. Toliko sam stezao zube da sam napokon pregrizao i svoju nadu. Nakraju su mi ostale samo sumnje. Kružile su oko mene kao obadi. Koža me svrbjela. Uzalud sam tjerao tu gamad od sebe,

96

uh

o će to onda mene "•.podar je nemoćan

II ubav prema konju | iin ja umislio? Da u i"luposti! Svi će mi komadom ugljena

III svoju grud u. Taj i njemu sada bio

i at težine, izmi-

naprotiv. S tim

koristan, da ima

il.i |c Nera.

I iospodaru. podar ne jede

misliti Gospo-

t Ali, u tom

i"tema njemu.

kako? To je

i >n;t je čvrsto

ni,-i. Uzalud

i. ali je to

io i svoju

mene kao

od sebe,

nije pomagalo. Samo bi prhnule uvis, opet se vratile i odmah iznova ubadale do krvi. Nisam više znao kako bih se branio, pa sam zapjevao.

-- Što ti je? - okrenuo se neki konj u prolazu. - Što ržeš tako veselo? Zar ti još nije dosta ovakvog života?

- Radujem se jer ćemo ubrzo izići odavde! - bubnuo sam i ostao živ.

Moj je sugovornik ušutio kao da mu se smrznuo dah u nozdrvama.

Mahnulo sam nehajno grivom i nastavio svojim putem pjevajući. Nakon završetka rada Nera mi je prišla sva uzbuđena. Snažno me gurnula.

- Kud si navalila? - pitao sam.

- Samo nam je to još trebalo! - puhнула je srdito.

- Što?

- Odlučili su da te ubiju. Osudili su te na smrt.

- Ama, tko?

- Ostali konji, razumiješ? Za osudu će saznati cijelo podzemlje, svi konji. Vrebat će te na svakom koraku.

- Mene su osudili, zašto?

- Lijepo sam ti govorila: "Šuti o svojim snovima, o tome šuti!" Ali ne, ti baš tražiš nevolje. Nekome si nešto lanuo, širiš lažne glasine, eto to je! Uzbunio si konje, osobito one nezrele. Moglo bi im pasti na um da se pobune, napuste rad i sami počnu tražiti izlaz. To bi ugrozilo naš opstanak ovdje. Zato su ti tu kaznu natovarili na vrat. I mene su isključili iz svojih razgovora. Što ćemo sad?

- Kako će me ubiti? - zurio sam u nju netremice.

- Kao da za to ovdje nema prilika? Dovoljno je da te u prolazu gurnu u neku mračnu jamu. Ako ne slomiš šiju, slomit ćeš barem nogu, a onda se možeš pozdraviti sa životom.

Uozbiljio sam se. Kad te konji osude, onda možeš početi odbrojavati samo vrijeme koje ti još preostaje. Bez sumnje, ti su četve-ronošci bili zloradi i gadni. U ovom mračnom zvjerinjaku bili su kivni na sve i svakoga.

Kroz polumrak sam sa strepnjom pazio na njihove opake šije. Još su zborovali. To mi nije bilo po volji.

Zagrizao sam svoj zalogaj, ali mi je prisjeo. Pomislio sam da mi je posljednji.

"Što sam im skrivio? Vjerovao sam u izlaz, to je sva moja krivica."

Nikako nisam uspijevao odagnati neki neodređeni, loš predosjećaj. U zraku se osjećao dah nesreće. Spustio sam glavu i prkosno strignuo ušima.

"Nije ovo prvi put da sam u smrtnoj opasnosti! Koliko sam puta

98

prije "h<

i o j w n";

ne dom

ti u •%;

potre""

"I" min

.(

,! t<

putem pjevajući. 11.-1"uicna. Snažno

uliti).;

rio podzemlje,

i u tome šuti!" mi. širiš lažne nlf. Moglo bi

u tražiti izlaz, i/mi natovarili

ćemo sad? ticc.

14 Ic u prolazu itul ćeš barem

i odbro-ti su četve-iku bili su i pazio na volji. 10 sam da

i krivica." dosje-ikosno

ni puta

prije dvoboja mislio da je protivnik jači? Moj me otac učio: "Ne boj se nepovoljnih okolnosti, nemoj na njih

misliti, nemoj ih gledati, one donose neuspjeh. Nije važno kako protivnik tebi izgleda. Upri oči u svoj cilj,

čvrsto se drži uza nj i uporno misli što ti je još potrebno da bi ga dosegao. Radije vjeruj, privuci uspjeh kao što

se privlači zalogaj trave. Uspjeh nije za lijenčine. Trava ti neće sama uletjeti u usta. Moraš joj poći ususret.

Tko odustane, taj je unaprijed izgubio bitku.""

Polako, u glavi mi se razbistrilo.

"Ovo što se događa, odvraća me od mog puta do Gospodara, od mog stvarnog cilja. Sve ove nevolje, i ta

smrtna osuda, samo su nepovoljne okolnosti. Povratak Gospodaru je moja prava bitka, sve ostalo su prepreke.

A da bi ta bitka uspjela, moram razraditi svoj borbeni plan i dati sve od sebe da se on ostvari.

BORBENI PLAN

Kad smo se opet našli među vagonetima, bio sam bolje volje. Pozdravljao sam konje, razgovarao sa svima. Bili su ljubazni kao nikada. Bili bi to najbolji i najiskreniji konji na svijetu da nisam znao što im se tajno vrtjelo po glavi. Ljubaznost prema meni samo su hinili. Ipak sam ih volio. Tapšao sam ih repom u prolazu i svakome se osmjehivao.

- Bit će bolje, prijatelju. Ne brini, prestat će naše nevolje! Vukao sam svoj teret iz petnih žila. Izmirio sam se sa svojim

srcem. Dao sam ga svima, a s njim i cijeloga sebe, od glave do pete. Što me bilo briga za njihova uvijanja?! Išao sam smireno, s noge na nogu, prema svom cilju.

Videći me nakon svršetka posla, Nera me upitala:

- Što si tako veseo?

- Razrađujem taktiku borbe.

- S njima?

99

- Da.

- Baš me zanima.

- Gledaj! Nekad su u staji bila dva načina da dozoveš Gospodara, sjećaš se?

- Kakve to veze ima?

- Kako nema? Ako vjerujem da me Gospodar može izbaviti iz podzemlja, onda me može osloboditi i smrtne osude. Zašto on ne bi mogao riješiti i ovaj moj sukob s konjima?

- Ništa ne razumijem.

- Ako može učiniti veću stvar, može i manju.

- Ne, ti nisi normalan! - Nera se bespomoćno okrenula. - Drugi bi konj nekud bježao, razbijao bi glavu kamo da se zavuče, u kakvu rupu da se sakrije, da spasi goli život, a o čemu ti razmišljaš? O Gospodaru.

- Čekaj, nemoj me prekidati.

- To me ne zanima, rekla sam ti. Ja sam ženka i želim te živa. Trebam te ovdje i sada. Što mi vrijedi ako te smaknu? Ne želim te izgubiti.

- Nero, palo mi je u oči još od prvog dana, ovdje je nešto neobično. Nijednog ždrebeta nisam vidio od svog dolaska ovamo. Kaži mi, zašto?

- U podzemlju nitko ne može imati potomstvo.

- Zar to onda ne znači da su ovi konji već osuđeni na smrt? Ne samo jedan ili dvojica, nego svi. A kad si jednom osuđen na smrt, što ti onda znači još jedna takva osuda?

- A ako ti to s Gospodarem ne uspije?

- Onda je moja nesreća što sam se uopće rodio!

- Dobro, dobro, ne ljuti se odmah!

- Kad mi ne daš na zelenu ledinu - brzo sam nastavio. - Sjeti se kako smo nekad u staji dozivali Gospodara. Postojala su dva načina da skreneš njegovu pažnju na sebe.

- Koji je prvi?

- Da ga pozoveš. Uvijek je dolazio kad smo uporno rzali.

100

tlvu načina dg^lozoveš Gospo-

mc Gospodar može izbaviti Uli i smrtne osude. Zašto on konjima?

l i manju.

lpomoćno okrenula. - u kamo da se zavuče, 10 čemu ti razmišljaš?

Jenka i želim te živa. te smaknu? Ne želim

dana, ovdje je nešto 11 >i" dolaska ovamo.

tvo.

osuđeni na smrt? vdnom osuđen na

uh nastavio. - t Postojala su

•l uporno rzali.

- Budeš li rzao ovdje gdje sve gromoglasno odzvanja, još ćeš se više zamjeriti onima koji ti rade o glavi, a probudit će se i bič i batina. Mislim da ti se to ne bi dopalo. Radije reci koji je drugi način?

- Da prestaneš uzimati hranu. On bi nakon nekog vremena obavezno došao pogledati gdje je zapelo i što s tobom ne valja?

- Prestaneš li jesti ovdje gdje se tako teško radi, krepat ćeš za dva dana i svojim ubojicama uštedjeti trud.

Smisli nešto bolje, nisi me uvjerio.

- Ima još nešto.

- Što?

- Gospodar je izgledao najzadovoljniji kad sam ga slušao. Tada sam mu bio najbliže. Slušati ga, to mora biti važnije od svega. A ja sam ga najpomnije slušao za vrijeme dresure. Da, troker-kas--galop, to je rješenje! To je izlaz. O tome je govorio čak i san.

- Sve je to suludo - uzdahnula je moja sugovornica. - Ništa ja u to ne vjerujem.

- Moj borbeni plan je gotov.

- Kakav plan?

- Neću valjda čekati da me zaskoče, sam ću ih napasti! - naglo sam se okrenuo i čvrsta koraka pošao prema svojim neprijateljima. Nera je požurila za mnom.

- Sam protiv svih? Kako?

- Dođi da vidiš!

SVE OD SEBE

Svojim odlučnim pokretima i usplahirenom Nerom iza sebe pobudio sam svačiju pažnju. Svi su okrenuli glavu prema meni. Nešto je u njihovim očima izazivalo zebnju, možda osjećaj da nisu bili spremni na praštanje.

Zadah krvi im se krio u nozdrvama. Stajao sam nasuprot svima, a oni su otvoreno pokazivali da me mrze.

- Što ćeš sad? - šapnula je Nera.

101

Probljedio sam, oklijevao. Povući se, to bi sada bilo gore od poraza. Ponavljao sam uporno da se moja pobjeda najprije mora dogoditi u meni, a tek potom izići napolje. Međutim, dok sam ih gledao narogušene, pune otrovne strasti i kivne na mene, te spremne da nasrnu, da me bace u prašinu, zgaze kao suhi list, i to samo zato što sam bio drukčiji . . . Sve dok sam ih tako gledao, bio sam isti kao i oni, i ništa im nisam mogao. Oni su mrzili mene i ja sam mrzio njih.

Zato sam ponovno pogledao prema njima. Trudio sam se da ih gledam s ljubavlju, da otkrijem sklad i snagu u tim konjima, tražio sam nešto što bih na njima mogao voljeti. Zamislio sam da su mladunčad, nesigurna i uplašena. Govorio sam sam sebi da je svatko od njih samo sitno i bezazleno ždrijebe željno života i žedno životne radosti, da su svi lijepi, da je u svakom tom tijelu zatvoren jedan dragocjeni život, jedinstven i neponovljiv. Pred sobom nisam više imao prijeteću masu nejasnih oblika nego par po par toplih očiju koje su gorjele gladne nježnosti i tihe ljubavi. Oči su im drhtale. Odjednom sam shvatio. Te su oči rezale jer su me se bojale. Što sam im učinio? Kako sam postao takav? Sažalio sam se i naprosto ih sve zavolio.

Duša mi je zaigrala. Spustio sam glavu. Više se nisam kočoperio. Preda mnom više nije bio ledeni zid pogleda nego topao i blistav slap zjenica u kojemu sam se kupao. Sve sam od njih prihvatio, sve. I njihove mane, i tamu, i osudu kojom su mi stavili očnjak pod grlo. Nešto se ozbiljno, duboko u meni dogodilo. Imao sam otvoren prostor u srcu. Prostor za njih. Postao sam svjestan da sam upravo ovlaš dimuo očevu tajnu. On je za konje dao svoj život. Što sam ja mogao učiniti za njih? Trebala im je nada u spas, a ja sam to imao. Imao sam troker-kas-galop.

Zaigrao sam veoma, veoma ozbiljno, ne za sebe, za njih. Vjerovao sam da će nas to osloboditi podzemlja, da će se dogoditi neko čudo i da će se otvoriti zemlja. Bio sam čvrsto uvjeren da će se čim

ZipIcAritt njem" "!"!

Tn. Uto mu

njc/tm "lan |x %c •/ r

102

In bi sada bilo gore od

i i pobjeda najprije mora

i" Međutim, dok sam ih

ih na mene, te spremne

I- ih suhi list, i to samo

ili tako gledao, bio sam

Om mi ni r/ili mene i ja sam

> n|lm.i | i udio sam se da ih

u i mi konjima, tražio

nr.ho sam da su mla-

iii sohi da je svatko

I "ia i žedno životne

i lu zatvoren jedan

" sobom nisam više

i po par toplih očiju

t Oci mi im drhtale.

"u me se bojale. Što

lk" "nm se i naprosto

nisam kočoperio.

!|•"" lopao i blistav

njih prihvatio,

stavili očnjak

ilo. Imao sam

icslan da sam

.h> svoj život.

•i ti spas, a ja

Mili. Vjerovao Uli neko čudo tla ic se čim

zaplešem troker-kas-galop, nad nama stvoriti opet plavo nebo i na njemu blistavo sunce. Zaplesao sam.

Trijezno i oprezno, konji su gledali prema meni ne shvaćajući što sam nakanio.

Izvodio sam svoju vještinu, pokazivao im svu profinjenost kretnji i bravure, najdragocjenije bisere dugotrajne dresure, a kad sam u nježnom zanosu zarzao ono svoje troker-kas-galop, postao sam svjestan potpunog neuspjeha. Doduše, poskakivao sam i dalje, trudio se iz petnih žila, ali poda mnom nije bio mekani i glatki travnjak nego kvrgava i gruba površina. Zanosio sam se, klizao, naprezao da ostanem uspravan. Umjesto da ih zadivi moja vještina, izgledao sam budalasto i smiješno kao ždrijebe na ledu. No, nisam odustajao. Poskakivao sam na sve četiri noge, još žešće i brže, spoticao se ... A kad je moj ples dosegao vrhunac, snažno sam se propeo i tresnuo glavom o strop. Strahovito sam bubnuo. Umjesto slavljeničkog rza-nja, zaurloao sam od boli. Nera je grivom pokrila oči da me ne gleda. Netko me upitao:

- Hoćemo li tako izići napolje, glavom kroz strop?

Konji su prasnuli u grohotan smijeh. Ne samo da su napravili od mene glupana, nego još gore, izvrgli su ruglu Gospodarevu dresuru. Njima je to postalo baš zgodno za ludovanje. Oponašali su me i pokazivali jezivu darovitost za sve vrste vrijeđanja i ismijavanja.

Okrenuo sam se obliven znojem, pokunjen i zbunjen, zbunjen, zbunjen ... Ništa se veliko nije dogodilo. Tama se nije povukla, podzemlje se nije otvorilo. Čudo je izostalo. Morao sam priznati svoj poraz.

Posramljen, pogrbljen, razočaran, povukao sam se u svoj kut i gutao svoj znoj i sram. Nera mi je uzalud nešto govorila. Bio sam ravnodušan kao grob. Veoma dugo je trebalo dok je smisao njezinih riječi prodro u moju svijest.

- Uspio si, uspio! - sva se zažarila. Gledao sam u nju nesposoban da išta shvatim.

103

- Ukinuli su ti smrtnu osudu. Kažu da si lud, a takvima ne mogu suditi.

U mojoj senutrini opet sve prestrojilo. Spasio sam svoj život, a to nije bilo malo.

"Isplatilo se dati sve od sebe, ipak se isplatilo!" mumljao sam za sebe. "Moj plan ipak djeluje!"

VATRENA KOBILA

Usnuo sam slatko kao ždrijebe poslije sisanja, a u moje se misli ušetao veličanstveni san. Jedva sam dočekao da se Nera probudi. Gorio sam od nestrpljenja. Napokon je otvorila oči.

- Nero, nešto sam sanjao.

- Zar opet? Nemoj, molim te, to je već previše - kao da se branila.

- Izići ćemo, sasvim sam siguran.

- Ti si okrutan.

- Slušaj! Vidio sam vatrenu kobilu!

- O, ne! - mahnula je glavom kao da sam lud, ali ja sam nastavio:

- Imala je tijelo ... Kako da ti kažem? ... To je bilo nešto između ugljena i kamena ... Bila je veličanstvena, sva od ognja i munja. Utroba joj je praskala. Dah joj je bio poput oblaka, iz nozdrva je bljuvala maglu. Glasno je njištala ... A kad je zarzala, njezin glas je parao uši, zemlja je pod njom drhtala ... I, što je najčudnije, umjesto grive, imala je strašno dugačak rep. Sjao je i bio pun sličnih krijesnica. Kobilu ih je rasipala uokolo, letjele su na sve strane ... Ispunile su podzemlje i ono je izgledalo kao da je bilo otvoreno, kao da su se iz njega vidjele zvijezde na nebu ... Trebala si to vidjeti! Kakav je to bio san! ... Vatrena je kobila ulazila u podzemlje kroz ogroman otvor u stijenu i kamenju. Kroz pukotinu koja je iza nje nastala mi smo izašli van, razumiješ?

104

ilu Kitfu da si lud, a takvima ne

pieMrojilo. Spasio sam svoj život,

* p.tk se isplatilo!" mumljao sam

M HHLA

•ttH" disanja, a u moje se misli i .ni da se Nera probudi. |iM"iila oči.

>v previše - kao da se

I

ini lud, ali ja sam

, . To je bilo nešto .cna, sva od ognja i 10 poput oblaka, iz A kad je zarzala, Mit.ila ... I, što je 11 rvp. Sjao je i •kolo, letjele su | "Icilalo kao da na nebu ... na je kobila uncnju. Kroz /.umiješ?

- Vatrena kobila? - Nera je zinula.

- Da - rekao sam oduševljen.

- Nikad nisam čula za vatrene konje. Molim te, učini mi nešto, hoćeš li? Nemoj to nikome reći!

- Zar sad kad sam čvrsto uvjeren u uspjeh? - gledao sam je u oči. - Naravno da ću reći, i to svakome koga sretnem.

PRIVLAČENJE

- U nama nastaju pogreške i u nama se ispravljaju. Iznutra se događaju stvarni pomaci - govorio sam Neri. - Znaš zašto borci u dvoboju najčešće gube bitke? Nemaju dovoljno strpljenja. Ne znaju čekati, a ja to umijem. Ovdje imam beskonačno mnogo vremena. Čekat ću. Pametni konji kažu da je strpljenje jača strana mudrosti.

- Što ti zapravo očekuješ?

- Da se dogodi. Želim vidjeti te zvijezde o kojima sam sanjao. Negdje moraju biti. Želim ih imati neprestano pred očima, kao da je moj san već ostvaren!

- I što ćeš s tim?

- Jesi li ikad vidjela da se bolesni konj druži sa zdravim? Ne, jer s njim ne može držati korak. Zdrav se drži uz zdravoga. Uspjeh privlači uspjeh, a neuspjeh doziva neuspjeh. Uspjeh je rezultat privlačenja. Ono što držiš pred očima to ti se događa.

- Meni se ništa ne događa.

Dugo vremena nakon našeg razgovora nije se ništa dogodilo, a onda sam ih iznenada otkrio. Bile su mi sve vrijeme pod nosom.

- Nera, tu su, vidim zvijezde! - kliknuo sam.

- Ne muči me - spustila je pogled.

- Ondje! . . . Vidiš? . . . Kamičci, sićušna zrnca prašine, što li? ... Kako se samo ljeskaju! Ima ih na sve strane ... u kapljici vode, i na stropu, i u tvom znoju, i u tvojim očima, i na grivi, i na repu, i na sapima . . .

Kreću se, lebde, putuju . . . Idu prema

105

nama! ... To su moje zvijezde na večernjem nebu . . . Nero, gledaj kako dolaze!

- Ništa ja ne vidim, osim da buncaš - uzvratila je tvrdo.

- Nero, gledaj nebo! ... Uz nebo ide i zemlja, a uz zemlju ide i Gospodarev pašnjak. A ja želim baš tamo. U sebi vidim sve to već ostvareno.

ZATIŠJE

Usnuo sam i treći san. Vidio sam pred sobom svjetlo. Bilo je jasno i veliko. To je bilo sve. Neki je smireni glas progovorio:

- To je svjetlo tvoj život.

Odjednom, učinilo mi se da svjetlo gasne i počeo sam brinuti da se s njim ne ugasi i moj život. Nastojao sam ga nekako zaštititi, spriječiti da se utrne. No, ono se baš tada počelo gušiti, njegov je sjaj sve više slabio.

Uskoro se pretvorilo u blijedu iskricu koja je umirala, čiji se trag gubio unepovrat. Još je jedva vidljivo tinjala.

Ništa nisam mogao učiniti. Pomirio sam se napokon s gubitkom, sa svojom smrću. Prestao sam se plašiti. I tada, baš tada, svjetlo je počelo opet bubriti, u njega se vraćao životni žar, širilo se, raz-garalo, raslo i zablitalo opet u svom punom sjaju. Spasio sam vlastiti život. Tog trena sam shvatio: moj je život gasio strah. Probudio sam se svjestan da je pretjerano brinuti isto što i umirati.

Kad sam se, nakon duga napora, oslobodio tjeskobe, u mojoj je nutrini zavladao mir. Čuvao sam ga kao najdragocjeniji dragulj u duši. Znao sam da je to najviše što sam mogao učiniti. Sve drugo morao je učiniti Gospodar.

Jednoga dana u podzemlju je zavladao neko čudno zatišje. Kao da se moje smirenje iz mene prelilo napolje. Zamukli su udarci krampa, štropot vagoneta, topot kopita . . . Ondje nije bilo takve tišine nikada prije. To su i drugi konji zamijetili. Vidio sam kako su podigli glave.

106

M

Neki |f i tlihtio

V | Nellv

p.il.i

i <

i".i

kl

Ncro, gledaj

|C Ivnlo. ii u/ zemlju hl vit li in sve

i\cllo. Bilo je pi ogovorio:

sam brinuti ako zaštititi, 11. njegov je i u u koja je lj\i) tinjala, .gubitkom, ".ula, svjetlo mio se, raz-> .im vlastiti

to i umirati.

bc, u mojoj niji dragulj učiniti. Sve

zatišje. Kao

li su udarci

ii- bilo takve

|h) sam kako

Neki je uzbuđeni pastuh stao pred nas suznih očiju. Glas mu je drhtao:

- Čuli smo rzanje konja iznad nas. Oni odozgo javili su da izlaze.

Protrnuli smo. Pitali smo se da li se to odnosilo i na nas.

- Mičite se, što ste blenuli!

Uzbuđenje, komešanje, nevjerica. Gurkali smo se prema izlazu. Netko me u gužvi povukao zubima za grivu:

- Gledaj, Nera ne želi izići.

Spazio sam nekakav metež. Nera, onako mala i tvrdoglava, ukopala se u mjestu i prkosno rzala:

-r Neću gore ni mrtva! - trpjela je udarce koje je bilo ružno i gledati. Odolijevala im je gotovo samoubilačkom silom. Došao sam do nje i tiho je pozvao:

- Nero, nema smisla, gotovo je! Pogledala me i pošla za mnom.

IZLAZAK

Ona ista sila koja nas je nekad spuštala dolje, sada nas je dizala uvis, Neru i mene s ostalima. Nosila nas je van, ususret suncu. Nisam se usudio na to ni pomisliti. Strepio sam da se nešto ne poremeti, da se neka druga, okrutna sila, ne poigra grubo s nama i opet nas vrati dolje. Stigao je trenutak velikog događaja. Zatresli smo se, uz tiho struganje i škripu dasaka.

Očekivalo bi se da će konji urlati od radosti, da će skakati od sreće i rzati do neba, ali vladala je najveća tišina. Svima su oči bile uprte u nebo koje se kupalo u beskrajnom moru zvijezda. Nera se stisla uza me.

- Bojim se - rekla je odbijajući da otvori oči.

Odnekud je dopirao nježan ton večernjih zvona, a u blizini su se čuli zrikavci. S naporom smo napravili prvih nekoliko koraka.

107

Teško je bilo shvatiti da možeš slobodno hodati i da ni o što nećeš zapeti.

- Što tako divno miriše? - uzdahnula je neka prilika.

- To je trava - uzvratila joj je druga sjenka.

Nera je koračala uza me još uvijek sklopljenih očiju. Razumio sam je. Njezina su očekivanja bila drukčija od mojih. U njoj je vanjski svijet ostavio mnogo rana. Ponovo se suočavala sa svojim razočaranjima. Nije bila sigurna što joj je nosilo sutra. Budućnost joj je izgledala varljiva. Nije računala na Gospodara.

Stajali smo oslonjeni jedno o drugo, dugo, dugo. S obližnjih je stijena mjesec tekao po nama. Nerina je griva bila osuta zlatom. Svojim me dodiranjem grijala. Čudio sam se kako je bila malena. Odjednom je otvorila oči i zapiljala se čvrsto u mene. Osvijetlili su me plamičci njezinih sjajnih zjenica.

- Što si mi to učinio? Više ne mogu biti sama!

- To je normalan osjećaj.

- Znam, znam, a ipak ... - uzdahnula je i zagledala se nekud u daljinu.

Po komešanju i zvukovima shvatili smo da je izišla još jedna grupa konja iz podzemlja. Čuo se topot koraka i ubrzano kretanje. Jedna vrlo mlada ždrebica je frknula:

- I ovdje je tama.

- Čekaj dok zora zarudi - tješila ju je stara kobila.

Nera je odjednom zateturala, nije izdržala, zaridala je iz dna srca:

- Gdje je moja mama? Gdje je moj tata? Gdje je moje malo ždrijebe? Zašto? Zašto? Kome sam i što skrivila? Stezao sam zube i šutio.

Iznenadan, oštar zvižduk rasjekao je noć. Svima je zastao dah. Neki su se propinjali od straha. Pred njom je uzmicala tama. Bila je to ona . . .

- Ipak je istina! - uzdisao sam očaran prizorom.

Frktala je i njištala, bljuvala vatru i dim i vukla za sobom gomilu vagoneta. Kroz ogroman otvor u stijeni u podzemlje je ulazila vatrena kobila.

108

hodati i da ni o što nećeš

PUT U NEIZVJESNOST

I

a je neka prilika. Ili, a sjenka.

Uopijenih očiju. Razumio "ija od mojih. U njoj je " se suočavala sa svojim

• | nosilo sutra. Budućnost

* < iospodara.

luču, dugo. S obližnjih je rt iva bila osuta zlatom.

il " ji- bila malena. Odjed-itu-ru-. Osvijetlili su me

• •iti sama! •i < i zagledala se nekud

n izišla još jedna i ubrzano kretanje.

i kobila, i je iz dna srca: je moje malo

i " !< zastao dah.

Mi li lama. Bila

umi gomilu /ila vatrena

Noć je polako uzmicala, a zvijezde su trnule nad mjestom na kojemu smo stajali. Između dva najviša vrha planine provirila je rumena kugla.

- Je li to sunce? - trčao je jedan garavi ždrijebac prema nama s pramenom travki među žvalama.

Vrijeme je stalo. Bistvo nebesko oko je sve obasjalo. Neka četve-ronožna junačina jauknu je zbog bola u očima.

- Toplo je - uzdahnuo je stari pastuh i ispružio ispijeno bedro na kojemu se nadimala siva otekline.

- Kako je fino! - podigla je glavu njegova stara pratilja.

Nera je stajala postrani, zamišljena. Samo su joj vratne žile podrhtavale. Bacila je brz pogled prema meni.

Gotovo sam zaurloao:

"Gdje je ona sjajna dlaka koju je nekad imala? Gdje je njezin bujni rep? Gdje ona raskošna griva? To nije ona!

Što se dogodilo s njom? Samo su joj oči još ostale iste, sve drugo se promijenilo. Bila je sparušena, ispijena, olinjala. "Zar je to ona Nera s Gospodareva pašnjaka, ona ljepotica?" Potpuno zgranut, okrenuo sam glavu ustranu. Prekasno sam shvatio da je to i ona vidjela.

- Eto, toga sam se bojala - glas joj je promukao. - Zнала sam da me nećeš moći pogledati u oči! - zatim se okrenula i pojurila.

- Nero! - viknuo sam za njom.

Tog trena se začula neka gungula, frktanje, metež. Uz zvižduk bičeva sav se konjski svijet pokrenuo. Nera se izmiješala s njima. Uskoro se začuo topot kopita. Napuštali smo to područje.

Što smo više odmicali od ulaza u podzemlje, okoliš je na sebi imao sve manje znakova koji su podsjećali na crno grotlo. Napokon je iz našeg vidokruga nestalo tragova čađe i ugljene prašine koja je gušila raslinje i nagrizzala kamen. Biljke su ubrzo poprimile svoju prirodnu boju, samo su još konji izgledali kao da su izišli iz vatre, kao da su bili neki sablasni stvorovi.

109

Uzalud sam poskakivao, dizao vrat i naprezao se ne bih li negdje spazio Neru. Sva je ta siva živina izgledala ista.

Tko zna koliko smo dugo putovali. Krajolik se neprestano mijenjao.

"Nek me odnese vjetar ako to nije . . ." srce mi je odjednom življe zakucalo. "To je Gospodarevo imanje!"

Izbili smo na okuku rijeke.

"Odavde sam pobjegao!" Dizao sam se na zadnje pa na prednje noge. "Možda spazim Gospodara! . . . Možda je na pašnjaku Zvijezda!" Treperio sam kao maslačak na vjetru. "Ono su staje! Svaku stopu ovdje poznajem!" No, onda sam shvatio da se nećemo zaustaviti.

- Što? Hej! - zarzao sam tresući se od kopita do grive. - Čekajte!

Konji su me gurali pred sobom. "Ti idioti!" Nisam mogao stati. Propeo sam se i ujedajući lijevo i desno prokrčio sebi put do ograde. "Možda me Gospodar vidi!" Rzao sam kao bez daha. "Mora me čuti, mora!"

Udarao sam prednjim nogama po ogradi. Ta ista ograda koja me nekad čuvala od opasnosti, sada mi je priječila pristup na Gospodarevo imanje. Bio sam vani.

S druge je strane dojurila neka crna zvijer i sva se nakostriješila. Izbacila je očnjake, grebala pandžama travu, režala i lajala.

- Garov! - u grlu mi je zastao dah. Sjetio sam se da psi imaju izvrstan njuh i da ne zaboravljaju stare prijatelje. Privukao sam glavu jednom otvoru između dasaka, ali je Garov još jače nasrnuo na mene. - Taj me glupan ne poznaje! - jedva svladavši svoj bijes, nježno sam zafktao: - Ti si onaj mali sa šiljkom pozadi. Budi dobar, trči Gospodaru i javi mu da sam ovdje, ali požuri! - pripio sam se tik uz ogradu.

Garov nije ništa razumio. Samo je na trenutak ušutio.

- Kako, kako da ti objasnim? - mučio sam sam sebe, a onda mi je bič zazviždao nad glavom i morao sam krenuti.

Garov je skočio do samog vrha ograde s iskeženim očnjacima i bubnuo nekoliko put nom. Lajao je kao | poletio prema <"t>*|*"

- Da li ni.- i• Bacio s;ini i"• mirno.

Putovah •>" l"a .-!|

Usko" nas je /•"

- M

Niku. i (Unom "

klik"" •>""

O

110

ii.iptozao se ne bih li negdje

l.il.t ista. Ki.i|nlik se neprestano mije-

" srce mi je odjednom

m? nil zadnje pa na prednje

MoM.i ji- na pašnjaku Zvi-"tlni ••()iio su staje! Svaku

l i.npitji do grive. -

Nisam mogao stati. sebi put do ograde. / daha. "Mora me nuli I a ista ograda prijavila pristup na

i- nakostriješila.

" i lajala.

hc da psi imaju

Privukao sam

>i jače nasrnuo

i tvtadavši svoj

"iii pozadi.

i pi)/.uri! -

t" a onda "Cnjacinui i

bubnuo nekoliko puta u nju. Daske su škripnule pod njegovom težinom. Lajao je kao podivljao, zavrtio se još jednom ukруг, a onda poletio prema Gospodarevim zgradama.

- Da li me prepoznao?

Bacio sam još jedan pogled na imanje. Izdaleka je sve izgledalo mirno.

OSLOBODENJE

Putovali smo poznatim krajem. Strašna slutnja pala mi je na um:

- Pa zar baš tamo idemo? Je li to naš cilj?

Uskoro je vjetar do naših nozdrva donio odvratn zadah. Sve nas je zapahnuo taj nepodnošljiv smrad. Sada sam bio siguran.

- Mjesto odakle se konji više ne vraćaju.

Nikad dotad nisam razmišljao što se zbiva iza tih vrata kad se jednom za nekim zatvore. "Što su mislili oni koji su ulazili unutra? Kako su se u tom trenutku osjećali? I sam ću to ubrzo saznati!"

Ogromna vrata bila su otvorena i prvi su konji upravo bezbrižno utrčavali kao na gozbu. Tada sam se sjetio:

- Nera je među njima! - poletio sam za njom rušeći sve pred sobom. Krčio sam zubima prolaz, probijao se silom. Nekoliko mi je tijela prepriječilo put.

- Nero, Nero! - zvao sam. - Ne ulazi tamo! Ali, vrata su se uz tresak zatvorila.

- Ona je unutra - okrenuo sam se bespomoćno.

- Strpi se, i ti ćeš doći na red! - govorili su konji.

Tada sam shvatio da je i sa mnom gotovo. Preostalo je još malo, samo nekoliko koraka do vrata smrti, nekoliko konjskih dužina bilo je sav moj životni put, sve što sam imao prevaliti do kraja. Ugasit će se u meni zov daljina, sunce, mjesec i vjetrovi. Drhtala mi je nutrina, titrale su moje kosti, moje meso, moje žile . . .

Kroz mozak mi je potekla bujica sjećanja. Opet sam bio u divljem stadu, mali nestaško u igri s povjetarcem ...

111

Zaronjen duboko u sebe nisam primijetio širom rastvorena vrata. Gurali su me prema njima. Onda me netko ošinuo repom i opet sam progledao.

Događalo se nešto neočekivano. Konji su se opirali, počeli su se povlačiti unazad, okretati. Zbrka, rzanje, galama. Guranje na sve strane.

Našli smo se oči u oči. Stajao je tu, on, krivac za sve. Isukao je očajnike i režao na svakoga tko mu se približio.

Čudio sam se koliko je narastao.

- Garov! - zablistao sam.

Pas se odjednom umirio i obliznuo kao da mi je želio reći:

- Gledaj koga sam doveo! - ponosno je dignuo glavu. Tada se pojavio Gospodar. Bio sam spašen. Nisam oklijevao,

zarzao sam i ržući mu potrčao ususret. Gurnuo sam svoju glavu među njegove dlanove i zaželio da se među njima sakrijem, da ondje ostanem zauvijek. Gospodar mi je mrsio grivu, a ja sam mu pričao, sve . . . Otvorio sam mu dušu i povjerio kakav sam bio, što sam radio i sve što me snašlo. Rekao sam mu da mi je žao što sam ga napustio i da sam se bez njega plašio . . . Sve sam svoje muke prenio u njegove dvije tople ruke.

No, tada se na nas zaletio vlasnik podzemlja, srdito me zgrabio i odvojio od Gospodara. Po oštrim kretnjama lako sam zaključio da nije htio ni čuti o nekoj mojoj slobodi. Dokazivao je da ja pripadam njemu, i da se nikoga ne tiče ako me on želi ubiti. Moj se Gospodar nema prava miješati niti me držati za uzdu. Nema ni govora o nekom puštanju! On će odlučiti! Razgoropadio se i prijetio, zaletio se na Gospodara . . .

Gledao sam sve to s tugom u očima. "U kakvim sam to kandžama bio, u kakvoj vlasti? Kako bih se sam oslobodio kad se i Gospodar otima, evo, s bijesnim i nepopustljivim vlasnikom podzemlja koji je skakao i rogoborio. Njegov je inat malčice popustio tek kad mu je Gospodar pokazao žig utisnut na mojoj koži. Hej, kako sam se tim žigom sad ponosio! Sad mi je bilo jasno čemu je služio. Taj je

nju

je i

mi

mu

s.lHI

dti i

(ION;

je vi

ie d. i uži! srce

me i ulop

/ilVoli

l

N uckot ih

112

t Divili k"M|

. m |MM,n|,tio širom rastvorena vrata. -h|b •• ii"-tko ošinuo repom i opet

I

I

su se opirali, počeli su ne galama. Guranje na

m krivac za sve. Isukao i"iibližio. Čudio sam se

mi je želio reći: dignuo glavu. u. Nisam oklijevao, uo sam svoju glavu <i mikriJLMTi, da ondje i i sam mu

pričao, .tiu bio, što sam | fcno što sam ga ojc muke prenio

o me zgrabio im zaključio li- da ja pri-| 1111 |. Moj se

mi.i iii govora im. zaletio
i aml/.ama
I Hispodar
nl)a koji
kad mu
. > sam se
.. laj je

žig imao snagu koja je natjerala vlasnika podzemlja da ustukne. Morao je popustiti. Nisam znao kakva je to sila bila, ali sam pred njom osjećao strahopoštovanje. No, time sve još nije bilo riješeno. Još me držao za ular, tvrdoglavo i uporno. Tražio je odštetu. Garov je bez prestanka ređao na njega. Imao sam osjećaj da bi na samo jedan Gospodarev mig taj pas skočio i zgrabio ga za grlo. Vlasnik podzemlja se silno bojavao Garova, ali Gospodar je želio istjerati stvar na svoj način. Izvadio je snop šuštavih listova i predao mu. Tek tada me pustio. Mora da su ti listovi bili skupocjeni kad su izazvali takvu promjenu.

"Gospodar me, dakle, otkupio. Kako da mu to vratim? Što bih ja njemu mogao dati? Osim sebe, ništa drugo nemam." Htio sam mu rznuti: "Bit ću ti vjeran do smrti!" No, sjetio sam se koliko sam ga puta već iznevjerio. Zato sam šutio, čvrsto riješen iznutra da ću mu svakog dana kad me pozove, spremno odgovoriti: "Da, Gospodaru moj, tu sam, evo me!"

Napokon sam se vraćao kući. Koračao sam polako. Trebalo mi je vremena da se saberem, da opet oživim. Gospodar me utjerao u rijeku. Griva mi je zaplivala na vodi. Garov se bacio za nama. Voda je skidala s mene prljavštinu i nosila je daleko. Gospodar je svojim dlanovima nježno ispirao moje rane i ožiljke. Prepustio sam se njegovoj brizi. Otkrio sam da ima veliko srce u kojemu je bilo mjesta i za mene. Garov je ludovao. Zubima me držao za rep i vukao na obalu, valjda u strahu da se ne bih utopio sad kad je uložio toliko truda da me spasi. Tako sam silno zavolio to kudravo pseto! Gledao sam ga razdragano.

Ubrzo sam opet sjao. Dlaka mi je blistala. Niz mene su se kotrljali biseri, a sunce je svakoga pozlatilo. Izišli smo na obalu.

Napokon je došao trenutak da se pojavim i pred Zvijezdom.

Spazio sam je. Kao da je izrasla iz pašnjaka. Oči su mi zasuzile od nježnosti. Gledao sam onu blagu liniju njezina vrata koju sam nekoć mazio. Podrhtavalo je paperje u njezinu repu.

- Zvijezdo! - tiho sam je pozvao.

8 Divlji konj

113

Digla je glavu. Sva je potrnela. Od njezina sam pogleda zaboravio kako se hoda. Vjetar nas je otkinuo s tratine kao dva pera i ponio jedno drugome ususret. Zrak se između nas sabio. Bio je gust i topao.

- Ti, ti si se vratio!

Dodirnula me njezina griva. Frknuo sam i glasno zarzao. Nisam mario što je uz nju bilo meni nepoznato, maleno ždrijebe. Imao sam i za njega srca.

- Slušaj me, da ti kažem, to je ... - rekla je zadihano kao da se htjela opravdati.

- Nije važno, nije važno! - uzvratilo sam mirno. - Volio bih da nije tako, ali i ja sam tebe iznevjerio.

- Ne razumijem!

- Ondje gdje sam bio, volio sam drugu . . . Zvijezda se ukočila. Kao da je sva odjednom posivjela.

- To ti kažem . . . Želim da znaš . . . Ništa ti ne prebacujem.

- Što bi ti meni prebacivao?

- To mladunče što je došlo na svijet dok mene nije bilo. Oči su joj nijemo sjevnule kao dvije munje.

- Što je sad? Zar nisam rekao da je s moje strane sve u redu?

- Ali nije s moje - škripnula je zubima i pokazala opet glavom na ždrijebe. - Ovo je Ceza. Ceza je veselo mahnula repom.

- Mama kaže da si ti moj otac.

- Što si rekla? - zateturao sam, a u grudima me nešto ujelo do kosti.

KRUG SE ZATVORIO

Svi moji pokušaji da se opet približim Zvijezdi propali su. Okretala mi je leđa. Nije govorila. Nagledao sam se njezina repa. Nekoliko sam je puta prisilio da me pogleda, ali se odmah počela tresti. Vlažnim je očima buljila u jednu točku. Ništa nisam mogao popraviti. Bilo mi je teško, teško.

114

ii |xirli(la zaboli k.i" dva pera m s.iiiu). Bio je

• /tir/iio Nisam

|"Imi>-Ih-. Imao

ulihaiu) kao Volio bih

|da.

i|c lulo.

1t ti"illl?

i ilavom

- .111.

ito ujelo

u Okre-Mekoliko "U Vlaž- "upraviti.

- Mama ne želi jesti - potužila se Ceza. To naše malo ždrijebe bilo je tako žalosno da je trčalo livadom i samo bralo busen za busenom, a zatim noseći travu u ustima trčalo za mamom i nudilo joj zalogaj. Ali Zvijezda je okretala glavu ustranu.

Nisam to više mogao gledati, nisam više znao što bih s njima dvjema, ni što bih sa sobom.

"Što ću? Možda netko sa strane vidi bolje? Trebam nekoga tko ovo razumije, treba mi savjet i riječ utjehe!"

Susret sa Šarcem, međutim, izazvao je u meni potpuni lom. Otvorio mi se pred očima sav ponor nastao zbog moje pogreške. Bio sam s njegovom kobilom. U podzemlju nisam uopće razmišljao da i on postoji i da bi to moglo povrijediti i njega. Ali ovdje gdje je rastao Nerin i njegov sin, sve je izgledalo drukčije. Osjećao sam se krivim. Zurio sam u travu. Bio mi je najbolji prijatelj. Nikakve me okolnosti nisu mogle opravdati. S njim sam nekad bio dokraja blizak, između njega i mene nije bilo tajni, njemu sam vjerovao, prema njemu sam bio čist. Bio je velik u mojim očima, zaista je bio. Po treperenju svoje duše sada sam znao da sam porušio temelj na kojemu se zasnivao naš odnos. To više nije bilo prijateljstvo divova nego susret dvaju ponija. Iščezla je ona nevidljiva velika stvarnost između nas, ono uzajamno povjerenje, ona prelijepa tajna prijateljstva se srušila. Ostala su samo dva obična konja koja su pričala o svakodnevnim stvarima.

- Kako je tvoj sin? - upitao sam Šarca.

- Vulkan je prilično izrastao. Već je potpuno nalik na odraslog konja, samo mu je duša još ponekad kao u ždrebeta. Što ćeš! Znaš i sam kakvi smo bili! Neko je vrijeme vukao sa mnom istu zapregu i tada smo se dobro slagali. Ali sad, kad nije uz mene, nekako se bojim za njega. Mislim da je mnogo trpio kad smo se Nera i ja razišli. Ostala mu je rana na duši. On to pokušava sakriti, ali ja dobro vidim kako mu je. Samo, ne mogu mu ja zamijeniti majku. A i ne vidam ga više tako često otkad nema zaprega.

- Kako to misliš, nema zaprega?

115

- S tim je gotovo. Sad sve rade vatreni konji.

- Vatreni konji, ovdje?

- Zovu se traktori. Idu u polje, a konji se odmaraju. Nikad nam nije bilo bolje. Da vide oni koji su se nekad bunili kako sad uživamo, mislim da bi im od jeda zubi trnuli. Ovdje su sad ostali samo konji koji su bili odani Gospodar. Kažem ti, dogodile su se velike promjene.

- Htio bih ti nešto reći - zaželio sam mu sve priznati, o sebi i Neri, ali nisam mogao. Pomislio sam: "Nije pošteno, nije zaslužio. Šarac ne zna da je Nera sve donedavno bila živa. Ona je za njega odavno umrla. Zašto da mu iznova otvaram ranu?" Zato sam upitao: - Vidio si što se dogodilo između Zvijezde i mene?

- Nisam vidio, ali sam čuo. Govorka se okolo da ste vas dvoje raskinuli.

- Što god sam pokušao bilo je uzalud. Ne znam više kako bih je vratio?

- Da umijem sa ženkama, bio bih nekoć sebi pomogao. Pođi do Sivke, pitaj nju, ona se razumije u takve stvari.

Sivuša me nije oduševljeno dočekala. Pogled joj je bio mrk, gotovo neprijateljski.

- Što si joj uradio? Gledaj na što si je doveo!

- Radije mi kaži što sada mogu učiniti za nju - duboko sam uzdahnuo.

- Ti si svoje već učinio. Što još hoćeš?

- Zvijezda više ne gleda ni vlastito ždrijebe. Već danima ne jede, ona će se ubiti.

- Na to si prije trebao misliti . . . Upropastiti takvu kobilu! - zavrtjela je glavom.

- Valjda još nešto mogu poduzeti!

- Ništa, dragi moj, ništa. Ona to mora sama prevladati. Šetali smo šutke, Sivka i ja. Nismo više govorili. Opet je bila

ona stara. Opet me razumjela. Opet mi je svojim pogledom vidala rane. Bila mi je draga, bila mi je druga majka.

116

Nikad sad ostali liilC Mi se

ti sebi itlužio.

< njega

upitao: >. dvoje iko bih ", l"odi it mrk,

ko sam

ima ne 11 l"ilu! -

je bila i vidala

- Kakva je ono gomila? - iznenada se okrenula.

Slijedio sam očima njezin pogled, a onda su mi se zjenice suzile. Tamo su ležale crne grude iz podzemlja, gromade ugljena, cijela hrpa. Došle su do njega, nije više bilo sumnje. Moja poruka iz podzemlja je primljena. Gospodar je imao moju grud. Krug se zatvorio.

Iz misli me prenulo nj istanje nekog ždrebeta. Trčalo nam je usu-sret. Bila je to Ceza. Obuzela me neka slutnja.

- Mama je nestala!

- Kako? - zinuo sam.

- Preplivala je rijeku, vidjela ju je jedna kobila.

Bacio sam pogled prema mutnoj tekućoj masi, a onda se zagledao u polje, na drugu obalu, gdje je vrebao konjokradica.

- Otišla je, dakle . . .

- Brzo tata, idemo za njom! - navaljivalo je ždrijebe.

- Ne, malo moje, ništa mi tu ne možemo - skrenuo sam pogled na crnu gomilu ugljena. - To je stvar Gospodara.

Te su večeri na riječnom nasipu dugo stajale dvije sjene, jedna veća, a druga malena. Žar sunca u vodi polako se gasio. Hladnoća je ovila krajolik. Izdaleka se činilo kao da su te dvije sjenke drhtale. Bile su stisnute jedna uz drugu kao dvije sirotice.

- Ne plači, odsad ću ja paziti na tebe! - malena je sjenka rekla velikoj.

ČETIRI NEPRIJATELJA

Gospodar se pojavio odlučna koraka. Za njim je dojurio Garov i mahnuo glavom dajući mi znak:

- Idem i ja!

Oprostio sam se s Cezom. Svu sam je obujmio jednim jedinim širokim pogledom punim obećanja.

- i Pazi na sebe! - rekla je opirući se o svoje krhke nožice.

117

Željela je ostaviti dojam odrasle kobile. Potrčala je za nama mašući repom.

Odmah na početku traganja obuzeo me neki osjećaj sigurnosti. Znao sam da ću je naći, ljubav me vodila.

Zvijezda mi nije mogla izmaknuti. Pratio sam je posebnim čulom. Gospodar me prepustio mom instinktu.

Nisam slijedio trag, ni mirise, ni pretpostavke svog uma, nego udaranje vlastitog srca. Srce je išlo za njom ukorak, nepogrešivo. Čim bih krenuo krivom stazom, ono kao da je stalo, obamrlo, a ako sam našao pravi put, opet se javilo, udaralo je snažno, opet me vodilo. Tako sam znao.

Put me nosio prema pašnjacima gdje su živjela divlja stada. To me čudilo. "Zašto je otišla tamo? Tamo ima divlje zvjeradi." Krv mi se ledila od strepnje.

U daljini pokraj ovećega grma nešto se bijelilo. Protegnuo sam noge žureći da vidim što je to? Moj se um smjesta pobunio, nije želio prihvatiti . . . Bile su to kosti. Mravi su s njih skidali posljednje ostatke svoje gozbe. Prekasno sam zatvorio oči. Prizor me već oborio. Zamišljao sam lubanju živog konja kojemu je na čelu bila mrlja što se pretvarala u bijelu zvijezdu. Sve se u meni streslo, presjeklo me u koljenima. Gospodar me naglo povukao za uzdu. Osovio sam se na stražnja kopita i u hipu se okrenuo.

Gospodar je podviknuo na Garova koji je ispustio veliku kost i pojurio za nama.

"To nije Zvijezda, to ne može biti ona, to nisu njezine kosti. Bilo bi suviše besmisleno da tako završi. Čemu bi služila sva ona duga dresura, njezina vještina, njezina plemenita nastojanja. Ona nije poginula!" Pluća su mi se nadimala i rogorila puna zraka. Srce se davilo u krvi. "To ne smije biti. Ona je moja. Dalje, idemo dalje!"

Izenada sam zastao zbunjen. Nisam više znao kamo bih krenuo. Izgubio sam onog unutrašnjeg vodiča.

"Kako, što se s njim dogodilo?" Počeo sam očajavati. "Toliko sam bio siguran, a sad je sve propalo."

118

\

I"otrčala je za nama mašući

me neki osjećaj sigurnosti.

li. Zvijezda mi nije mogla

ni Gospodar me prepustio

niisc, ni pretpostavke svog

\v išlo za njom ukorak,

•nm, ono kao da je stalo,

i.ivilo, udaralo je snažno,

ii /ivjela divlja stada. To mm i divlje zvjeradi." Krv

i|clilo. Protegnuo sam

•-mjesta pobunio, nije

njtli skidali posljednje

I"ri/or me već oborio.

\f na čelu bila mrlja

ni streslo, presjeklo

i tizilu. Osovio sam

veliku kost

m\u ii|e/.ine kosti.

slti/ila sva ona

i.islojanja. Ona

Iji puna zraka.

I) il|c, idemo

""o I"ih krenuo. * nj 1111 dogodi-

i * ni je sve

Sjetio sam se odjednom svog oca i zavapio: "Ne mogu dalje, izgubio sam trag. To je posao za tebe, oče, uvijek si me vodio. Ti mi sada kaži, kamo dalje, tebe ću slušati. Što me odvojilo od cilja?"

"Sinko, kako da ti kažem kad sam mrtav. Ti bar tako misliš, zar ne?" čuo sam u sebi glas.

"Ne, nisi, ne vjerujem. Mrtvi ne govore, a ja"te sada slušam, tvoj je glas u meni. A sad mi odgovori, brzo! Moram dalje zbog Zvijezde, ti već znaš, u opasnosti je. Požuri, da ne strada. Slijedio sam je sigurno, a sad više ne znam dalje. Što se ispriječilo između mene i nje?"

"Kad se boriš sa svojim pravim protivnikom, sa samim sobom, u tebi čuče četiri neprijatelja. Svlada li te samo jedan od njih, ako te pobijedi samo jedan od te četvorice, presjeći će tvoj put do cilja i ti si izgubljen.

Dovoljno je da te porazi samo jedan i ti više nikad nećeš naći svoju kobilu. Smiri se!"

"Koji je ovo od četvorice? Na kojega sam naletio? Kaži mi još samo to!"

"Strah! Uplašio si se."

Podigao sam glavu, načulio uši i umirio se. Gospodar je bez riječi strpljivo mrsio moju grivu. Garov je legao u travu i čekao. Drveće se polako smirivalo, nebo se prestalo kriviti i poprimilo je opet svoj pravilan, obli lik, a sunce je grijalo.

Polako sam krenuo. Opet sam ga imao, u meni je onaj unutrašnji glas ponovno oživio.

Putem smo nailazili na kosti raznih životinja, ali se više nisam obazirao. Uspinjali smo se i silazili, vraćali se i kružili. Odjednom sam se zbunio.

"Ne može biti. Opet smo na istome mjestu. Vrtimo se ukруг. Taj me glas vara. Ne valja tako, ništa ne valja. Ne želim ga slušati. Zvijezda je krenula onim putem, mora biti tamo. Ja ću je stići!" Pojurio sam galopom. S mene je ubrzo potekao znoj. Sigurnost se topila. Svi su putovi odjednom postali pravi. Počeo sam se kolebati. Napokon sam morao priznati svoj poraz, a vrijeme je teklo. Pred

119

očima su mi opet titrale kosti. Tada sam zarzao: "Ne strah, ne ti, ne opet! Tebe sam već jednom svladao."

Upro sam oči u isti kostur koji mi je opet bio pod nogama. Suočio sam se s njim i govorio: "Zvijezdo, to nisi ti, to nisi ti! Ostat ću ovdje i ponavljati to dok ne uginem." Ali, nije bilo potrebno. Strah se povukao, uzmakao je pred mojom odlučnošću, ugasio se u meni. Još sam ga jednom nadvladao. U meni je bubnjao oče v glas:

"Vidiš, tako se događa onima koji se okreću i vraćaju na put kojim su već prošli. Ondje ih čekaju opet isti protivnici, opet se moraju s njima boriti i opet ih poraziti. Nemoj se više vraćati! Koliko sam ti puta to govorio? Ne idi dvaput po istom tragu."

"Oče, pogriješio sam, oprost. Idem na tvoj način." Okrenuo sam se. No, ništa nije pomoglo. Ni dalje nisam osjećao onu unutrašnju sigurnost. "Zašto? Što sam opet učinio?"

"Sinko, tek si na početku. Presreo te drugi neprijatelj, eto, to je. Dopustio si da te skrene daleko od cilja. Nije trebalo."

"Oče, koji drugi?"

"Osjećaj manje vrijednosti. Posumnjao si, prestao si vjerovati da možeš. To je jednostavno. Počeo si vjerovati da gubiš, pa si izgubio. Gore glavu, i ubuduće razmišljaj tako da pred očima imaš uspjeh."

Opet sam se vratio na isto mjesto, siguran da ću ondje opet sve znati. I zaista, moj me unutrašnji vodič tu čekao. Uskočio mi je u srce, ispunio ga i ono je brže zakucalo.

Naišli smo opet na rijeku i cijeli predio zaobišli u velikom luku. Sunce se odjednom oklznulo i palo u neki šumarak, pa je posvuda zavladao mrak. Srećom, mlađak nas je svojim sjajem pratio s boka.

Kad smo došli do jednog drveta, vjetar je prhnuo s grane i rashladio svu okolicu. Gospodar je sjahao. Ulogorili smo se. Širom otvorenih očiju, pratio sam svaki njegov pokret. Želio sam mu pokazati da ga volim, da sam razumio njegov trud i sve što je činio da mi vrati Zvijezdu.

Nakon nekog vremena pažnju mi je privuklo nešto što je gospodar

120

|

"m zar/no: "Ne strah, ne ti,

i |-tu sam oči u isti kostur

ni sr s njim i govorio:

| 111- i ponavljati to dok

r povukao, uzmakao

n loš sam ga jednom

uhu i vraćaju na put i .ti protivnici, opet se •."| više vraćati! Koliko |ni tragu."

vti) način." Okrenuo n ns|ivao onu unutra-

H itrprijatelj, eto, to r Uvbalo."

<cMho si vjerovati -H tlu gubiš, pa si ird očima imaš

>mlje opet sve tkofio mi je u

velikom luku. | i |i- posvuda i-1 s boka. "liinc i ras-sc. Sirom t mu pokaje Činio da

v gospodar

izvukao iz vreće. Bila je to crna gruda iz podzemlja. Držao ju je u rukama.

Bez daha sam motrio kako ju je položio u vatru, polako kao da je dragocjena. Prišao sam bliže, prislonio glavu na Gospodarevo rame i osjetio kako me grije. Moja je gruda, dakle, bila čuvarica topline. Ubrzo se rasplamsala, sva je zasjala, oko sebe je razgrnula noć. Zaista je bila pobjednica tame. U pravu sam stvar vjerovao. Drhtala je na vatri i pucketala, bila je živa, topla. Vraćala mi je nesebično sve moje nade, patnje, ljubavi, stradanja, čežnje. I osjećaje koje sam u nju položio. Ništa nije zadržala. Topila se od milja.

"Gdje je sad Nera da mi povjeruje? O, kako sad žalim zbog toga! Kako su dalekosežne posljedice mog bijega, moje pogreške. Trpjeli smo Zvijezda, Šarac, ja, pa čak i Gospodar. I njemu sam nanio štetu. Moj je bijeg izazvao Zvijezdin bijeg. Ja sam je nagnao da pogine!" izjedalo me i mučilo grizodušje. Dahtao sam i znojio se. Jedva sam dočekao jutro.

Gospodar je ustao, a ja sam se ukočio. Sad kad je trebalo poći dalje, opet ga nisam imao. Moj je vodič nestao, a srce mi je bilo razoreno i napušteno. "Tko ga očerupao? . . . Nisam se nikud micao odavde, oče. Kako je to moguće?"

"Sinko, zar si zaboravio što sam te učio? Dokle ću te opominjati da neprijatelj neumorno snuje kako da ti se približi i da ti naudi. Našao te na spavanju i okrao. Pustio si ga da ti ude u samo srce. Bio si neoprezan."

"Kako se zvao? Tko je to bio?"

"Krivnja. Što ti je bilo? Sam si sebe osudio, napadao si sebe cijele noći. Jurišao si na vlastito srce i sam ga razorio. Razbio si ga poput ptičjeg jajeta i otvorio put zmijama. Ponekad mi se čini da sam se uzalud trudio oko tebe."

"Što da radim, tata, što da radim?"

"Maleni moj, pomiriti se s Gospodarem divno je. To je dobro, ali nije dovoljno. Pomiri se i sa samim sobom. Oprosti sebi. Tek kad se osjetiš širokim kao jezero i kad uspiješ postići da se potok

121

tvog života više opasno ne ljulja u svom koritu, da se voda života smiri, da je svaki vjetar ne pjeni i izbacuje van, tek tada ćeš imati što ti treba. Tada kreni dalje!" "Oče . . ."

•Nt" I I

122

"" voda života i* ml" ćeš imati

"Ne zahvaljuj! Sve ima svoje vrijeme. Sad se od tebe traži nešto drugo. Budi oprezan. Nemoj da te opet iznenade!"

I tog se dana potraga odužila. Predio je postajao sve suroviji. Sa strahom sam pomislio: "Kako se Zvijezda ovdje snalazila?"

Gospodar me odjednom zaustavio. Prizor na koji smo naišli bio je stravičan.

Pred nama je ležalo pobijeno stado divljih konja. Iz otvorenih i gotovo još svježih rana lešinari su trgali meso. Oni krilati žarili su kandže u otvorene mozgove i čupali ukočene, široke oči. Okolo je gmizala različita gamad, sisala sokove iz probijenih trbuha i u njih se zavlačila.

Njihao sam se od bola. Gospodar je planuo od groze i muke. Iz njegove su ruke praskali gromovi jedan za drugim. Lešinari su padali kao pokošeni. Garov je iskesio zube i pojurio za njima. Tek kad se cijelo jato diglo pod oblake, tek tada smo shvatili koliko ih je bilo i kakav se zločin ovdje dogodio.

Gospodar je sjahao i pregledao svako konjsko truplo. Nijedan konj više nije bio živ.

"Tko je to bio? Da mi je znati!" posivio sam i pozelenio, dlaku sam promijenio. Gospodar me morao udariti da bih se odvojio od tog prizora i pokrenuo. "Kamo da idem?" Usprotivio sam se. Nisam se više sjećao zašto sam ovamo došao. "Tko je i zašto to učinio? Da mi ga je naći! Da mi je pregristi dušu u njegovu vratu!"

Koračao sam oprezno među konjskim strvinama pazeći da ne pogazim tihe oči ždrijebaca, truh kobila kojima su lešinari napola iščupali utrobu, i ždrebad, u kojoj je tek propupao život, a ugasio se u pola skoka. "Kome su oni bili krivi?"

Svašta sam vidio dok sam živio u divljini, ali takav pokolj nikada. Čim smo se malo udaljili, cijelo se jato lešinara opet sleglo na svoj plijen, a s njima se vratilo i sve ono puzavo, gmizavo, ljigavo i nisko. Stresao sam se od jeze.

Dugo sam hodao, dugo je trebalo dok sam primijetio da idem naslijepo, u prazno. Opet sam u sebi izgubio svoj cilj.

123

"Što je sad, oče?"

"Mržnja, sreća te mržnja, tvoj posljednji i možda najopasniji neprijatelj."

"Nju mi ne diraj, oče, osvetu mi ostavi!"

"Ne smiješ mrziti. Mržnja je ograda. Dižeš je radi neprijatelja, ali i tebi prijeći da dođeš do cilja. Tko mrzi, ide stazom punom prepreka. Zašto da te mržnja zaustavi? Suočiti se s time i ne vraćaj se opet na sam početak. To je tvoja posljednja bitka, pred tobom je posljednje uporište koje tvoj neprijatelj još ima. Zar nisi dosta griješio?"

Tamo negdje čeka te tvoja Zvijezda, zar si zaboravio? I nju ćeš izgubiti ako te mržnja porazi."

"Kako da je se oslobodim? Mržnja mi je potpuno obuzela srce. Ako je uništim, i svoje ću srce zdrobiti, i sebe ću ubiti."

"Postoji oružje kojim se osvaja srce, a ne ubija. To oružje pobjeđuje srce iznutra. Budi miran i ne boj se. Dlaka koju je nakostriješila mržnja izglatit će ljubav. A osvetu prepusti Gospodaru. Odluči li on da se treba svetiti, i bez tvoje će te volje uvući u tu borbu."

"Za tebe ću to učiniti, oče, za tebe, Zvijezdu i Gospodara, ali mi nije lako . . .", prosuzio sam. "Jer vas volim . . ."

"Tako je, dobro je tako, sine! Dobro . . . Možemo dalje."

"Nema dalje, tata, svi su poraženi, sva četiri neprijatelja. Pobijedio sam. Zvijezda je moja! Sam si rekao!"

"Polako, samo polako."

"Tata, nema ih više!"
"Sad dolazi ono najteže, trenutak žrtve."
"Šališ se? Kakva žrtva, oče?"
"Tvoj završni ispit."
"Što da žrtvujem?"
"Što ti je najdraže, ono što voliš više od sebe!"
"Zvijezdu? Ne, oče, nju ne!"

124

i u" (opasniji
|t> <u pujatelj, i •"> punom i ih- vraćaj icil tobom nisi dosta ilx>ravio? I
(i/c!a srce.

i pobje-
i riješila

I "illuči li

Imrbu." " lara, ali

> I. i L J C."

ulja. Pobi-

ŽRTVA

Žurio sam za Zvijezdom slijedeći i dalje svoj unutrašnji glas. Bio sam sretan što mi je taj glas još ostao, još sam ga nosio u sebi, iako se ničega nisam odrekao. Izgledalo je, prema tome, da je žrtva suvišna. "Zar da sad odustanem?" Stiskao sam u srcu svoju vjeru u uspjeh, čuvao sam je čak i od svojih misli, i jezdio ususret Zvijezdi. Ništa mi više nije bilo na putu.

Odjednom sam čuo uplašen zov. Naćulio sam uši. Razabrao sam konjski poziv. Gospodar je zategnuo moje uzde i ja sam stao. Nastala je tišina. Strignuo sam ušima. I Garov se umirio. Rzanje se ponovilo.

"Zvijezda, to mora biti ona!" Srce mi se zagrcnulo od sreće. Uspravio sam se na stražnje noge i zazvao je.

Odgovor je odmah stigao. Drhtao sam iščekujući. Na obližnjem se brežuljku stvorila vitka, četveronožna pojava. Vjetar joj je nanio grivu na oči pa je zatresla vratom. Zjenice su nam se srele. To nije bila ona. Gledao sam razočarano i slomljeno u nepoznatu životinju. Ponestalo mi je zraka. Naprezao sam se da udahnem kao kad ždrijebe želi ubrati list sa suviše visoke grane.

- Šalje me Sokol! - konj je ponovno zarzao.

- Koji Sokol?

- Pomoćnik u stadu kojemu si ti nekad bio predvodnik.

- Tebe ne znam. Tko si ti?

- Bio sam još malen kad si ti otišao. Zovem se Vihor . . . Svuda te tražim . . . Imam za tebe poruku od Sokola.

- Što želi Sokol?

- Naše je stado u velikoj opasnosti. Poručuje ti da odmah dođeš.

- Kako to misliš?

- Ja ću te odvesti, samo me slijedi.

- Ali sad ne mogu, imam svog posla. Doći ću drugom zgodom.

- Moraš odmah sa mnom, inače je sve propalo.

- To ne mogu, odmah ne. - Htio sam se okrenuti, ali me na moje iznenađenje Gospodar zadržao. Izgledalo je da taj Vihor i

125

njega zanima. Iskreno, toga sam se i plašio. Vihor je, naime, bio dugonog i vitak, u svakom pogledu prekrasan konj. Bio je poput onih koje sam iz stada nekad slao na duga izviđanja. Bio je očigledno hitar i bešuman poput vjetra, krasan ždrijebac. I vatren, znao sam to, bio je dovoljan jedan moj iskusan pogled. Napokon je zbog mog oklijevanja planuo:

- Mislio sam da ćeš barem pitati kakva pogibelj prijeti tvom nekadašnjem stadu. Ispustio sam dušu da te nađem, a ti nisi ni trepnuo, tebi je do nas kao do lanjskog snijega. Drukčije sam te zamišljao. U pravu su oni koji kažu da su svi predvodnici isti, da je vama stalo samo do povlastica, samo da napunite vlastite trbušine.

Sit sam tih vaših lajavih gubica. Zbogom, idem natrag, zaboravi me! Nek Sokol raspusti stado, neka se više ne nada u tebe. Kazat ću svima da Gospodar koji spašava konje ne postoji, da si sve izmislio. Nek" bježe kud koji! Postoji samo konjoubojica.

- Čekaj! - Tog sam se trenu sjetio pokolja koji smo putem vidjeli i obuzela me zla slutnja. "Je li to ta nevolja koja im prijeti?" - Što si rekao? Konjoubojica?

- Ima ih više. Krstare okolicom. Zbrisali su s lica zemlje već

126

* >".

"inu-, bio

i> poput

h"k-dno

M.ii) sam

h /bog

1011 tvom
li nisi ni
"i sam te
t išli, da
ttbušine.
.tboravi
Kazat
!10 putem
pri) rt i?"
mije već

cijela stada. Iz čista mira ubijaju sve bez milosti, čak i ždrebad i kobile. Naša je sreća bila to što smo naletjeli samo na jednog zlotvora, ali je i taj desetkovao stado. Sve što ugleda, on uništava. Samo čuješ prasak: Bum! Bum! I konji se ruše u trku, jedan za drugim. Stado je u očajnom stanju, obezglavljeno je. Stradao je predvodnik. Zato me Sokol poslao da te tražim i da ti to javim. Sami se ne možemo spasiti. Tvoj nam je Gospodar još jedina nada. Nemamo se više kamo sakriti. Konjoubojica nas je vidio, zna gdje nam je pošlo bez kojega ne možemo. Sve će nas potamaniti. On samo čeka priliku da posije smrt. Kao da u tome uživa. Čak se i ne hrani našim mesom kao vuk ili druge divlje zvijeri, nego ranjava i sakati konje, pa ih onako polužive ostavlja lešinari. To je grozota. Kad ode, iza njega ostaje sablasna slika.

Pomislio sam na Zvijezdu. "U kakvoj je tek ona opasnosti? Sama i nenaviknuta na divljinu. Možda me sada doziva. Možda negdje leži puna rana i ugiba, a lešinari kruže oko njezinih još neugaslih očiju. Ne, ne mogu je ostaviti!"

- Želio bih s tobom, ali ...

- Rekao si jednom da tvoj Gospodar treba konje i da će doći po njih. Pamtim tvoje riječi iako sam bio malen. Dovedi ga, sad je prilika da ih dobije. Sokol će mu ih rado predati. Zar u tebi nema osjećaja ni samilosti? I ti si iz našeg stada. Tvoj otac i majka živjeli su s nama. Valjda ti to nešto znači? Ako ni za njih nemaš srca ni uspomena, idi bestraga!

"Vihore, kad bi ti znao, kad bi ti samo znao! U svako drugo doba bih smjesta poletio za tobom i slijedio te. Ali ti tražiš od mene da se odvojim od Zvijezde. Zašto si baš sad došao? Ne, ti ne znaš što mi je na duši!"

Odjednom sam se sjetio što je još maločas govorio moj otac. "To je, dakle, to!" Zatvorio sam oči, stegao srce i upitao ga: "Oče, je li to ta žrtva?"

"Da, sine", stigao je odgovor. "Odluči se, nije vrijeme za kolebanje."

Vihor je već pojurio natrag. Uplašio sam se da ću ga izgubiti

127

iz vida. Gospodar me podbo u slabine i ja sam poletio za tim vitkim, dugonogim ždrijepcem ispuštajući bolan uzdah:

- Zvijezdo, oprosti mi!

Zatim se sve dogodilo kao brza promjena vremena. Vihor nas je odveo do stada divljih konja. Ondje nas je čekao ranjeni Sokol. Čim sam zarzao, stado je poslušno diglo glave. Konji su bili u jadnom stanju. Još su uvijek stajali uz svoje mrtve. Okupili smo ih uz pomoć Garova. O, kako sam volio tog psa! Znao je svoj posao. Na sve strane je stigao. Nije im dao da se dugo premišljaju i vrludaju. Neumorno je kružio, trčao, vraćao zabludjele, požurivao zaostale, održavao ih na okupu. Kad samo pomislim da sam ga zamalo ubio jednim udarcem kopita. Ubio bih pola ovog stada. Bez njegove pomoći mnoga bismo divna grla bili putem izgubili. Neprijatelji konja nisu mirovali. Oimali su nam ih, odvajali i otkidali od matice stada kad god im se pružila prilika. Bili su to meni dobro poznati strah, mržnja i ostale nevolje. Ipak, Gospodar je bio tu, njegova je spretna i odlučna ruka većinu konja dovela na sigurno.

Na njegovu imanju divlji konji su još dugo strepjeli za svoj život, kretali se oprezno i odskakivali na svaki sušanj. Bili su veoma zaplašeni. Nisu znali da ih čuva Gospodar, da nad njihovim snom bdije Garov i da im travu i pošlo osiguravaju čvrste i sigurne ograde. No, s vremenom oni će sve shvatiti i napokon se smiriti.

- Ponosni smo na tebe, hvala ti - rekao je Sokol u ime svih. Ceza je trčala od jednoga do drugog pridošlice vidljivo zbunjena

što među tolikim konjima nema njezine mame. Priljubila se uz mene spuštene njuškice. Bila je tužna. Što sam mogao?

NASTAVAK POTRAGE

Sutradan smo nastavili potragu za Zvijezdom. Dugo smo krstarili okolicom, obilazili je u širokom krugu, ali bez uspjeha. Prestao sam vjerovati da ću ikad više vidjeti svqju kobilu. Bilo je izgubljeno

128

im poletio za tim vitkim, iluh:

"i vremena. Vihor nas i" fkiin ranjeni Sokol. l . "ni 11 su bili u jadnom I u 11 smo ih uz pomoć svoj posao. Na sve i" inisl;iju i vrludaju. . po/11 rivao zaostale, "nm na zamalo ubio ttinla. Bez njegove Neprijatelji konja 11 od matice stada "hi poznati strah, va je spretna

•icli /a svoj život, i veoma zapla-nii snom bdije

urne ograde.

niti.

ime svih.

livu /ininjena

Ih m- uz mene

11"* krstarili ••stat) sam ^gubljeno

suviše vremena dok smo gonili divlje stado, a ni onaj unutrašnji glas me više nije vodio. Izmučen i ranjene duše, počeo sam zapomagati: "Oče, pokaži mi kako ću je naći. Vrati mi moju Zvijezdu!"

Međutim, uzvratio mi je strog glas: "A što bi htio? Zvijezdu si žrtvovao. Kojim je pravom sad tražiš natrag? Od mene ne očekuj pomoć."

Osjećao sam se sam samcat, kao izgubljen u svemiru. Tada mi je pogled pao na Garova. Ozario sam se:

"Možda je pas nađe? On je izvrstan tragač!"

Garov je izgledao siguran u sebe sve do prvih močvarnih voda, gdje nam se ispriječio šaš i gusto šipražje. Pas je stao i zacvilio. I ja sam zarzao iz svega glasa, ali nam je odgovorilo samo kriještanje nekoliko čavki.

Te sam se večeri vratio na imanje skrhan i razočaran.

Slijedećeg smo dana sa sobom vodili Cezu. "Možda će mala ganuti materino srce. Zvijezda mora izaći iz šipražja ako je čuje!"

Ždrijebe se okretalo ne shvaćajući što se od njega traži. Obazrivo sam joj napomenuo:

- Možda je mama tamo, hajde, zovi je!

Ceza se odjednom gorko rasplakala. Šmrcala je i grcala, sva se zabalavila. Onako štrkljava i nejaka, išla je pred nama i rzala:

- Mama, mama! Mamice!- neprestano je posrtala. - Da nas sad vidiš, mama! Tata je doveo svoje stado s divljih pašnjaka. Tako je mnogo mladunaca. Neki su sasvim maleni. Da samo znaš kako su lijepi . . . Uselili smo u one nove staje, a ubrzo će biti gotova i trkaća staza . . . Više nismo obično stado, sad smo pravo uzgajalište ... To si od uvijek željela . . . Voli te moj tata! - kriknula je iz svega grla.

Slijedio sam Cezu spora i teška koraka, svjestan da je sve uzalud. Zvijezde nije bilo.

S prvim je mrakom na sve strane neka sablasna magla zakovitlala svoje guste pramenove. Morali smo odustati. Na putu kući, Ceza se stiskala uz mene. Nisam se usudio pogledati u njezinu smjeru.

9 Divlji konj

129

I

ONDJE JE NEKI KONJ

Na Gospodarevu je pašnjaku opet vrvjelo od mnoštva konja, velikih i malih, mužjaka i ženki svih uzrasta. Ja sam se bavio Cezom i svojim mislima. Dozivao sam oca. Bilo je vrijeme da on i ja napravimo konačni obračun.

"A sad mi kaži, oče, zašto je tako moralo biti?"

"Da bi ti napokon shvatio tajnu života. Ti samo misliš da si razumio, ali još nisi. I dalje razmišljaš na stari način, pokreću te pogrešni razlozi."

"Zanima me što bi se dogodilo da te nisam poslušao, da sam odbio poći za Vihorom i da sam nastavio tragati za Zvijezdom, da li bih je našao?"

"Baš želiš znati? Ne bi je nikad našao, ona je bila na drugoj strani."

"Živa?"

"To ti ne mogu reći, ali da nisi poslušao, bila bi to tvoja propast. Zvijezdu ne bi našao, stado ne bi izbavio, a i promašio bi svoj životni cilj. Da si mu se ovog puta odupro, i Gospodar bi se tebe odrekao. Završio bi ondje odakle se konji više ne vraćaju. Htio si znati, i eto što bi se dogodilo!"

"A glas koji me iznutra vodio? Taj me glas, dakle, prevario?"

"Ne, on te vodio točno na određeno mjesto kamo si morao stići,

I • |. I

! mnoštva konja, •ih sam oca. Bilo

m " misliš da si i i. ni pokreću te

l" "" "" .|ti-. ,io, da sam /i / ih1/dom, da

\K I"i I i na drugoj

ivoja propast.

ItlJIŠKi Ili SVOJ

Ini I u se tebe ""Čuju. Htio si

*, prevario?" "I morao stići,

na jedino mjesto gdje si se mogao spasiti, samo ti to nisi znao. A i da si znao, ne bi to prihvatio."

"Znači, prevaren sam. Od samog početka to nije bilo ono što sam ja želio!"

"U životu nije sve onako kako bi konj htio, zato i nije važno jesi li ti to htio. Zvijezda je bila samo povod, dovoljno snažan da te izmami na odgovarajuće mjesto gdje si mogao sresti Vihora."

"Znaš što je okrutno, oče? Zašto je Zvijezda sve to morala platiti? Zašto sam morao žrtvovati nju da bih spasio sebe?"

"Zvijezdu si, zapravo, žrtvovao još u podzemlju, pa čak i prije, kad ti se u glavi rodila misao o bijegu s Gospodareva imanja. Sinko, vrijeme je da naučiš razmišljati. Dok to ne uspiješ, upadat ćeš iz pogreške u pogrešku i nakraju propasti. Slušaj, ne možeš očekivati od Gospodara da unedogled podnosi tvoje propuste.

Nije on tu da skače čim čuje tvoje želje. Ponekad i on od tebe nešto treba. Ima i on svoje zahtjeve. Ti misliš da si nešto razumio, ali ti još nisi uspio izići iz tame podzemlja, ti si još tamo ... Ti i dalje služiš sebi i svojim prohtjevima. To je tvoje pravo podzemlje. Nauči gledati njegove potrebe, nauči ga voljeti, udovoljiti njegovim željama, pa ćeš dobiti širinu, narast ćeš, otkriti svoja krila i kad se vineš u oblake, s visine ćeš drugim očima vidjeti svijet, spoznat ćeš kako je Gospodar moćan, kako mu ruka daleko seže. I tad ćeš shvatiti da se vrijedilo truditi, da nema drugih putova osim Gospodarevih, da su sve ostalo stranputice."

Okrenuo sam se prema svom ždrebetu pun dojmova. Bilo mi je dovoljno to što sam čuo, pomoglo mi je da se suočim s činjenicom da se u životu dobiva i gubi, te da sam ja izgubio svoju kobilu, svoju ljubav, svoju Zvijezdu.

- Cezo! - pozvao sam svoje mlado, svoje siroto ždrijebe i pošli smo zajedno na livadu. - Moramo se suočiti s tim da više nemamo mamu! - rekao sam joj čvrsta i odlučna glasa. Ali samo nebo zna da mi se pri tim riječima cijepalo srce.

- Da, tata - kimnula je Ceza zamišljeno.

131

- Mama bi bila ponosna kad bi ti zauzela njezino mjesto. Kaži mi, voliš li dresuru?

- O, da, s mamom sam vježbala troker-kas-galop i slične korake!

- Želio bih da jednog dana ti i ja svima pokažemo što znamo. Samo ako budeš marljiva. Dovoljno si velika da počneš s vježbom.

-- Sada, odmah? - Ceza je oduševljeno skočila. Plesali smo zatim na livadi to malo repato biće i ja.

- Kako ti izgledam? - pitala je sva zajapurena.

- Kako? - oklijevao sam s odgovorom.

- Da se nisi usudio lagati!

- Pa ...

- Tata, volim te i kad lažeš.

- Ma, slušaj ti ... - priprijetio sam joj, ali se ona nekako čudno uozbiljila i zagledala nekud ustranu.

- Ondje je neki konj! - rekla je.

- Gdje?

- S druge strane ograde.

- Što ondje radi?

- Htio bi unutra.

- Ali, to je ... - protnuo sam.

Ceza je odjednom potrčala vičući iz sveg glasa:

- Mama se vratila!

Zaista, ondje je stajala Zvijezda. Pogledi su nam se sreli. Neki je topli vjetar zastrujao među nama otapajući led u našim srcima. U grudima mi je tekla neka milina.

Zvijezda je zračila razumijevanjem, bila je kao okupana iznutra.

- Dobro sam razmislila - rekla je čisteći grlo. - Gospodar je zaboravio što si mu učinio, pa što ne bih i ja?

"Tako jednostavno, tako jednostavno!" pomislio sam, a sva ona bujica osjećaja, koja se nekoć pjenila, tutnjala, razarala i potapala naše duše, opet je vraćena u svoje korito.

132

USLUGA

- Mama! Mama! - jednog je dana Ceza dolepršala na vrhovima svojih malih kopita i objavila izvan sebe od radosti: - Bit će utrka!

- Daaa? - Zvijezda se tobože začudila i kradom pogledala prema meni.

- Utrkivat će se najbrža grla s Gospodareva imanja. Pobjednik u nedjelju ide na hipodrom. Ondje će tek biti pravo slavlje. Kažu da dolazi veliki praznik slobode. Najbrži trkač dobit će vijenac oko vrata. Mama, mi ćemo ići na hipodrom jer će moj tata sigurno pobijediti.

- Tata? Zar i on sudjeluje u utrci? - Zvijezda je i dalje glumila iznenađenje.

- Ti ništa ne znaš, mama, a svi kažu da imamo najviše izgleda jer je tata najbolji.

- Tko to kaže?

- Svi.

- Meni nitko nije rekao da je tata najbolji.

- Nego? - čudilo se ždrijebe.

- Sama sam to primijetila.

- Ne muči me! Ići ćemo na hipodrom, mama, obećaj!

- To ti tata mora obećati, on mora pobijediti.

- Nas dvije ćemo navijati za njega.

Neprimjetno, Zvijezda mi je dala znak da nam netko prilazi.

- Tvoj prijatelj! - šapnula je.

- Dobar dan! - zagrmio je ždriječac. - Drago mi je što vas opet vidim na okupu.

- Hvala, Šarce - prijazno je uzvratila Zvijezda. - Lijepo je od tebe da si došao do nas. Što kažeš o utrci? Svuda se priča samo o tome. Spremaš li se i ti?

- Ja sam suviše težak i trom, ali sudjeluje moj sin Vulkan.

- Tko bi rekao da je već dorastao za trke - začudila se Zvijezda. - Još je jučer bio ždrijebe.

133

- Tako je to, vrijeme leti.

- Oprosti, Šarce, obećala sam malo da ćemo danas pogledati gdje raste najljepša trava. Tako ćete vi mužjaci moći na miru razgovarati. Dođi, Cezo, idemo!

- Evo me, samo da još nešto šapnem tati na uho.

- No, da čujemo i tu tajnu - sagnuo sam glavu.

- Koga ja poljubim - tiho je šušnula - taj će pobijediti! - a zatim mi je svojom vrelom njuškicom dodirnula čelo. Nakraju je otrčala za Zvijezdom.

-- Ždrebado! - zavrtio sam glavom i dodao: - Šarce, izgledaš zabrinuto.

- Kaži mi - naglo se uozbiljio - ti poznaješ divlje konje? Kakvi su im izgledi u trci? Može li se moj sin s njima mjeriti? Želio bih da Vulkan pobijedi, veoma mi je stalo do toga.

- To je razumljivo, otac si.

- Nije samo to. Htio bih da me shvatiš. Gubitak majke veoma ga je kosnuo i nikad se nije oporavio. Ne mogu to više gledati. Nije meni do časti, ti me poznaješ. Meni je do njega, samo njega imam. To bi mu pomoglo da se uspravi, da povjeruje u svoje snage. Veoma mi je teško to od tebe tražiti, ali zbog našega dugog prijateljstva, zbog svega što smo zajedno prošli . . .

- Šarce, o čemu govoriš?

- Ti si spasio njihovo stado od propasti, tebi duguju sve, svaki od tih konja to zna. Oni nisu tako divlji, imaju plemenito srce, znaju uzvratiti.

- Na što ciljaš?

- U njihovim si očima ti i dalje predvodnik, tvoja prisutnost izaziva njihovo poštovanje, svatko te od njih cijeni. Tebi pripada čast. A uz čast ide i pobjeda.

- Šališ se!

- Govorim ti ono što valjda svi osim tebe znaju. Oni su već odabrali prvoga. Ti ideš na hipodrom, to je već odlučeno. Trka je samo izgovor. Pobjeda je tvoja.

134

pogledati ni miru raz-

". Nakraju je iV, i/gledaš

i- konje? Mina mjeriti?

tiiijkc veoma

vrte gledati.

"itino njega

ivoje snage.

•Jugog prija-

ve, svaki

Mito srce,

! i iitnost piipada

! u vec

11 ka je

- Pa to bi bila podvala.

- Nazovi to kako hoćeš ... I zato, kad bi, naprimjer, ti ... kad bi se ti pred ciljem iznenada spotaknuo i pustio mog sina da pobijedi...

- Ali ... - ostao sam zabezeknut.

- Nitko ne bi primijetio. Molim te, učini to za mene i za mrtvu Neru.

- Šarce - uzdahnuo sam tužno i teško. - Ti i ne znaš u što si taknuo!

- Tko će mi učiniti uslugu ako ne ti? Nemam više veselja u životu. To će mi do smrti grijati kosti za zimskih večeri. Nikad te ništa nisam molio, ali to mi učini!

- Moram razmisliti, ne mogu ovako naprećac. To je najviše što ti mogu zasad obećati.

- Razmisli, stari moj. Vjerujem u tebe, uvijek si mi bio prijatelj. Dok je odlazio, izgledao je zgureno, sitno i smežurano. Gledao

sam za njim i pitao se: "Je li to Nera od njega učinila? Gdje je nestao onaj Šarac, onaj veliki konj?"

Utrka mi se odjednom zgadila.

"Moje mi je stado spremilo pobjedu u znak zahvalnosti. To je lijepo od njih. Pobjeda meni i pripada. Mnogo sam toga zbog njih propatio. Koliko sam iskušenja samo prošao da bi oni došli do toga što danas imaju!

Sačuvao sam im kožu i doveo ih do obilja hrane i vode, na sigurno. Tko drugi? Koliko li sam puta izložio svoj život pogibelji! Sve je to bilo zbog njih. Što ako mi se sada žele odužiti, prepustiti mi tu pobjedu? Kakvo je u tome zlo? Oni čekaju da ja to i prihvatim. Uostalom, to nije za mene, to je za Cezu i Zvijezdu. Malo veselja za njih. Napokon, odlazak na hipodrom je njihova velika želja, i njihov san. Ceza će se oduševiti, njezine će oči sjati. Što se taj Šarac umiješao? Kako ga nije stid?! U koju me samo spletku želi uvaliti! Zar on ne zna da ja lako mogu slomiti nogu ako padnem u punom trku? On na to ne misli. Njegov sin? Zar da ja izvlačim tog dripca iz neprilika? Zašto baš ja? Zar da ja isprav-

135

ljam ono što su Nera i on zabrljali? Istina, Nera je u podzemlju bila dobra prema meni. Koliko je mogla, dala je sve od sebe. Sve do zadnjeg daha. Sklonost prema meni otjerala ju je i u smrt. Zbog nje i uspomene na nju možda bih morao . . . Tu je, napokon, i Šarac. I on me obavezao. Bio mi je najbolji prijatelj. Možda je to prilika da sperem ljagu sa sebe, da se prema njemu iskupim, da mu vratim dug. Ali, zar Nera nije sama žrtvovala svoje ždrijebe? A i Šarac, je li svjestan što od mene traži? On hoće da varam. Zar da novom pogreškom popravljam staru? Sve je to odvratno! Što da radim? Kamo god da se okrenem, netko ostaje razočaran. Konji mogu uprskati i najljepše stvari!"

OKRŠAJ

Sivka je dotrčala sva zajapurena.

- Čujem da se sprema podvala!

Držao sam se kao da nemam pojma o čemu govori, ali se ona mrštila:

- Pazi, tebe će to pogoditi najviše, ti ćeš najviše izgubiti.

- Što si rekla?

- Polako ću ti kapati riječ po riječ da bi me razumio. Da li te poznajem? Jesi li to ti?

- Da, to sam ja - uzvratio sam.

- Do jučer si bio borac za istinu. Je li tako? ... A danas? Jesi li i danas takav?

- Hm! ... - uzdahnuo sam.

- To je sve što imaš reći?

- Što vi konji s imanja znate o divljim pašnjacima? - planuo sam. - Što vi znate o divljim stadima i koliki smo put morali prevaliti da bismo stigli dovde? Vi ne znate dalje od staje!

- E, sad si pretjerao. Dakle, znaj da tvoja sestra Sivka nije od jučer . . .

136

i.">. i Nern |i- u podzemlju

i je >"u- od sebe. Sve

i ju |i- i u smrt. Zbog

Tu |i\ napokon, i

ulji piijatelj. Možda

!"?m;i ii|cmu iskupim,

nviil.i svoje ždrijebe?

hofi- tla varam. Zar

to odvratno! Što da

i)i" m/očaran. Konji

mi govori, ali se ona najviše izgubiti. i lito razumio. Da li

"• "ako " . . A danas?

lima? - planuo ii morali prevaliti

"citira Sivka nije

- To znam - uzvratio sam zajedljivo.

- Volim slušati. Ja sam poput pauka, moram skupiti sve konce da bih našla mušicu . . . Ovdje sad ima mnogo konja, došli su sa svih strana . . .

- Da, i što s tim?

-- Među ovdašnjim konjima ja sam nekad nešto značila. A znaš što mi sad kažu? Da sam postala veseli divljak jer se družim s tobom.

- Otkad je tebi stalo što netko treći govori? ... Ne možeš hodati pašnjakom za svakim tko ima nešto protiv tebe i svojim mu repom tjerati obade. U stadu se uvijek nešto mrmlja, uvijek se nešto prigovara. Tko će svima ugoditi?

- Je li?

- Sivka, što ti zapravo hoćeš od mene?

- Ako bolje pogledaš, sav se ovaj ubogi konjski svijet podijelio. Plemeniti konji, ovi što su došli posljednji, dižu gubicu i tvrde da su jedino oni čistokrvni. Samo su oni pravi trkaći konji i njima pripada cijelo imanje.

Moji, starosjedioci, konji koji su rođeni tu, optužuju došljake da gaze njihovu pašu i neprestano ponavljaju da se svi drugi šire na njihovu štetu. Vi, divlji konji, pak imate junačku prošlost i mislite da vam to daje pravo na najbolju travu. Ako se tako nastavi, na ovom imanju će uskoro postati tiješno, planut će mržnja!

- I što da ja radim?

- Budi prvi koji će dati primjer. Svi me uvjeravaju da je i tebe lako podmititi, da nema više pravih konja, da nema više istine, da nema više toga, a ima . . . Kako da ne! . . . Uspravi se! Pogledaj svoj odraz u pojilu i podsjeti se tko si zapravo i koliki si put prevalio da bi spasio divlje stado. To je veliko djelo. Zauzvrat ti nude lovorov vijenac. Zar je to jednako? Razmisli, ne daješ li se suviše jeftino? . . . U životu ima mnogo utrka. Ne znači da je sve propalo ako se jedna izgubi. Što znači jedna utrka? Utrka je bitka, a život je rat. Tko izgubi bitku još uvijek može dobiti rat, ali tko izgubi rat za njega su sve bitke izgubljene. Ti se odluči za život. Ostani dosljedan sebi.

137

Kloni se laži. Imaj na umu da lasci završe zlo ... Znaš što je gore od izgubljene utrke? Kad se nađeš u kutu s lovorovim vijencem . . . Bori se za istinu pa ćeš osjetiti kako opet imaš vodeću riječ, kako te vole i poštuju kao

i prije. Sjeti se odakle si krenuo i tko si nekad bio. Svi se konji bore samo za sebe i da dokažu da su oni kojima pripadaju najbolji, a ti sebi postavi viši cilj, bori se za cijelo imanje, za sve njih zajedno. Važno je da ne kloneš, da se ne predaš, da ne staneš na pola puta, nego da u svojoj borbi ustraješ ... I nemoj dopustiti da ti noga skrene s pravog puta. U tebe su uperene mnoge oči. Drži se istine. Sva ova ždrebad oko nas će se sutra ponašati onako kako danas vide tebe. Oni će sutra raditi onako kako danas radite vi, veliki konji. Šutio sam.

- Malo-pomalo, rekla sam ti mnogo toga, od srca i pune duše! Morala sam, iznutra me tjeralo. Sad napravi kako hoćeš.

Iznenada nam je ususret dotrčala Ceza.

- Tako sam sretna što si došla! - rekla je u jednom dahu.

- Kako to? - upitao sam Cezu. - Zar je ona nešto posebno kad joj se toliko veseliš?

- Ali tata, to je Svika! - Ceza me gledala u čudu. Dopala mi se ta njezina jednostavna logika.

MH

UTRKA

Svi Gospodarevi konji su uoči utrke bili na okupu. Uz trkaću su stazu, među ostalima, stajale Ceza i Zvijezda i mahale repom. Ceza je blistala. Na suprotnoj strani Šarac je, vidljivo uzbuđen, iste-zao vrat. Sve je oko nas bilo puno iščekivanja. Nedaleko od sebe spazio sam staru Sivku koja je nervozno žvakala travu i žmirkala. Naš svečani izgled pridonosio je veličini trenutka.

Promatrao sam svoje protivnike. U sredini staze tiskao se Šarčev sin Vulkan, nestrpljivo očekujući znak za početak.

138

i šc zlo . . . Znaš što je gore ni s lovorovim vijencem . . . ini imaš vodeću riječ, kako ikle si krenuo i tko si nekad Li dokažu da su oni kojima

ilj, bori se za cijelo imanje,

Iniicš, da se ne predaš, da borbi ustraješ ... I nemoj

! U tebe su uperene mnoge > nas ec se sutra ponašati

i.i raditi onako kako danas

"loga, od srca i pune duše! •pravi kako hoćeš. | /.i

n-Ua |c u jednom dahu. /.u |c ona nešto posebno

gledala ti eudu. logiku.

ili n i upu. Uz trkaću

i mahale repom.

ìo uzbuđen, iste-

• ctlaleko od sebe

trnvu i žmirkala.

| (iskao se Šarčev

Do njega je bio Vihor. Sve je primao staloženo i mirno kao da nisu ni postojali konji koji su se oko njega sabijali. Na laganim dugim nogama nosio je svoje tijelo poput pera. Izgledao mi je ipak suviše krhak za napore koji su nas čekali.

Na vanjskom rubu staze kopitom je o tlo udarao vatreni Vranac. Činio mi se najopasnijim. Imao je već iza sebe pobjede s nekoliko utrka i rado je isticao prednosti svoga plemenita porijekla. Njega također nije obvezivala nikakva pogodba zaključena u stadu divljih konja, nije ga zanimala nikakva moja prednost. Vjerovao sam da će se između njega i mene voditi najžešća borba.

Procjenjivao sam kradom i ostale.

Prasak je označio start. Krv nam je šiknula u žile, mišići su zadrhtali, napeli se i odapeli tijelo prema naprijed. Začuo se topot. Trka je počela.

Izbjegao sam gužvu i trčeći po strani grabio prema cilju. Čuo sam Cezinu ciku kad sam pojurio mimo nje.

Vranac se i dalje držao unutrašnjeg ruba staze, a Vihor je pomalo zaostao za nama.

U vodećoj se skupini nekoliko konja naprosto rvalo za prvo mjesto. Nakon mahnite jurnjave na čelo je izbio Vulkan. Žestoko je povukao, a ostali su prihvatili njegov izazov. Osvrtao se lijevo i desno. Očito je jurišao na prvo mjesto. Frknuo sam nezadovoljan što je odmah nametnuo tako snažan tempo. Sumnjao sam da će izdržati do kraja. Ipak, ni za dlaku nije popuštao. Iz kruga u krug hlabro se nosio sa svim napadima, žilavo se odupirao pokušajima drugih konja da ga preteknu. Bilo je u njemu Šarčeve krvi.

"Ako je tako dobar, pobijedit će zasluženo", odahnuo sam s olakšanjem.

Vranac se našao uz mene. Brundao je kao bumbar. Izgledao je svjež. Za njega trka kao da nije ni počela.

Međutim, ni ja nisam bio neka šeprtlja. I u meni je bilo još snage.

Vihor je i dalje čuvao začelje. Držao se ravnodušno iako smo mu bježali cijelih nekoliko dužina.

Negdje na pola utrke učinilo mi se kao da je vodeća grupa izgubila

139

žestinu. Nekoliko je konja, obliivenih znojem, počelo popuštati. Čuo sam kako teško dašću dok smo ih prelazili, najprije Vranac i ja, a potom i Vihor. Ubrzo su sasvim zaostali.

Utrku je i dalje vodio Vulkan. Trčao je silovito kao da je kidao stazu, ali su ga u stopu pratila dva konja.

Zalijepili su se uz njega. Prepoznao sam Šargu i Riđana iz divljeg stada. Vulkan se iz sve snage dao u galop ne bi li se oslobodio neugodne pratnje. I zaista, Šarga je posustala. Iscrpla je sve snage i jednostavno se predala.

U trenu smo proletjeli kraj nje.

Otada je počela borba između Vulkana i Riđana. Šarceva je sina oblila pjena, počeo se boriti sam sa sobom. Lijepo se vidjelo da je stigao do kraja svojih snaga i da je Riđan snažniji. Iskoristio je povoljan trenutak i prešao u napad. Vulkan se prestravio. U očima sam mu vidio nemoć. I tada je počela bruka. Nasrnuo je na Riđana i pokušao ga zagrebati zubima. No, Riđan, taj pravi sin divljine, imao je snage da odskoči, da se trgne i baci naprijed, odmičući sve snažnije, uvijek sve snažnije.

Vulkan se propeo i okrenuo. U trenutku dok sam prolazio uza nj vidio sam kako mu iz očiju vrcaju srdite iskre. Ostao je daleko iza nas.

Obratio sam pažnju na ostale, na njega sam zaboravio. No, Vulkan se nekim čudom ponovno stvorio uz nas i izbio na prvo mjesto. Opet je vodio.

- Odakle se stvorio? Zar je doletio? - puhnuo sam kroz nozdrve ne shvaćajući kako se to zbilo.

- Sišao je sa staze i udario poprijelo trkalištem - zahihotao je Vranac na prekidajući topot svojih koraka. - Za balavce nije utrka!

Jednim sam migom oka vidio da je Vulkan zaustavljen. Bunio se i otimao. U njemu je bilo i Nerine krvi.

Pomislio sam tada na Šarca. "I njegova je muka sada gotova. Ili je tek počela? Želio je previše. Sad će mu bruka do kraja života hladiti kosti u dugim noćima."

140

I

I

>čelo popuštati. Čuo

piij"- Vranac i ja, a

i im kao da je kidao pili su se uz njega, i Vulkan se iz sve iitr ptatnje. I zaista, mmm,tvtio se predala.

I i"Una. Šarčeva je | i I ijepo se vidjelo t sna/iiiiji. Iskoristio ni sr prestravio. U

iika. Nasrnuo je na Kidan, taj pravi sin buci naprijed, odmi-

i""k sam prolazio uza hc. Ostao je daleko

•im /."boravio. No, Vul-> i i/bin na prvo mjesto.

puhnuo sam kroz

ttkailištem - zahihotao i ka, Za balavce nije

zaustavljen. Bunio Hm. Pomislio sam tada na 111 je tek počela? Želio je " liliuliti kosti u dugim noći-

Potegnuo sam jače da dostignem Riđana, a Vranac me slijedio ostavljajući mi prednost od pola dužine. Dugo

smo tako jurišali, a onda je Vranac valjda shvatio da mi nedostaje snage i da zato ne uspijevam prijeći u

vodstvo, pa je podigao rep. Najprije smo se poravnali, a potom je on silovitim tempom osvojio prostor i

oboju nas prestigao.

- Divljaci, gledajte! Ovako trči plemenita pasmina!

Gušio sam se, osvrtao prema Riđanu. Ja sam bio gotov. "Može li on spasiti čast divljih konja?" I Riđan se

okrenuo prema meni. Oči su mu bile krvave. Tijelo mu se počelo zanositi. Čuo sam ga kako rže. Zapomagao

je kao da je netko s njega živoga gulio kožu:

- Umirem, ne mogu više! - trzao se i odjednom se srušio. Nestao je kao da ga vjetar pomeo sa staze.

- Vi ste divljaci! - Vranac je lamatao grivom. Pluća su mu šuštalala kao krošnja debelog hrasta u koju se zaletio

vihor. Šija mu je bila visoka, nepopustljiva. Činilo mi se kao da nije trčao, probijao se naprijed.

Zrak mi je poput omče zatezao grlo, u zjenicama mi se gasilo svjetlo. Vidio sam pred sobom obris Vrančeva

tijela kao crnu mrlju koja je odmicala.

"Oče!" zatreperio sam. "Pomozi mi!" Ali, nije bilo odgovora. U meni je bubnjala nemilosrdna tišina. "Zašto si me ostavio? Zar ne vidiš što se zbiva?"

Nije bilo odgovora. Bio sam sam. Pokrila me tama, svega me omotala. Dizao sam teret cijelog svijeta na

koljenima, kost se u njima savijala. Otpao mi je rep, griva mi se otkinula, dlaka se s mene ljuštala. Provlačio

sam se kao kroz neki uski otvor među stijenama koje su mi svojim oštrim bridovima gulile kožu s tijela. S

mene je kapala krv, staza je postala kliska. Više nisam postojao, nisam imao tijela, samo je još moja volja

gmizala naprijed, sužavala se i titrala kao spasonosna travka. Uhvatio sam se za nju, zagrizao, nisam je puštao.

Njezin je sok procurio u me, lakše sam disao, kao da sam zubima rastrgao zrak. Više me nisu grebale grude

leda u

141

prsima, u meni je opet kolala tekućina, opet me grijala krv, u meni se probudila nova snaga, opet sam mogao zapeti mišićima i navaliti prema cilju. Prošla me slabost.

Oštrim sam trzajem skonio grivu s očiju. Vranac je odmicao nekoliko dužina, pravilno je poskakivao. Više se nije smijuckao, dobacivao i izazivao. On je pobjeđivao.

Ulovio sam se pogledom za njega i počeo ga privlačiti k sebi. Oduzimao sam mu prednost. Ustremio sam se na

njega. Malo-poma-lo, malo-pomalo, sve dok mu se nisam privukao sapima. Tu sam se držao. Okrenuo sam uši

i slušao. Dao je sve od sebe. Snop zraka se razbijao pred njim. Pustio sam ga da gazi u vjetar, da se sudara s

njime, a ja sam se šćućurio u tihoj zavjetrini njegova tijela i čuvao to mjesto. Bila je to mrtva trka.

Još dva kruga.

"Nikad ga neću pobijediti! Namjerio sam se na boljega", govorio sam sam sebi u brk. Uzalud je pred mojim očima zaplesao Cezin lik. To malo biće je moje meso i moja krv. Sjetio sam se njezina nježnog poljupca.

Uzalud sam u mislima bio sa Zvijezdom i znao da me prati njezina briga. Uzalud sam dozivao oca. I on je bio nijem. Ništa nisam mogao. Vranac je imao prednost od pola dužine, a ja sam dao sve od sebe. Tako smo uletjeli u posljednji krug. Trebalo se dogoditi čudo pa da se nešto promijeni. I čudo se dogodilo. Gledao sam razrogačenih očiju.

Vranac je spustio uši. Vranac se potrošio. Koprcao se, bio je u škripcu. Precijenio se, Vranac se prevario, topio se kao led. Poravnali smo se. Još se opirao, još i još ... A onda sam jednostavno prošao mimo njega za pola, za cijelu dužinu. I još za pola. Osjećao sam kako se batrgao, topot mu je postajao nepravilan. Posustao je nadomak cilju. Još pola kruga.

Po vratu me tukla griva teška kao grana slomljenog drveta, ali me u srcu grijala pobjeda. U meni se smijala, bila je moja, loptao sam se s njom kao sa suncem na koljenima. Imao sam je, bila je slatka. Ostatak trke bila je samo šala.

142

" krv, u meni i navaliti

)<| odmicao inijuckao,

ul.uili k sebi.

i Malo-poma-i|"in; Tu sam l"e. Snop zraka i, tla se sudara •\ Uji-1 a i čuvao

11"''''''a", govorio |"tj"lcsao Cezin miim se njezina tjc/ilom i znao .1. 1 on je bio >|l pola dužine, osljednji krug. Ju se dogodilo.

.u) se, bio je u

> icii. Poravnali

| ustavno prošao

()sjećao sam

|•tislao je nado-

nog drveta, ali r moja, loptao Mini je, bila je

"Šala?" sa zebnjom sam pomislio i osjetio kako je na mene pala jedna hitra sjenka. Kraj mene je trčao neki konj. Bio je to Vihor. Gibao se skladno i lako na svojim gipkim nogama. Griva je na njemu titrala, a dlaka mu je bila suha, još uvijek suha kao na početku trke. On se, dakle, nije umorio, a ja sam vukao zadnji dah iz sebe. Odjednom sam progledao:

"Vihor od mene pravi budalu, taj pasji sin je od mene brži, ali

me pušta pred sebe da se veselim kao ždrijebe, a jurim u svoj poraz." Ostalo je malo vremena da se nešto učini. Kroz glavu mi je proletio smioni plan.

- Vihore, gledaj ovamo, bolji sam! - pokušao sam ga izazvati. Nasmijao se, nije odgovorio.

- Što se kesiš? Takve kao ti mogu prestići kad god hoću! A

znaš zašto? Jer sam predvodnik, a ti si obična njuška! Sve da se pokidaš, nećeš me stići!

- Taman posla!

- Ja spremam pod rep takve balavce, pod rep, čuješ? - i mlat-nuo sam nasumce repom po zraku. Osjetio sam kako se trgnuo. "Sto mu strijela, nisam promašio. Uspio sam ga oplesti po gubici!"

Uvrijeđen, Vihor se propeo i dok sam ja tutnjao u cilj kao voda koja se ruši niz stijenu, njegova me sjena naprosto nadletjela poput krila neke orlušine. Bio je prvi.

- Vihor ide na hipodrom! - čulo se sa svih strana, a u meni se razlio očev usklik:

"Ti si moj sin, na tebe sam ponosan!"

Znao sam da se Cezi smrklo u duši. Ali jednom kad odraste, i ona će možda shvatiti mene kao što sam ja, napokon, razumio svog oca. Tada će znati tko je dobio ovu utrku. A do tada . . .

ISTINA

Povukao sam se u osamu. Do mene su dopirali zvuči vesela konjskog rzanja. Ondje se slavilo. I Zvijezda, i Ceza, bile su na proslavi.

U sebi sam zbrajao koliko me sve to stajalo. Kao što se prebrojavaju rane i gubici nakon bitke, tako sam i ja, sam sa sobom, drhtava srca i klonulih udova, utvrdio svoj potpuni poraz. Sve što sam imao, Zvijezdu, Cezu, svoj ugled, cijeloga sebe, sve bitke svog života unio sam u kraj ove utrke. Žrtvovao sam snove svoje ženke, svog ždrebeta i svoje vlastite. A zašto? Da bi se izbjegla prevara, da bi utrka bila istinska. Je li istina vrijedna tolikog odricanja? Smiju li se pogaziti tolika nježna nadanja zbog njezinih ideala?

Međutim, u natjecateljskom žaru, potpuno sam zaboravio na Gospodara, da je on bio organizator natjecanja i da, prema tome, nije smisao bio u tome da ja dobijem trku, nego da je Gospodar dobije. Zato je bilo potrebno da najbrži konj ode na hipodrom.

||/;t*lo

im |>rev j.i bih i je ilo"l vrata i/ lijepu! I brinem ako sur sailii "\ Z.vije/tl malo h konj \h moćnog stvarno je to *i" ncnmji" sve vei strepio krajnu bih ja t. se u me očekivii bol Sto i

Prči

za svoj" a sad i teklo <>| smrti, .1

- I - začu jebe je

144

10 Divlji •><

" SVC da se
" - i mlat-
>tf trgnuo.
""gubici!"
i"ilj kao voda
ilh-ljila poput
M i a u meni
".ul odraste, i ra/umio svog
Uli.I . . .

/vuci vesela konj-
• mi na proslavi.
>.""> što se prebro-
, sfiin sa sobom,
ni poraz. Sve što
!>c, sve bitke svog
nove svoje ženke,
izbjegla prevara,
odricanja? Smiju
ideala?

.im zaboravio na
i da, prema tome,
i da je Gospodar
ode na hipodrom.

"Zašto baš najbrži?" To nisam znao. "Ali, ako je tako, konjska bi ga prevara sigurno oštetila. To bi bila zavjera protiv Gospodara, a ja bih sudjelovao u njoj. Zavjera ili izdaja, zar to nije isto? Meni je dosta izdaj stava.

Znam kamo to vodi. Još pamtim ona široka vrata iza kojih nestaju konji i više se nikad ne vraćaju. Ne, hvala lijepa! Draža mi je istina! To je moj izbor! ... Nije moje da vazda brinem o posljedicama. Sve u mom životu mora doći na svoje mjesto ako sam ispravno postupio. Uvijek je tako bilo. Nije važno što mi sada sve očajno izgleda, što čamim ovdje poput gubitnika, što je Zvijezda gorko razočarana, što se rasplinuo njezin san, što je moje malo ždrijebe izgubilo povjerenje u svog oca, što sam postao običan konj bez sjaja i čarolije, što je pred stadom u trenu nestala slika moćnoga i nepobjedivog predvodnika koju sam dugo i mukotrpno stvarao."

Čudan je bio taj osjećaj vlastitog dna koje sam dodirnuo. Bio je to za mene neki neobjašnjivi dobitak.

Odjednom sam se čutio neranjivim, nitko mi ništa nije mogao. Što oduzeti nekome tko je sve već dao? Nisam više ništa očekivao za sebe, pa prema tome ni strepio za ishod svojih postupaka. Osjećao sam neku nepoznatu beskrajnu slobodu. Nikakva velika pobjeda mi nije bila potrebna. Što bih ja s njom? Da je nosim na šiji kao teret? Što će mi? Rasprostranio se u meni neprikosnoveni mir. Oštre krhotine razočaranja, razbijenih očekivanja, zabadale su se u tuda srca. Odjednom sam razumio tu bol što je konj nosi u grudima, razumio sam njegov teret na duši.

Preplavila me neka bezrazložna sreća. Cijelog sam se života borio za svoje mjesto pod suncem, otimao ga, osvajao i branio kopitom, a sad nisam imao ništa pod svodom nebeskim. Ipak je iz mene teklo obilje radosti. Uvijek sam mislio da je svaki poraz dio moje smrti, a u meni se sada sve pjenilo od života.

- Evo ti tvog oca! Zar ti nisam rekla da je s njim sve u redu? - začuo sam glas. Bila je Zvijezda. Sa sobom je vodila Cezu. Ždrijebe je veselo dahnuo prema meni.

- Tata, jesi li vidio? Tamo je slavlje i sva je ždrebad puštena.

10 Divlji konj

145

A .,< s

Ludo se zabavljam. Sad žurim, jer me čekaju! - i već je odjurila na svojim tankim nogama.

- Strahovao sam da će je rastužiti moj poraz - pogledao sam Zvijezdu.

- Poraz? . . . Kad se ono Riđan srušio, obje smo se tako prestrašile da na poraz nismo više ni mislile.

Bez riječi sam je motrio, a ona je nastavila:

- Znaš, to mi je otvorilo oči. Utrka je opasna, a kako li će tek biti na hipodromu? Shvatila sam da je meni i ždrebetu najdragocjenija tvoja prisutnost. Kad"si uz nas, to nam je dovoljno.

Jedna žilica u njezinu oku nježno je zaplesala.

SREĆA

- Neprihvaćanje vlastitog položaja nevolja je iz koje proizlaze sve ostale neprilike u životu jednog konja.

Neprihvaćanje i opiranje dva su smjera našeg djelovanja. Zapravo jurimo na neka druga mjesta za udobnostima i vjerujemo da je ondje sreća. Ne pada nam na pamet da je sreća baš tu gdje stojimo i da uzalud lupa na naše srce. Mi to svoje srce stišćemo i stežemo, tvrdo nam je kao kamen, a sreća je poput sjemenke koja traži razmekšano, vlažno od suza i toplo srce puno osjećaja. Izvana možeš činiti što te volja, tko zna kako velika djela, a ipak nećeš biti sretan, ostat ćeš jadan. Po sreću moraš u svoju dubinu. Ona je uvijek s tobom, ali su ti um, oči i srce zauzeti travom. Stalno vučeš tu svoju glavu po tlu i ne odvajáš je od zemlje. Pa kako bi onda ugledao svoju sreću? Uzalud ona obigrava oko tebe, privlači tvoju pažnju. Ti zuriš samo u zeleno busenje

i halapljivo ga proždireš. To je tvoja sudbina, konjiću. I onda kad si sit i pune mješine, e, tada bi ti išao za srećom. A sreća je laka i lepršava, brzo ti izmiče jer si ti trom, lijen i ne voliš napuštati toplinu vlastite stelje. Samo tvoj duh može uloviti sreću, a on je utamničen u tebi. Stoga se tvoja sreća i ti cijelog života i ne sretnete.

146

i ila

sam

pre-

kn li Će

ii.i i ti rai no.

proizlaze i opiranje itiuga mjesta i nula nam na lupa na naše | kao kamen, ihio od suza ulja, tko zna lan. Po sreću ili um, oči i n j ne odvajaš Uzalud ona ,tino u zeleno , konjiću. I Mećom. A sreća ne voliš napuštati ti sreću, a on je -, jnolu i ne sretnete.

- Tata, pričaj nam još! - navaljivala je Ceza, a ždrebad se tiskala oko mene i zijevala kao da je spremna progutati svaku riječ.

Te sam večeri rekao Zvijezdi:

- Mora da sam ostario kad se oko mene počela skupljati ždrebad. Oni odmah nanjuše tko je bezopasan. Čini mi se da u njihovim očima i nisam pastuh nego neka stara kobila!

- Ždrebad osjeća tko ih voli - prekinula me. - Ti mali jednostavno znaju tko im daje, a tko uzima. Oni idu onamo gdje je njihov životni prostor, gdje ima širine, gdje su strpljenje i pažnja, tamo oni rastu. Kamo sreće da u svakog ždrijepca uđe duša neke kobile! Jesi li ikad gledao kako majka hrani ždrijebe? Iz sebe, nikako drugačije, njezino mlijeko izlazi iz njezina tijela. Te riječi koje im govoriš teku iz tvoje dubine, tople su i istinite. Zato mladunci drže otvorena usta dok te slušaju.

Život je tekao dalje. Gospodar nas je ponovno podvrgao dresuri. Svakoga smo dana odlazili na posebno vježbalište. Ovoga je puta bilo veoma ozbiljno. Vježbali smo bez prestanka. Napredovali smo dobro, i Zvijezda i ja. Dao sam sve od sebe, trsio se, osluškivao i puštao da moja volja slijedi glas i ruku koja nas je vodila. Zajedno sa svojom ženkom urastao sam polako u sklad.

Uz dresuru su išle i druge pripreme. Bili smo redovito timareni. Na nama nije smjelo biti prljavštine. Bili smo sve uredniji i dotje-raniji, često oprane grive i repa, očetkane dlake. Svakog smo dana sjali. O tome je Gospodar posebno brinuo.

Obroci hrane bili su, doduše, umjereni, ali je zato hrana bila prvoklasna, najbolja. Postali smo opet vitki i laki. Prvi put u životu jeli smo slatke obroke zrelih krušaka.

Trudili smo se da dresura uspije i hrabрили se uzajamno. Troker--kas-galop je bila naša zbilja i naša igra.

Zvijezda je tako brzo i lako shvaćala sve što se od nas tražilo, čudesno je podrhtavala na svojim gipkim i okretnim nogama, a ja sam je gledao i oponašao. Zvijezda mi je pomagala, bila je moj oslonac.

A kad mi se učinilo da smo do savršenstva usvojili sve vježbe,

147

w

kad smo već sve s lakoćom izvodili, kad smo po stazi tekli ležerno i bez napora, poput vode koja žubori, moja se priroda razbudila i tražila još više. Unio sam mnogo žive volje, snage, vatre i prodornosti u naše pokrete.

Zvijezdu je to tek povuklo. Samo su joj se oči krijesile. Sad je to bilo ono pravo.

Ceza je posvud trčala za majkom i oponašala nas, doduše nespretno, ali tko da zamjeri jednom ždrebetu? U njezinim je naporima bilo toliko draži, toliko bezazlene ljupkosti!

Tada su se sva prostranstva divljih pašnjaka i otvoreno nebo stopili u nama, plamsali su u našim žilama, razgorjeli se u našim pokretima. Ja, koji sam mislio da se od mene time zahtijevalo odricanje od vlastite prirode, odjednom sam osjetio kako ta moja priroda tek sada dolazi do punog smisla i sadržaja, kako nadire, kako me nosi kao krila pticu.

I Gospodar je bio zadovoljan. Svjedočile su o tome kocke šećera koje nam je dijelio. Hrskali smo te čudesne poslastice i zatvarali oči od slasti.

HIPODROM

Sunce je tog jutra zasljepilo moje još napola snene oči kao uzvitlana prašina. Stajao sam pred novom stajom i žmirkao.

Pojavila se Zvijezda. Na njoj je bila ista oprema kao moja. Bili smo poput dva konja blizanca. Svaka je njezina dlačica bila na svome mjestu, sva je bila očetkana, svaka nit u njezinoj grivi ispravljena, a rep pažljivo spleten u čvor. Kožnato se remenje na njoj ljescalo, a žute kopče i drugi ukrasi prelijevali su se na suncu.

Stajala je na visokim potkovama koje kao da su jutros izišle ispod čekića.

- Zašto ja nemam potkove? - javila se Ceza i dotrčala među nas. I ona je bila dotjerana. Sve je na njoj sjalo.

Bila je ista majka, samo u manjem izdanju. I ona je imala jednaku opremu, sve osim potkova.

\i

148

- Dušice, ti imaš nas! I ne guraj nos svuda. Htjela bi potkove, a kad uhvatiš priliku, još bi uvijek malo posisala.

Krenuli smo. Vrata su bila otvorena. Put je ležao pred nama. Ubrzo smo zaokrenuli poznatom cestom i kaskali zelenim krajolikom.

Pred nama su polako izrastali obrisi grada. Kuće s crvenim krovovima oslanjale su se jedna o drugu. Široka je ulica bila pretijesna za mnoštvo koje se guralo na sve strane. Na raskršćima smo susreli bezbroj veselih zaprega. Konji su rzali, mahali grivama i natiskivali se oko prilaznih ulica. Svi su htjeli u centar grada. Ondje je bilo najljepše.

Gledao sam neke od njih kako su tužno stajali žaleći što ne mogu dalje, u središte slavlja, bliže pravim događajima.

Nas su, za divno čudo, svuda propuštali, sklanjali su nam se s puta i otvarali nam prolaz.

Osvanuli smo i na trgu. Svi su prozori bili okićeni cvijećem. Zvona su zvonila. Na sve su se strane kretale povorke, čule se limene glazbe, orkestri, čarolija zvukova. Sav je svijet bio razdragan kao da ga je pokrenuo čarobni štapić. Vijenci su se klatili nad našim glavama, sve se zbivalo u nekom ritmu uzbuđenih srca. Najviše je zaprega čekalo tu, ali smo mi prodirali dalje.

Zaustavljeni smo pred nekim širokim ulazom s ogromnim cvjetnim slavlukom.

Zvijezda je svrnula svoj pogled prema meni. Sva je treperila.

- Pitam se što ćemo mi ovdje - rekla je. - Ovo je hipodrom! Pred nama je upravo prolazio niz prekrasnih konja.

- To su trkači - dodala je.

Pogledao sam kolonu prvorazrednih grla. Rzali su samouvjereno, dobacujući u prolazu jedan drugome šale i, koliko sam mogao shvatiti, pozdravljali se međusobno kao dobri znanci s mnogih turnira. Među njima je bilo veterana, pobjednika mnogih natjecanja, apsolutnih favorita, osvajača "Grand Prix". A kako su samo izgledali - kao stvoreni za let, ti jurišnici na prepone . . . Dorati, bijelci, čistokrvne arapske pasmine, miljenici publike, uzdanice i nade iz

149

raznih uzgajališta. Pitao sam se što ja tu tražim. Osjetio sam strah. Zar bih se s ovima mogao hvatati ukoštac?

Oni znaju jedino trčati, cijeloga su života samo to radili.

Izenada sam začuo svoje ime. Presjeklo me nešto u slabinama. Netko je dozivao mene. Mene? Tko me ovdje poznaje? Okrenuo sam se:

- Vihor! Jesi li to ti?

- Zdravo!

- Danima te nismo vidjeli. Kamo si nestao?

- Imao sam duge pripreme. Evo, upravo izlazim na trkaću stazu.

Nemaš pojma kako mi je drago što vidim vas troje. Sad znam da i ja ovdje imam svojih!

- Mi smo uz tebe! - dobacila je Zvijezda, a Ceza je rzala kao izvan sebe:

- Vihor je naš! Vihor je naš!

Izgubio se u gomili. Suosjećao sam s njim. Znao sam kako je to biti sam do neba, a sve su oči uprte u tebe.

Strepjeli smo zbog njega. Napetih živaca osluškivali smo svaki zvuk što je dopirao s trkališta.

Odjeknuo je prasak. Bio je to znak za početak trke. Digla se urnebesna graja. To je trebalo doživjeti. Znao sam da je Vihor u vatri. Sada se već nosio sa svojim protivnicima, prolazio je kroz prve okršaje, probijao se naprijed. Zamišljao sam kako se bori, kako se napinju njegove gipke tetive, kako grabi naprijed, kako gine za tom pobjedom, sav okupan znojem. Vidio sam ga kako odlučno izbija na čelo, kako prestiže i nadvisuje sve one razmetljive trkače. Oni nisu ništa, prašina. Samo se šepure. Ali, odakle im trofeji? Kako su došli do pobjeda? To su lukave zmijske, stari prepredeni lisci, a Vihor je mlad, naivan. Ne, njega je učila majka zemlja, borba za goli život, za opstanak u divljini. Vihor će uspjeti. Povremeno je zaorilo s gledališta. Bio je to znak da je netko nekoga uspio prestići. Tko sad vodi? Svrbjele su me vlastite uzde, postalo

150

" i*im. Osjetio sam strah. Oni znaju jedino trčati, klu me nešto u slabinama. ovdje poznaje? Okrenuo

i nentuo?

l i "ln/im na trkaću stazu, i troje. Sad znam da

ijc/.ihi, a Ceza je rzala

" Hjim. Znao sam kako je • cbc,

ii osluškivali smo svaki

pniVtak trke. Digla se

• "!" sam da je Vihor u

.(, prolazio je kroz

sam kako se bori,

ľubi naprijed, kako

Vidio sam ga kako

sve one razmetljive

Ali, odakle im tro-

t\\t\\ stari prepredeni

tćilii majka zemlja,

•i <k" uspjeti. Povre-

l*i jr netko nekoga

.tuliti" uzde, postalo

mi je tijesno u njima. Pogledavali smo se tjeskobno moja ženka i ja. Živci su nam bili kao ukliješteni zubima. Odjednom je buka postala prodornija. Cijeli se horizont usijao od bodrenja, a galama se slijevala u jedinstveni glas poput nekoga otegnutog jauka koji se penjao u nebeske visine, a onda se naglo ugasio. Tišina. Bilo je gotovo. Prošli su kroz cilj. Tko je pobijedio? Premješatali smo se s noge na nogu, veoma nestrpljivi da saznamo rezultat. Ubrzo je odjeknuo još jedan snažan pljesak.

- To pobjednik trči počasni krug - tumačio je netko. - Sad će, svakog trena izići. Eno ih!

Digli smo glave i zaustavili bat srca. Pojavili su se. Dolazili su nam ususret. Šutjeli smo. Oči su nam se zamaglile. Vihor je zastao pred nama. Imao je pobjednički vijenac oko vrata. Gledao sam ga. Slabine su mu još drhtale, teško je dolazio do daha. S njega se cijedio znoj. Raširio je polako vjede i uspravio prema nama svoje bistre i sretne oči:

- Nisam vas smio razočarati!

Osjećao sam se ponosnim što sam i ja bio graditelj njegove sreće, pobjede i slavlja. Gomila koja se okupila oko nas odgurala ga je dalje.

POČASNI KRUG

- Tata, što misliš, hoće li nas pustiti? --po tko zna koji put zanovijetala je Ceza istim pitanjem. - Željela bih hipodrom vidjeti iznutra.

- E, sad smo, očito, mi na redu! - naglo je uzdrhtala Zvijezda prateći lagani trzaj uzde.

- Tko? Mi? - usplahireno sam koračao naprijed još uvijek ništa ne shvaćajući, osim da je ona izgledala kao da je cijeloga života živjela za taj trenutak. - A što se uopće od nas traži?

Naš je dvopreg već jurio širokom trkaćom stazom. Zvijezda je smjesta počela poigravati i ja sam slijedio njezin ritam.

752

Sve što smo tako dugo vježbali na Gospodarevu imanju, odjednom je izišlo na javu. Sad smo to dijelili sa cijelim svijetom. Gledalištem je odjeknuo pljesak.

Gospodar je držao naše uzde u svojim rukama. Postao sam svjestan da je sad o nama ovisilo hoće li ga trokerkas-galop, naša igra, proslaviti.

Zvijezda je sigurno i bez straha išla naprijed. U njezinu koraku nije bilo pogreške. Ja sam, međutim, osjećao pritisak zbog silne gomile i buke koju je podizala. Bio sam usplahiren.

No, tada sam iza sebe začuo Gospodarev glas pun nježnosti i topline. Ponio me kao neka snažna ali topla zračna struja. Tom sam glasom vjerovao, gdje je on bio, nije se moglo dogoditi ništa loše.

Zvijezda je i dalje nosila sav teret, ona je vodila, čila i bezazlena, meka i čipkasta. Svakim je korakom sve više rasla u mojim očima. Nas dvoje, nas dvoje i nebo nad nama! To je značilo živjeti u paru. Napokon sam oslobodio sve što je bilo sputano u meni, razvezao sam dušu. Oživio sam kao kamen na nizbrdici. Zapalilo se moje vatreno i strasno srce, razgibalo tijelo, uspravilo moje unutrašnje biće i počelo mi otkrivati čuda. Bio sam razdragan, iskren, spontan. Bili smo kao dva ždrebeta u igri. Ipak, na to sam gledao kao na borbu, na neki strahovito važan dvoboj u kojemu nije smjelo biti pogreške. A u borbe sam se razumio.

Najprije smo izveli zibanje krošnje, a potom opisali sunčev krug. Nakon toga smo ponirali i propinjali se oponašajući lastin rep. S tribina se čuo još jedan pljesak.

Ušli smo u riječni tok, plesali brzace i vodopade, snažnu masu vodene matice, okuke i kapi u vodoskoku, a završili klizanjem suze u oku. Pljesak se ponovio malo snažnije, a čulo se i poneko radosno klicanje.

No, kad smo započeli igru vatre, sve je odjednom stajalo na nogama. To još nije bilo nikad viđeno. Zvijezda i ja bili smo dvije žive žeravice na kojima su plesala dva plamena. Dočarali smo gle-

152

I

munju, odjed- Nijrtom. Gle-

i.to sam svje-. gitlop, naša

111 ii koraku lm- gomile i

i|c/.nosti i i uja. Tom " laloše.

T/azlena,

im očima.

u u paru. razvezao se moje

iimtrašnje

spontan.

> kao na

liji"lo biti

i \ krug. | u ii-p. S

ihi masu <\vm suze i tiidosno

i.ijalo na ino dvije "mo gle-

dalištu isijavanje sunca, prestrojavanje zvijezda, ugrize munja usred oluje i, napokon, konjski let.

Do izlaza su nas pratile prave bure oduševljenja. Na trenutak mi se učinilo da će se tribine srušiti. Htjeli smo napolje, ali nismo mogli. Morali smo natrag, ponoviti sve još jednom, još su nas jednom željeli vidjeti.

Okrenuli smo se ... Netko je na stazu pustio Cezu.

Ždrijebe je očajno rznulo, jurnulo iz petnih žila i onako još iz galopa počelo hvatati korak s nama. Taj konj u malom, u istoj opremi poput naše, počeo je zajedno s nama izvoditi troker-kas-galop i izmamio prave salve pljeska i veselja. Ceza se trsila iz sve snage, cupkala je i poskakivala oponašajući naše pokrete. Njen je ples bio bez prave točnosti i mjere, ali je baš to do suza nasmijalo gledalište. Zapalila je zrak. Bila je to naša Ceza. Zarzao sam dajući sebi oduška. Kao da se sva širina divljih prostranstava spustila na trkaću stazu, kao da su se sva divlja stada sručila u nezadrživom stampeđu, kao da je suknela sva silina čiste prirode koja je pred sobom rušila sve prepreke. Nitko nije mogao ostati ravnodušan. Sva su srca bila otvorena i u njih je, poput zajedničke krvi, tekla struja naše ljubavi. Čudio sam se. Ta bili smo samo neznatni konji, a evo što smo učinili! Koliko se samo radosti prosulo tog dana! Koliko se očiju ozarilo! Za to je vrijedilo živjeti. Nakon ovoga, tko još da žali proliveni znoj!

SLAVLJE

Te je večeri slavlje bilo na vrhuncu. Nisam znao kako bih zahvalio Gospodaru za sve! Ničega nam nije manjkalo. Mazio nas je obilno slatkim kockama šećera, ali njegova je radost ipak bila naša najdraža večera. Nošen na rukama, usred mnoštva koje je klicalo, Gospodar se našao na širokoj pozornici pod vedrim nebom. Bio je nasmijan.

I mi smo dovedeni u njegovu blizinu, Vihor, Zvijezda, mala Ceza i ja, svi s vijencima oko vrata. Uočio sam da je vlasnik podzemlja uručio našem Gospodaru snop onih istih šuštavih listova koji su jednom poslužili kao moja otkupnina. Bio sam siguran da smo se Gospodaru ovoga puta odužili, vratili mu izgubljeno.

Odjeknula je glazba. Gospodar je pio iz zlatnog pehara dok su mu na glavu i ramena slijetale cvjetne laticice. Lepršale su na sve strane tako da su mi u prvi mah izgledale kao neki sanjivi leptiri.

Iznenada je i nebo progovorilo. Crveni, zeleni, plavi, ružičasti, ljubičasti i tko zna kakvih još boja - raskošni cvjetovi cvjetali su na nebu, širili se i rasipali gore među zvijezdama. Prštao je vatromet. Na trenutak sam se uplašio da su se nebeske sile uzdrmale i da nam zvijezde padaju na glavu. A onda sam shvatio da i nebo slavi. Bilo je prekriveno vatrenim cvijećem. Zar je moguće da trud jednog konja seže tako visoko!?

NOVI ŽIVOT

U svom sam životu imao svakojakih misli u glavi - smjelih, nevjerojatnih, pa i ludih, ali mi je ipak nedostajalo smionosti da bih pomislio kako ću se vratiti kući s pobjedničkim vijencem oko vrata i s Vihorom podijeliti slavu. To nisam mogao predvidjeti ni u najljepšem snu. No, stvarnost ponekad nadmašuje sne. Štoviše, vijence su nosile i Zvijezda i Ceza. Tako je moja radost bila potpuna. Moj je, pak, ugled pred stadom tek sad porastao, bio je utrostručen.

/"-

154

<h zahvalio

je obilno

i najdraža

| "-.(loilar se i r.mijan. mala Ceza |n>d/.emlja koji su jed- e (iospo-

|H-h.ia dok su i ilc su na sve i leptiri, •ivi, ružičasti, •vi cvjetali su i > je vatromet, i/trlmale i da i i nebo slavi, i 11 uti jednog

i(| ii vi smjelih, hilo smionosti da • im vijencem oko ;,io predvidjeti ni iu)c Mie. Štoviše, Ioni I>ila potpuna.

•tu je utrostručen.

Sada sam mogao dati glavu u vatru da se istina uvijek isplati.

Nakon tih događaja počeo je novi život. Išli smo sa slavlja na slavlje, s jednog trkališta na drugo. Sav naš trud bila je ta igra troker-kas-galop. Ja ne znam kako to, ali ona je Gospodaru donosila slavu, a mi smo je ionako izvodili bez muke, od srca. Uvijek bismo je oplemenili novim pojedinostima, uvijek je bila nekako bogatija, ljepša i bolja, uvijek s više topline i osjećaja. Naš životni put kao da je zaokrenuo u tihu zavjetrinu neke sretne zvijezde.

Imao sam, naravno, još potomaka, kćeri i sinova. I dok sam ih milovao pogledima i gledao kako rastu, osjećao sam se ponosan i bogat. S ljubavlju sam ih hrabrio i korio kad je trebalo. Oni su poslije preuzeli moj posao. Mnogi od njih su ovjenčani slavom. Gospodarevo uzgajalište rasnih i trkaćih konja postalo je nadaleko poznato.

Prošlo je moje vrijeme. Ostario sam. Moje je oko izgubilo oštrinu, a korak sigurnost. Na Gospodarevu pašnjaku, u slobodi i miru, dočekao sam duboku starost i svoj posljednji dan. A kad je i to došlo, kad se približio tren mog odlaska, za mene je to bio samo povratak kući. No, evo kako se to zbililo.

KRILA

Sumrak se tek počeo spuštati niz planinske litice kao gladna životinja. Crveno večernje nebo obasjalo je vlažnu ilovaču. Istog se trena u svakom biseru rose probudio sićušan plamen - milijardu zvijezda na ledini. Pomislio sam:

- Zato je, dakle, trava ispod rose najslađa. Iako sam samo konj, hranio sam se zvijezdama!

Moje je tijelo već posve smalaksalo. Bio sam na kraju snaga. Stajalo me mnogo napora da još neko vrijeme držim otvorene oči, bar tako dugo dok mi Gospodar iskopa odmorište. Gusta i masna zemlja kotrljala se do mojih nozdruva. Osjetio sam njezin miris. Bio

755

sam zadovoljan. Tu će sada biti moje jaslje i moja staja. Tu ću nasloniti glavu, tu ću zaustaviti srce i tu ću

odmoriti kosti. Moj će se nemirni duh napokon osloboditi ovoga umornog tijela.

Jama je već bila duboka. Iz nje kao da je dopirala neka toplina, kao da je bila zagrijana nekom tajanstvenom vatrom. Ta toplina, ta vatra, dolazila je od Gospodara koji je u svom srcu dubio mjesto za mene. Načulio sam uši. Usporeni udarci lopate govorili su da je polako dovršavao kopanje.

Ležao sam na tlu nedaleko od njegovih kola. Pomilovao sam pogledom svoju olinjalu kožu, istrošene grudi i mlohavo mišićje.

Snažnim trzajem golih ruku Gospodar se izbacio iz jame. Dugo je gledao u daljinu gutajući slinu, a onda se spustio u blato i položio svoju glavu na svoja koljena. U njegovim je očima blistala ona ista nebeska vatra, onaj isti plamen koji je tinjao u rosi. Jedan mu je plamičak klizio niz lice i kapnuo na mene. Istovremeno, njegova je nježna ruka skupljala grivu na mom čelu. Zario je grčevito prste u taj moj pramen.

Usljedio je snažan zagrljaj. Potom se odvojio od mene i povukao nekoliko koraka unatrag. Došao je trenutak. Zatvorio sam oči i otvorio srce.

Prasak je razvalio moje čelo i vatra iz onih malih rosnih sunaca ušla je u mene. Ponio sam je sa sobom.

Neka me sila snažno povukla iz tijela. Pogledao sam prema gore i spazio poznati lik koji mi se osmjehivao.

Letio sam mu ususret. Tamo me čekao stari Bijelac. Kimnuo mi je u znak dobrodošlice i pružio prekrasna krila kakva je i sam imao.

- Pripadaju onima koji su vjerovali u život - rekao je.

Tada sam pod sobom spazio beskonačni crni bezdan od kojeg mi se zavrtjelo u glavi i bio bih se strovalio u njega da me nisu zadržala krila.

Bijelac i ja poletjeli smo zajedno prema nekom čudesnom svjetlu koje je zračilo puninom snage, sjaja i topline. Pod tim svjetlom sve mrlje mog života postale su vidljive. Čak, štoviše, ono ih je brisalo,

156

n "Mja. Tu ću i koiili. Moj će Ufelii

.l nrk:i toplina, m l,i toplina, u tltilm) mjesto i i h su da je

(••"milovao sam

•havu mišićje.

"/ j.ime. Dugo

i Malu i položio

i"|"M;ila ona ista

i Jrdan mu je

meiio, njegova

ir grčevito prste

mene i povukao orio sam oči i

ih rosnih sunaca

..im prema gore .l111 mu ususret. k dobrodošlice i

rekao je. ".l/.dan od kojeg i-ga da me nisu

udesnom svjetlu nm svjetlom sve >ni> ih je brisalo,

sve moje nedostatke je uklonilo. Tog trena zastor je spao nad tajnom života i ja sam vidio stvarni poredak

svega u prirodi. Vidio sam oceane, mora, i na moru brodove, a zatim veliko kopno, nepregledna brda i doline,

i na njima gradove, ceste, aerodrome ... Na cijeloj Zemlji vidio sam njegove tragove i shvatio tko je Gospodar

i kome sam vjerovao.

BILJEŠKA O PISCU

Božidar Prosenjak rođen j"e 1948. godine u Koprivnici. Sretno djetinjstvo proveo je u podravskom seocetu Kuzmincu. Tamo je započeo svoje školovanje, a nastavio ga zatim u Koprivnici, Parizu i Zagrebu, gdje je diplomirao romanistiku na Filozofskom fakultetu.

Radio je kao novinar u Narodnom sveučilištu u Velikoj Gorici, te pokrenuo i uređivao biblioteku "Albatros" u velikogoričkom Centru za kulturu. Od godine 1984, djeluje kao slobodni stvaralac. Član je DHK.

Prozne, pjesničke i dramske priloge objavljuje u dnevnom i periodičnom tisku, na radiju i televiziji. Suraduje u časopisima za djecu. Radovi su mu uvršteni u zbornike, antologije i školske udžbenike.

Godine 1980. objavio je zbirku pjesama i kratkih proza za djecu pod nazivom "A". Zapažen književni uspjeh zabilježio je romanom "Divlji konj" za koji je 1989. godine primio nagrade "Ivana Brlić Mažuranić" i "Grigor Vitez".